

200 /

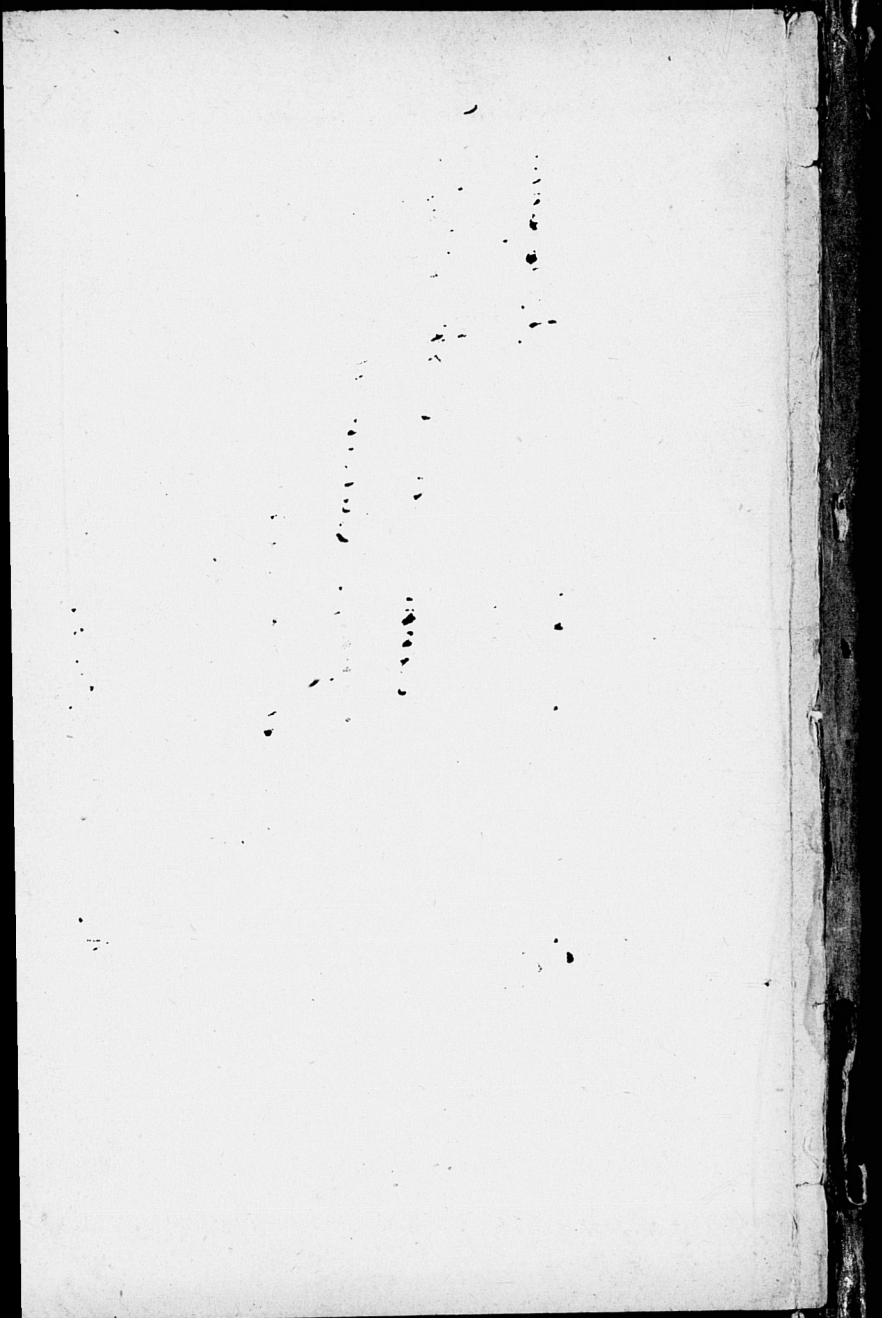
293

GALERIJ

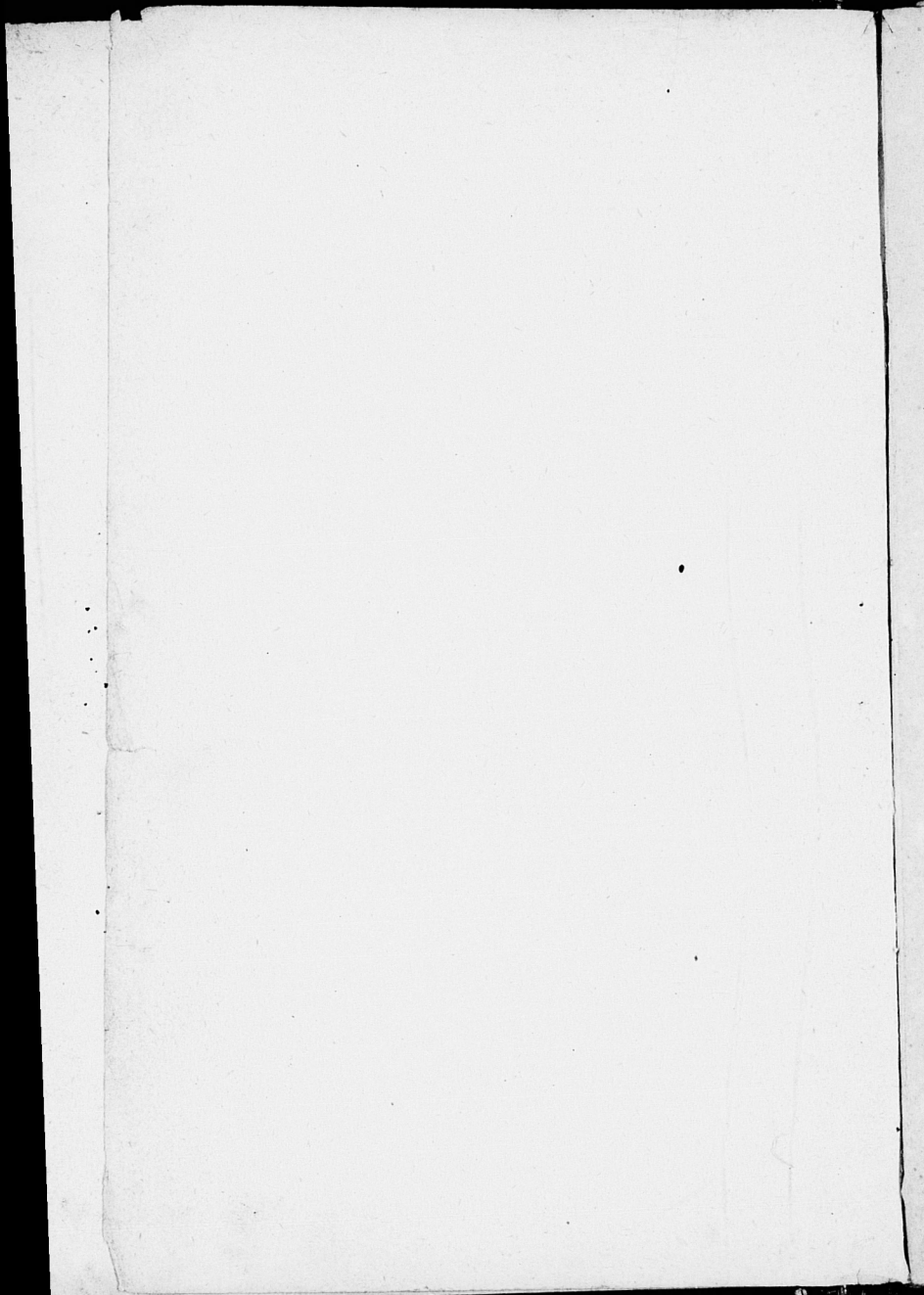
DER

HEILIGEN

700
293

K2

DE LEVENS

VAN DE H. H.

PAPHNUCIUS.

ANTONIUS Belijder. — APPOLONIUS. —

JOANNES van Egypte en meer andere
Kluzenaars der Woestijnen uit het Oosten,

DOOR

S. D. H.

BREDA,
EDUARD VAN WEES,
Snelpers Boek- en Muziekdrukkerij.

1882.

IMPRIMATUR.

Datum in *HOEVEN*, hâc 22 Octobris 1881.

C. VAN DER VEEKEN,
Libr. Censor.

DE H. PAPHNUCIUS.

Hoofdstuk I.

Leerling van den H. Antonius, belijder en Bisschop in Thebaïs.

De H. Paphnucius is in de kerkelijke geschiedenis minder bekend als kluizenaar, dan als bisschop, hoewel hij de deugden, die hem op den bisschoppelijken zetel deden schitteren, in de woestijnen, onder de leiding van den H. Antonius had leeren beoefenen.

Het verlangen van zich geheel aan God toe te wijden, voerde hem naar het klooster van den H. Antonius, waar hij weldra in alle deugden uitblonk. Hij werd uit zijne eenzaamheid getrokken, om plaats te nemen op den bisschoppelijken zetel in eene stad in *Neder-Thebaïs*. Daar scheen hij als een licht op den kandelaar. Zijne voorbeelden gaven kracht aan de vermaningen die hij hun gaf, en in zijne daden had men een voorbeeld in het beoefenen der volmaaktheid van het Christendom.

De Christenvervolging van Galerius Maximianus drong ook tot in zijn land door. Voor den rechterstoel van den landvoogd gebracht, legde hij eene schitterende getuigenis af van zijn geloof, en werd dien ten gevolge met vele andere belijders veroordeeld tot den arbeid in de mijnen, nadat men hun eerst het rechteroog had uitgerukt en de linker kniepees

had doorgesneden. Daar in de mijnen bezweken velen onder den last van den arbeid en de aanhoudende kwellingen, en baanden zich alzoo door het lijden een weg tot de eeuwige zaligheid. God bewaarde echter Paphnucius voor nieuwe gevechten, en behield hem voor Zijne kerk om het geloof tegen de ketters te verdedigen, zoo als hij dat zoo manmoedig tegen de pogingen der heidenen gedaan had.

Op de algemeene kerkvergadering van *Nicea*, en vervolgens in de bijeenkomst te *Tyrus*, die door de listen der Arianen belegd was tegen den H. Athanasius, verdedigde hij met glans de Godheid van Jesus Christus. Op de eerstgenoemde kerkvergadering zat hij met vele heilige bisschoppen, die op hunne lichamen de teekenen droegen van hunne standvastigheid in de vervolgingen onder Deocletianus en de volgende kerkvervolgers; eervolle teekenen, even roemrijk in de oogen der Waarheid en der Kerk, die zij geleidt, als smadelijk en vernederend in de oogen der heidenen.

In Paphnucius werden deze teekenen nog roemvoller door de gaaf van mirakelen te doen, die God hem geschonken had; hij verjoeg de duivelen met een enkel woord, en zijn gebed verwierf gemakkelijk de genezing voor zieken en kreupelen

Keizer Konstantijn de Grootte, die bij de kerkvergadering te *Nicea* tegenwoordig was, beschouwde hem als een der voornaamste prelaten dezer vergadering; en behandelde hem met veel onderscheiding, in zoo verre, dat hij hem op zijn paleis noodigde en met den diepsten eerbied de plaats van het rechteroog kuste, hetwelk hij voor de belijdenis van Jesus' Naam verloren had.

Na den afloop van het Concilie, waarop hij aan alles had deelgenomen, zoo wat het geloof als de kerkelijke tucht aangaat, bleef hij voortdurend vereenigd met de Katholieke prelaten. De nauwe band tusschen hem en den H. Athanasius, die na den H. Alexander op den bisschoppelijken zetel van *Alexandrië* geplaatst was, noopte hem dezen H. Bisschop naar de bijeenkomst te *Tyrus* te vergezellen, waarheen de keizer, door de Arianen misleid, hem geroepen had, om zich te komen zuiveren van de valsche beschuldigingen hem door de Arianen aangetijgd.

De H. Athanasius verscheen er vergezeld van negen en veertig Bisschoppen van *Egypte*, van welke Paphnucius een der voornaamsten was. Toen zij in de zaal der vergadering binnen gekomen waren, vonden zij er eene vergadering, bijna uitsluitend uit Arianen samengesteld, die zich eerder als rechters, dan als ambtgenooten van den H. Athanasius beschouwden. Onder hen bemerkte Paphnucius den H. Maximus, Bisschop van *Jeruzalem*, een katholiek prelaat, dien zij bedrogen hadden; hij had roemvol het geloof beleden in de vervolging en was derhalve evenals hij verminkt. Zoodra hij hem zag, drong hij door de menigte, ging regelrecht naar hem toe, trok hem ter zijde en sprak: »Daar ik de eer heb dezelfde eereteekenen te dragen »als gij, door hetgeen wij verduurd hebben voor »Jesus Christus, en daar ik even als gij een mijner »lichamelijke oogen verloren heb, om in ruimere mate »het goddelijk licht te genieten, kan ik niet ver»dragen noch aanzien, dat gij daar in eene vergadering »van bedriegers en schurken zit, en op eene lijn geplaatst »zijt met de bewerkers der ongerechtigheid.»

Vervolgens legde hij hem de geheele samenzwering der Arianen tegen den H. Athanasius bloot, en belette hem aldus diens veroordeeling mede te onderteekenen; de H. Maximus zag den strik dien men hem gespannen had, en bleef voor altijd aan de zijde der verdedigers van het ware geloof.

De geschiedenis zegt ons verder niets meer van den H. Paphnucius, maar dit weinige doet reeds eer aan de opleiding, die hij ontvangen had, in het klooster van den H. Antonius, en toont, dat hij in zijn tijd een der voornaamste bisschoppen der kerk was, die zijne gedachtenis houdt den 11ⁿ September.

Er zijn vele kluizenaars geweest, die zijnen naam gedragen hebben, zoowel onder zijne tijdgenooten als in latere jaren, want deze naam was zeer verspreid in *Egypte*. In een volgend hoofdstuk zullen wij nog van een anderen Paphnucius spreken.

Hoofdstuk II.

DE H. SIZOËS.

Kluizenaar op den berg St. Antonius.

izoës was een der schitterendste lichten der woestijn en verdiende, een weinig vóór zijnen dood, door onzen Heer, *het uitverkoren vat der woestijn* genoemd te worden. Hij verzaakte de wereld op nog zeer jeugdigen leeftijd, en bleef eerst te *Scete* onder het bestuur van den abt Hor.

Nadat hij er zich eenige jaren op de verzaking van zich zelve en op de werken van boetvaardigheid had toegelegd, scheen hem de woestijn van Scete niet eenzaam genoeg, hij stak den Nijl over en vestigde zich op den berg waar de H. Antonius onlangs gestorven was.

De versche herinnering der deugden van dien heiligen patriarch droeg niet weinig bij, om zijnen ijver aan te vuren. Het scheen hem alsof hij in het gezelschap leefde van den H. Antonius en dat hij uit zijnen mond nog de bewonderenswaardige lessen hoorde, die de heilige tijdens zijn leven aan zijne leerlingen gegeven had. Zoo ondernam hij meer dan hij tot dan toe gedaan had, een volmaakt leven te leiden. Zijne boetvaardigheid en zijn stilzwijgen waren zeer streng en hij gaf zoó schitterende voorbeelden van kloosterlijke deugden, dat hij het vertrouwen won van al de kluzenaars die hem kenden.

Dat blijkt uit de herhaalde raadgevingen, die men kwam vragen; want hoe bezorgd hij ook was, zich verborgen te houden, kon hij zich toch niet aan hunne bezoeken onttrekken en hij werd gedwongen uit liefde voor zijne broeders afstand te doen van het genoegen, dat hij in de eenzaamheid smaakte. De deugd, die hij hun het sterkst aanbeval, was de ootmoedigheid. Men ziet door zijne antwoorden, die opgeteekend zijn in de verzameling der spreuken van de Vaders der Woestijnen, dat hij bijna altijd op dit punt aandrong; en hij kon er des te beter lessen in geven, wijl hij zelf een voorbeeld van de diepste ootmoedigheid was.

Een kluzenaar zeide hem op zekeren keer: »Vader,

ik denk altijd aan de tegenwoordigheid van God." Waarop hij antwoordde: »Dat is niet veel, mijn zoon, »doch het zou veel zijn als gij u ook nog beneden »alle schepselen beschouwdet, want dat dient kracht- »dadiglijk om de ootmoedigheid te verkrijgen." Hij »zeide tot een ander in eene dergelijke gelegenheid: »Maak u klein, verzaak aan de voldoening der zinnen, »ontdoe u van de ijdele bekommelingen dezer wereld »en gij zult den vrede des harten vinden." Een ander broeder zegde hem, dat hij nog niet tot de volmaaktheid van den H. Antonius gekomen was. »Ach! riep hij uit, indien ik maar een enkel der »gevoelens van den grooten man had, zou ik geheel »branden van het goddelijk liefdevuur."

Hij had zoo een gering gevoelen van zich zelve, dat hoe streng zijne levenswijze ook was, hij zich toch beschouwde als een wulpsche, een gulzigaard, en wilde dat iedereen hem daarvoor zou aanzien. Toen eenige kluizenaars hem kwamen bezoeken en hem verzochten eenige stichtende woorden tot hen te spreken, verontschuldigde hij zich en liet hen met zijnen leerling alleen. Maar zijn voorbeeld vergoedde weldra zijne weigering en stichtte hen meer dan een lange redevoering; want toen hij met zijnen leerling in gesprek was, hoorde hij hun iets zeggen, van zijne matigheid waarop hij hun toeriep van uit de plaats waar hij was, dat hij slechts een gulzigaard was, die zonder maat en behoefte at; die goede broeders, die van zijne verstervingen kennis droegen, erkenden toen zijne ootmoedigheid en keerden gesticht en vol- daan over hun bezoek terug.

Alleen het verlangen om door anderen veracht te

worden en de liefde voor de heilige versterving deden hem zoo spreken, want welverre van aan de regels der onthouding, die bij de kluizenaars in gebruik waren, te kort te blijven, dacht hij er meermalen niet aan zijn voedsel te nemen, en zijn leerling Abraham waarschuwde hem als het etenstijd was; soms verwonderde hij er zich over, wijl hij geloofde zijn maal reeds gehouden te hebben, zoo weinig sloeg hij op de behoeften des lichaams acht.

Gebeurde het bij toeval, dat de liefde hem verplichtte het uur van den maaltijd te vervroegen uit inschikkelijkheid voor de vreemdelingen, die hem kwamen bezoeken, dan stelde hij er zich schadeloos voor door eene lange onthouding, en zette zijn lichaam die inschikkelijkheid, die de liefde hem gevraagd had, duur betaald. De naburige kluizenaars kenden deze zijne gewoonte; en eens toen abt Adelphus, bisschop van *Nicopolis* hem kwam bezoeken, verzocht hij hem den morgen van zijn vertrek het ontbijt met hem te nemen; de heilige wilde het hem niet weigeren; doch eenige oude kluizenaars kwamen in dien tusschentijd en vroegen zijnen leerling waarom hij dat niet belet had, daar hij toch wist, dat zijn meester, na die toegevendheid volgens zijne gewoonte een zeer lange en strenge vasten zou doen; toen dit de bisschop had hooren zeggen verontschuldigde hij zich.

Eens toen de kluizenaars vergaderd waren, om eene heilige Mis op te dragen, kwam na het Misoffer een hunner hem tweemaal achter elkander wijn aanbieden. Sizoës dronk er telkens een weinig van, meer om zijn broeder niet door een weigering te bedroeven, dan uit lust. Doch toen hij hem een derdemaal wijn

aanbood, geloofde hij, dat tweemaal genoeg was om de liefde niet te storen en verschoonde zich er nog meer van te nemen, zeggende: dat de wijn een voorwerp van bekoring was, en hij raadde een kluzenaar, die hem vroeg hoe hij zich in dergelijke gevallen moest gedragen, op dezelfde wijze te handelen.

Hij vreesde zoozeer den lof der menschen, dat als hij soms met de handen naar den Hemel uitgestrekt bad, hij ze aanstonds liet zakken als hij dacht, dat men hem zou kunnen zien, uit vrees dat men daaruit gelegenheid zou nemen, hem nog meer te achten. Toen hij eens zijn gebed stortte in gezelschap van een anderen broeder, ontsnapten hem eenige zuchten, doch nauwelijks was hij tot zich zelve gekomen, of hij had er spijt van en zeide zeer ootmoedig aan dezen religieus: »Vergeef mij, broeder, bid ik u; »want het schijnt wel, dat ik geen goed kluzenaar »ben, dewijl ik zoo in het bijzijn van anderen zucht.»

Altijd gereed om vergeving te vragen, kon hij niets goeds in anderen zien, of hij zag eene reden om zich zelve te veroordeelen. Toen hij eens alleen op den berg wandelde, waar hij sedert tien maanden niemand meer gezien had, wilde het toeval dat hij een jager ontmoette wien hij vroeg, van waar hij kwam, en hoe lang hij reeds op dien berg was.

Waarlijk, mijn Vader, antwoordde de jager, reeds elf maanden dwaal ik hier rond, zonder ooit iemand anders dan u gezien te hebben. De heilige ging daarop in zijne cel klopte met groot leedwezen en berouw op zijne borst en zeide: Och, Sizoës! gij meendet reeds lang de eenzaamheid bewaard te hebben, door eenigen tijd alleen te blijven, en ziedaar een

wereldling, die langer in de eenzaamheid vertoefd heeft dan gij.

Drie kluizenaars, gelokt door den roep zijner heiligheid, kwamen hem bezoeken en een hunner zeide hem: »Mijn Vader, wat zal ik doen om het eeuwig vuur te vermijden?» — Hij antwoordde hem niets. En ik, mijn vader, ging de tweede voort, hoe zal ik het tandengeknars en dien worm, die nooit sterft kunnen ontvluchten?» — En de derde zeide: Wat zal ik doen? want telkens als ik mij de schrikkelijke duisternissen voor oogen stel, word ik door een doodelijken angst aangegrepen.» Toen nam hij het woord op en zeide: »Ik beken u, mijne broeders, dat ik nooit aan die »dingen denk; maar daar ik weet dat God vol goedheid is, »hoop ik, dat hij medelijden met mij zal hebben.» Deze religieuzen, die een uitgebreider antwoord verwacht hadden, vertrokken eenigzins te leur gesteld; doch de heilige wilde hen niet ontevreden heenzenden; hij riep hen dan terug en zeide vol ootmoed: »Gij »zijt zeer gelukkig broeders, ik benijd uwe deugd, »gij hebt mij gesproken van de straffen der hel en »ik begrijp, dat gij er zoo van doordrongen zijt, »dat die gedachte u van de zonde terughoudt. Ach! »wat zal ik dan doen, ik, die een zoo ongevoelig »hart heb, dat ik er niet eens aan denk, dat er na »den dood eene strafplaats zijn zal om de boozen te »straffen; dat is ongetwijfeld de reden waarom ik zooveel fouten bedrijf.» De kluizenaars, gesticht door zulk een nederig antwoord, vroegen hem vergiffenis en keerden naar huis terug, overtuigd, dat hetgeen men hun van zijne ootmoedigheid verteld had, volkomen waar was. Toch was zijn eerste antwoord volmaakt,

want het is volmaakter God te dienen uit liefde dan uit vrees voor zijne straffen.

Hij zeide, dat hij sinds dertig jaren dagelijks dit gebed tot Jesus Christus deed: »Heer Jesus, laat niet toe dat ik vandaag zondige met mijne tong;» en echter, voegde hij er bij, bedrijf ik altijd eenige fouten met dat orgaan. Dat kon hem slechts de ootmoedigheid doen zeggen; want hij bewaarde nauwkeurig de eenzaamheid en de stilzwijgendheid, en hield de deur zijner cel altijd gesloten om minder gestoord te worden.

Daar de zachtmoedigheid de getrouwe gezellin der ootmoedigheid is, was Sizoës even zachtmoedig als nederig. Zijn ijver had niets bitter. Hij verwonderde zich niet over de fouten zijner broeders, en in plaats van hen met verontwaardiging te vermanen, hielp hij hen met onuitsprekelijk geduld om er zich van te beteren. Een kluizenaar, die in zijne nabijheid woonde, kwam hem dikwijls zeggen, dat hij in een of andere fout gevallen was en de heilige antwoordde hem altijd: »Sta op mijn Zoon!» Maar Vader, zeide op zekeren keer deze religieus, hoeveel maal geeft gij mij om op te staan na mijnen val. Doe het, zeide hij hem, tot de dood u vindt, hetzij gevallen, hetzij opgestaan.»

Eenige broeders vroegen hem, of een religieus die in zonden gevallen was, niet een heel jaar boetvaardigheid moest doen, en hij antwoordde: »Datschijnt mij wat sterk. — »Maar, zeiden zij, toch wel zes maanden. — »Dat is veel,» hernam hij. Zij zeiden weder: dan toch ten minste veertig dagen.» — Dat is nog veel, hernam hij. »Welhoe! zeiden de broeders,

gij zoudt dan iemand maar dadelijk na zijn val het Misoffer laten opdragen en hem tot de heilige geheimen toe laten? — »Dat zeg ik niet, hernam de heilige; maar ik denk dat de goedheid Gods zoo groot is, dat indien de zondaar zich tot Haar wendde met een waar berouw over zijn misslag, God geen drie dagen zou wachten hem in genade te ontvangen! Men verhaalt een dergelijk antwoord van den abt Pastor.

Een kluzenaar vroeg hem eens: indien er in mijne cel eens een booswicht kwam, om mij te dooden, zou ik hem dan zelf niet mogen dooden, als ik mij sterker gevoelde dan hij? — »Nee, antwoordde »hij, maar laat het aan den Heer over; want in »welk gevaar men zich ook bevinde, men moet denken »dat hetgeen ons overkomt, eene straf onzer zonden is; »en als ons goed gedaan wordt, moeten wij bekennen, »dat wij het slechts door Gods goedheid ontvangen »hebben.”

Een ander kluzenaar vroeg hem, of hij, als hij op reis merkte, dat zijn gids hem van den waren weg afleidde, dien daarover mocht berispen. Hij antwoordde hem: »Ik zou het u niet aanraden.” — »Wat! zeide de kluzenaar, zou ik dan zonder iets te zeggen, moeten dulden, dat hij mij op het dwaalspoor bracht?” — »Zoudt gij dan, hernam de heilige, een stok willen nemen om hem af te rossen?” en hij vertelde hem het volgende voorbeeld: »Twaalf broeders waren eens op weg, en de nacht overviel hen; zij bemerkten, dat de gids zich bedroog. Zij wilden evenwel de stilzwijgendheid niet breken, om hem daarover te berispen, en ieder dacht bij zich zelve, dat hij bij het aanbreken van den dag zijne

vergissing wel zou gewaar worden en hen op den rechten weg brengen. Zij volgden hem geduldig en gingen zoo twaalf mijlen ver. Toen de dag aanbroken was, merkte de geleider zijne dwaling en bad om verschooning. Zij antwoordden hem vol zachtmoedigheid: wij dachten het wel, doch wij hebben niets willen zeggen. Die man bewonderde toen hun geduld en nauwgezetheid om het stilzwijgen te bewaren, hij was er zeer door gesticht en loofde God."

Hij stelde tot grondregel, dat een kluizenaar den arbeid niet moet kiezen, die hem meest bevalt. Hij wilde ook niet, dat een broeder lichtelijk bevelen gaf, als hij uit hoofde van zijn hoogen ouderdom of wegens gebrekkelijkheid, de hulp der andere broeders noodig had. »Want, zeide hij, als men zooveel doet om zorg voor ons te dragen, waartoe is het dan noodig bevelen te geven." Toen zijn leerling verplicht was eene reis te doen, boden zich andere broeders aan, hem te dienen, doch hij verschoonde zich van hunne liefde gebruik te maken, en leed geduldig eenige ontberingen tot zijne terugkomst.

God wilde om hem te beproeven, dat de Sarracenen tot aan zijnen berg doordrongen, hem en zijn leerling plunderden en den geringen voorraad dien zij bezaten, mede namen.

Toen de barbaren teruggetrokken waren, ging hij in de velden een weinig voedsel zoeken; zoodra het den grijsaard gelukt was eenige gerstaren te vinden, wreef hij een aar uit om de korrels te nuttigen, en bewaarde de overige in zijne hand voor zijn leerling.

God die er zijn behagen in stelt, hen het hoogste verheffen, welke zich het diepst vernederen, vereerde den H. Sizoës met de gaaf der mirakelen; maar daar alles wat hem de achting der menschen verwierf, zijne ootmoedigheid verontrustte, stelde hij alles in het werk om het geheim te houden, dat hij die wonderbare gave ontvangen had, en men verkreeg geene wonderen door zijne tusschenkomst, als men niet met list te werk ging. Op dergelijke wijze handelde een man, die hem met zijn jong zoontje kwam bezoeken, om zijn zegen te vragen. Onderweg stierf het kind, doch de vader zonder zich veel te verontrusten en vol vertrouwen op het gebed van den H. Sizoës, vervolgde zijnen weg tot bij de cel van den heilige. Toen hij daar binnen gekomen was, legde hij het kind aan zijne voeten, alsof het niet dood was, en wierp zich op de knieën, opdat hij hen beiden zou zegenen. Nadat de heilige zijn gebed over hen gedaan had, stond de vader op, ging naar buiten en liet zijn zoon bij den heilige; toen deze zag, dat hij niet opstond, beval hij hem zijn vader te volgen, en het tot het leven teruggekeerde kind volgde zijn vader; doch deze, vervoerd van vreugde en bewondering, ging terug om zich op nieuw vol dankbaarheid voor de voeten des heiligen te werpen, hij verklaarde hem wat hij gedaan had en bedankte hem voor de weldaad aan zijn zoon bewezen. Maar Sizoës, die ten uiterste bevreesd was, dat men zou vernemen dat hij wonderen deed, bedroefde er zich zeer over, en beval zijn leerling aan dien man te zeggen dat hij zich zou wachten er vóór zijnen dood van te spreken. Hij verlostte ook dien zelfden leerling

van eene hevige bekoring door tot onzen Heer met eene kinderlijke eenvoudigheid te zeggen: »Mijn God »ik verlaat U niet voor dat gij hem verlost hebt »van den duivel die hem kwelt.»

Men moet zich niet verwonderen, dat hij zooveel door zijne gebeden vermocht, want hij stortte ze met een buitengewone nederigheid en zijne beschouwingen waren zóó verheven dat hij bijna altijd in verrukking geraakte. Op andere tijden was zijn hart zóó zeer door de goddelijke liefde ontstoken, dat hij er bijna de hevigheid niet van kon verdragen, en zijn hart lucht moest geven door herhaalde verzuchtingen, zonder dat hij het zelf bemerkte, en zelfs zijns ondanks.

Het vertrouwen, dat de kluizenaars in hem stelden, verplichtte hem zorg voor hen te dragen; hij wapende hen zoowel met een buitengewone oplettendheid tegen de nieuwigheden der ketterij als om hen in de deugd te vormen. Eenige Ariaansche ketteren durfden tot zijnen berg komen om onder zijne broeders valsche leerstellingen te verbreiden. Hij zeide hun niets, maar beval zijnen leerling in hunne tegenwoordigheid een stuk voor te lezen, dat de H. Athanasius tegen hunne dwalingen had opgesteld, waarin duidelijk de valsheid hunner leerstukken aangetoond werd, en het welk hun den mond sloot. Na hen zoo beschaamd te hebben, zond hij hen met zijne gewone zachtaardigheid weg.

Zijn leerling Abraham zag, dat hij oud en gebrekkig begon te worden; daarom raadde hij hem aan, dichter bij de bevolkte streken te gaan wonen, waar hij gemakkelijker geholpen zou kunnen worden. Sizoës antwoordde: »Dewijl gij het raadzaam oordeelt, breng mij dan ten minste op eene plaats waar geen

personen van het andere geslacht zijn." Maar zeide zijn leerling die zijn er overal uitgezonderd in de woestijn. »Als dat zoo is, hernam hij, laat mij dan maar in de woestijn."

Het schijnt echter dat hij ten laatste aan het verlangen van zijn leerling toegaf en voor eenigen tijd te *Clijnsma* ging wonen, deze stad lag aan den oever der Roodde Zee of ten minste in de nabijheid. Daar kwamen hem eenige wereldlingen bezoeken om eezlangen redentwist met hem te houden, doch hij zeide geen woord, waarop een hunner opmerkte: Waarom valt gij dezen grijsaard lastig? Hij eet niet, dus kan hij niet spreken. Daarop nam de heilige het woord op en zeide: »Ik eet als de behoefte des lichaams het van mij vergt."

De abt Ammon kwam er hem ook een bezoek brengen, en ziende dat hij bedroefd was zijne eenzaamheid te hebben verlaten, stelde hij hem voor oogen, dat hij op zijnen hoogen ouderdom hulp noodig had, en deze in de woestijn niet zou gevonden hebben. De heilige wierp op hem een droevigen blik en antwoordde: »Wat zegt gij Ammon? was de vrijheid des geestes, welke ik daar genoot niet voldoende?"

Toen hij eindelijk zijn einde voelde naderen, keerde hij tot zijne dierbare eenzaamheid terug, waar zijne broeders zich rondom hem schaarden om zijnen laatsten wil te vernemen. Rufinus, die dit verhaalt zegt, dat zijn lichaam glansrijk scheen, en buiten zich zelve vervoerd, riep hij uit: »Daar komt de H. Antonius tot mij," een weinig daarna: »ik zie het koor der profeten." Op dat oogenblik scheen zijn aangezicht veel glansrijker. Hij zeide andermaal, »daar

komen de Apostelen" en fluisterde zachtjes door als of hij met een heilige in gesprek was. De kluizenaars verzochten hem hun te zeggen, met wien hij zich onderhield en hij voegde er bij: »Daar zijn de engelen, die mijne ziel komen halen, en ik bid hen nog eenigen tijd te wachten, om mij tijd tot boetvaardigheid te geven." Zij antwoordden hem: »Wel vader, gij hebt geen boetvaardigheid meer noodig en hij antwoordde hun nogmaals: »Ik weet niet eens of ik wel goed begonnen ben boetvaardigheid te doen." Deze laatste woorden deden hun zien hoe groot zijne deugd was, want zij zagen hierin een uiting van zijne ootmoedigheid. Eindelijk blonk zijn aangezicht als de zon en terzelfder tijd zeide hij: »Ziet! ziet! onze Heer komt tot mij." Onder het uitspreken dezer woorden, gaf hij den geest en zijne cel werd op dat oogenblik met een hemelschen geur vervuld. Zoo verhaalt Rufinus zijnen dood; hij had plaats omtrent het jaar 429, zeker 72 jaren nadat hij zich op den berg van den H. Antonius afgezonderd had; daaruit kan men opmaken, dat hij daar zeer jong gekomen was en een hoogen ouderdom bereikt heeft. Zijn feest wordt volgens eenige martelaarsboeken op den 5n Juli gevierd. De Grieken hebben het tot den volgenden dag uitgesteld in hun menologium.

Men moet dezen heilige niet verwarren met twee anderen van dien naam, die in dezelfde eeuw leefden, van welke de eene, bijgenaamd de Thebaan, te *Calamon* onder het gebied van Arsinoé woonde, en de andere zich te *Petra* gevestigd had. Men verhaalt van den Thebaan dat een kluizenaar, die door een anderen

beleedigd was geworden, hem kwam zeggen, dat hij zich daarover wilde wreken. Sizoës smeekte hem het aan God over te laten, maar de broeder in toorn ontstoken hield vol, dat hij er zich openlijk over zou wreken. De heilige grijsaard zeide hem: »Dewijl ik u niet kan overhalen, laat ons dan te zamen tot God bidden.» Toen stond hij op en bad met luider stemme dit gebed: »Mijn God, het is niet meer noodig, dat Gij in het vervolg zorg draagt voor onze belangen en onze beschermer zijt, wijl deze broeder beweert, dat wij ons zelve kunnen en moeten wreken.» Dat trof dien kluizenaar zoozeer, dat hij zich voor de voeten van Sizoës wierp, hem vergeving over zijnen weerstand vroeg en hem beloofde, nimmer weer kwaad te wenschen aan diegenen, welke hem zouden beleedigen.

Dezelfde heilige beminde zijne afzondering zóózeer, dat wanneer hij zich in de kerk der kluizenaars bevond, hij dadelijk na den heiligen dienst dezelve verliet en zich haastte in zijne cel terug te keeren. Eenigen zeiden om die reden, dat hij door den duivel bezeten scheen; maar hij volgde daarin slechts den geest Gods. Het was duidelijk, dat zijn zucht voor de stilte uit een goeden grond voortkwam; als de liefde het vereischte, wist hij zich naar het gezelschap te schikken; dan was hij ook niet aan die godvruchtige oefeningen gehecht, met die eigenzinnigheid, die alleen uit eigenliefde voortkomt. Gewoonlijk at hij geen brood. Soms gebeurde het in den Paaschtijd dat de broeders hem verzochten deel te nemen aan een klein maal, dat zij in dien heiligen tijd van geestelijke vreugde onder elkander hielden. Hij voldeed meestal aan hun verlangen en zeide: »Ik zal

brood of wel iets anders eten, wat gij bereid hebt." Zij antwoordden hem: wij zijn tevreden als gij ten minste brood eet, en tegen zijne gewoonte begon hij er dadelijk van te eten. Een andermaal zeide hij tot zijnen leerling: »zeg mij welke onvolmaaktheden gij in mij opmerkt en ik zal u denzelfden dienst bewijzen." Zijn leerling zeide hem: »gij zijt goed; doch soms schijnt gij mij een weinig te streng toe, waarop de heilige antwoordde: »Gij zijt ook goed mijn kind; doch gij schijnt mij soms een weinig te laf."

Hoofdstuk III.

DE H. APOLLONIUS.

Kluizenaar in Thebaïs, Diaken en martelaar.

Rufinus en Palladius, die de geschiedenis der marteling van dezen heilige verhalen, zeggen ons niets van de plaats zijner geboorte, evenmin als het tijdstip van zijnen dood. Rufinus zegt het vernomen te hebben van eenige oude kluizenaars van *Arsinoë*, en men gist, dat hij een weinig vóór den H. Petrus van *Alexandrië* den palm der martelaren behaalde, toen Maximinus Daïa tot keizer uitgeroepen, het édict introk dat Maximinianus Galerius ten gunste der christenen had uitgevaardigd,

en de vervolging voortzette die Deocletianus begonnen had, hetwelk bijgevolg omtrent het jaar 311 kan voorgevallen zijn.

Apollonius was een uitstekend kluizenaar in *Thebaïs*. Hij onderscheidde zich onder de achtenswaardigsten der woestijn, door zijn verlichten geest, zijn wonderbaar talent om met kracht en zalving van God te spreken, en in het algemeen door zijne religieuze deugden; daardoor werd hij tot het diakonaat verheven. Toen de vervolging uitbarstte, stelde hij zich niet tevreden tot dan toe God verheerlijkt te hebben door den geur zijner deugden en de onderwijzingen, die hij aan zijne broeders gegeven had; maar hij bezocht de heilige belijders, die om hun geloof in Jesus Christus gekerkerd waren, boezemde hen moed in om de eer des Evangelie's niet te bezwalken, en zijne redevoeringen hadden een zoo goed gevolg, dat zij menigen martelaar aan Jesus Christus schonken, die anders misschien zouden afgevallen zijn.

Weldra deelde hij met hen de eer voor een zoo goeden meester te lijden. De dienaars des keizers maakten van zijnen ijver een misdaad, grepen hem en hij werd naar de gevangenis gesleept. De heidenen der plaatsen waar hij gekerkerd was, kwamen in groote menigte toesnellen om hem te zien en te beleedigen, en een hunner met name Philemon, die door zijne bekwaamheid in het fluitspelen de vreugde des volks was, wilde de anderen overtreffen door den heilige meer dan iemand anders te verguizen; hij overlaadde hem met verwijtingen en beleedigingen en noemde hem een schurk, een goddelooze, een verleider, ieders haat waardig, dien men niet te spoedig kon ombrengen.

Apollonius, die in de eenzaamheid vaste grondslagen van een beproefde deugd gelegd had, verschoonde zich bij die gelegenheid niet. Hij leed in stilte alles wat de valsche ijver en de verbittering dien woedende deden uitbraken en toen hij zijne toespraak geëindigd had, antwoordde hij slechts deze woorden: »God »moge zich uwer ontfermen, mijn zoon, en u niet »tot zonde rekenen, wat gij mij gezegd hebt." Deze woorden, uitgesproken met de zachtmoedigheid, die eigen is aan de heiligen, troffen Philemon, en God die met de genade zijn hart tot het goede stemde, veranderde hem eensklaps in een ander mensch, want hij verklaarde christen te zijn, en niet tevreden met die eerste bekentenis, liep hij naar het gerechtshof en beleed het geloof in Jesus Christus ten aanzien van al het volk.

De rechter nam dit alles voor spel en scherts op, wjl Philemon alom bekend was als een eerste kluchtspeler; doch toen hij eindelijk zag, dat hij met ernst sprak, vroeg hij hem of hij zijn zinnen verloren had, en hoe hij zoo gek geworden was in zoo korten tijd. Doch Philemon antwoordde met een krachtige stem: »Gij zijt eer stapel gek en zeer onrechtvaardig, »dewjl gij de christenen, die waarlijk onschuldige »mensen zijn, zoo onrechtvaardig ter dood veroordeelt. »Ik verklaar u dus, dat ik christen ben, en dat er »geen menschen op aarde zoo goed zijn, als zij die »dezen godsdienst belijden."

De rechter deed alsof hij zich niet beleedigd gevoelde over zijn antwoord. Eerst beproefde hij hem door vleiende woorden te winnen; doch ziende dat zulks niets baatte, ging hij weldra van de zachte

vleitaal tot barbaarsche wreedheid over, en liet hem door verschillende folteringen pijnigen. Hij liet ook Apollonius uit de gevangenis halen, op wien hij de bekeering van Philemon wilde wreken, deed hem de gruwzaamste pijnen lijden en beschuldigde hem, dat hij de verleiding bij de onbeschaamdheid en goddeloosheid gevoegd had.

Apollonius, wiens onveranderlijke zachtmoedigheid niets kon storen, zeide hem met zijne gewone zachtmoedigheid: »Gave God, dat gij en al degenen die hier zijn, navolgden wat gij dwaling en verleiding noemt.” Dit antwoord verbitterde den rechter nog meer, en hij veroordeelde beiden om levend verbrand te worden. Toen zij in het midden der vlammen stonden, bad Apollonius, die meer door liefde verteerd werd dan door het stoffelijk vuur, met luider stem tot God, dat Hij het heidendom mocht beschamen door de openbaring zijner goddelijke macht. Zijn gebed werd door alle omstanders gehoord, en nauwelijks had hij geëindigd of eene wolk omringde hem en Philemon, en de dauw waarin zij zich oploste doofde het vuur geheel en al uit.

Dit wonder wekte zoozeer de verbazing van den rechter en van het geheele volk, dat zij allen uitriepen: »Ja, waarlijk de God der christenen alleen is de eenige groote, de eenige onsterfelijke God.”

Het gerucht verspreidde zich weldra door geheel het land en kwam ook ter oore van den prefekt van *Egypte*, die zich te *Alexandrië* bevond; doch deze wel verre van er door getroffen te worden en de verandering van den rechter, die zich bekeerd had, na te volgen zond zijne wreedste officieren uit om

dien magistraat voor hem te brengen en met hem Apollonius en Philemon.

Zij werden in zware ketenen geklonken naar *Alexandrië* gevoerd, en onderweg verkondigde Apollonius, vol van den geest Gods, die hem de woorden des eeuwigen levens in den mond legde, het geloof in Jesus Christus aan hunne geleiders en overtuigde hen zóówel, dat zij het geloof voor den prefekt beleden en in den heiligen strijd hunner gevangenen wilde deelen. Toen de prefekt bevond, dat zij onwankelbaar waren, veroordeelde hij hen allen om in de diepte der zee geworpen te worden; die goddelooze zag niet in, zeide Rufinus, dat hij hun veeleer een heilzaam doopsel toediende, dan ter dood bracht.

Zij werden verstikt door het water, doch alleen om in eeuwigheid te leven. De zee, die tot werktuig hunner marteling gediend had, onttrok hen niet aan de vereering der geloovigen. Zij wierp hunne lijken op den oever terug. De christenen begroeven ze in één graf, dat God sedert beroemd maakte door een menigte wonderen, zoodat scharen volks daarheen stroomden, om er hunne verlangens bloot te leggen.

Rufinus zegt, dat hij het geluk gehad had er hunne heilige overblijfselen te vereeren. Aan hem en aan Palladius hebben wij dit verhaal letterlijk ontleend. Eenige latijnsche schrijvers stellen hun feest op den 7n Maart. Het Romeinsch martyrologium en dat van Usuardus stellen het op den 18n December.

Hoofdstuk IV.

DE H. JOANNES VAN EGYPTÉ.

Propheten kluizenaar in Neder-Thebaïs.

et schijnt dat God dezen heilige aan de wereld schonk, om te doen zien, dat niet altijd een adellijke afkomst den mensch verheft en dit recht eerder aan de deugd eigen is.

De H. Joannes van *Egypte*, hoewel van geringe afkomst, werd zoo beroemd door zijne heiligheid dat men kan zeggen, dat er geen was, de H. Antonius uitgezonderd, wiens naam zóó schitterde als de zijne.

Hij werd niet alleen geëerbiedigd door het volk, maar ook door vorsten en keizers, en de beroemadste leeraars en kerkelijke schrijvers zooals de H. Hieronymus, de H. Augustinus, de H. Prosper, Cassianus, Palladius, Rufinus, de H. Eucher en de H. Fulgentius hebben zijn lof verkondigd. Daarom is, hetgeen wij van hem gaan zeggen, des te geloofwaardiger, wijl wij hier slechts de echo zijn van die verheven personen.

Lycopolis in *Neder-Thebaïs* was zijn vaderland. In zijne jeugd leerde hij het timmeren, en leefde in dien staat tot zijn vijf en twintigste jaar, toen hij het verlangen opvatte alleen aan zijne zaligheid te werken en de wereld geheel vaarwel zeide, om zich in de eenzaamheid te begeven. Hoewel de goederen die hij verliet zeer gering waren, kan men van hem zeggen, hetgeen de H. Hieronymus van den H. Petrus

zeide, dat hij veel verliet, omdat in zijn hart geen genegenheid tot de aardsche goederen meer overbleef.

Dat eerste offer werd gevolgd door dat van zijnen eigenwil. Hij schaarde zich onder het geleide eens ouden kluizenaars, om zich in de gehoorzaamheid te oefenen en diende hem met zooveel nederigheid, ijver en zelfs behendigheid, dat de goede grijsaard vreesde, dat hij òf uit vrees of nit eenige natuurlijke genegenheid gehoorzaamde; hij wilde zich van zijne zuivere meening verzekeren door hem dingen te bevelen die onmogelijk uit te voeren waren of tegen de menschelijke rede schenen te strijden.

Het eerste, wat hij hem gebod, was tweemaal daags eenen drogen, half verrotten stok te begieten totdat hij wortel zou schieten, uitbotten en takken krijgen. Deze eerste beproeving duurde een jaar, gedurende welken tijd Joannes nooit de gehoorzaamheid overtrad, ofschoon hij verplicht was het water twee mijlen van daar te gaan halen.

Zijne blinde onderwerping kwam ter oore aan de religieuzen der naastbijgelegene kloosters, waar men alleen werk maakte van de beoefening der deugden, en velen hunner kwamen zijnen overste bezoeken om er zich zelf van te overtuigen en gesticht te worden door het voorbeeld van zoo'n uitmuntenden leerling. Terwijl zij met bewondering over hem spraken, riep de grijsaard Joannes en beval hem in hunne tegenwoordigheid een vaatje olie, dat geheel hun voorraad uitmaakte, door het raam te werpen hetwelk hij dadelijk deed, zonder te redeneeren over de behoefte die zij er aan hadden. Toen andere religieuzen insgelijks verlangden hem eenige akten van gehoorzaam-

heid te zien verrichten, riep de grijsaard hem nog eens en beval hem spoedig naar eene rots te loopen, die hij met den vinger aanwees en ze naar hen toe te rollen. Het was een steenklomp, dien verscheidene menschen te zamen niet van zijne plaats zouden hebben kunnen stooten; Joannes liep er evenwel naar toe om dien voort te rollen, en duwde hem nu eens met zijne schouders dan weer met de borst en deed al wat in zijn macht was, zoodat zijne kleederen en de rots met zijn zweet bevochtigd werden; men zag dus, dat hij niet onderzocht of het mogelijk was of niet wat zijn overste hem beval; de eerbied, dien hij koesterde voor zijne bevelen, waarin hij die van God erkende, deed hem oordeelen, dat hij niets zou bevelen zonder er goede redenen voor te hebben.

Cassianus, die deze drie voorbeelden zijner gehoorzaamheid verhaalt, zegt dat God hem er voor beloonde door de gave van prophetie, waarmede hij hem in het vervolg verheerlijkte. Zoo oefende Joannes zich elf of twaalf jaren in de verzaking van zijn eigen wil. Nadat zijn geestelijke vader gestorven was, bleef hij ongeveer 5 jaar in verschillende kloosters, om er zich meer en meer in de religieuze deugden te volmaken, waarna hij zich eindelijk in de woestijnen begaf, om als een volmaakt kluizenaar te leven.

De plaats, die hij tot zijn verblijf uitkoos, was een verlaten berg, op twee mijlen afstands van *Lycopolis* gelegen. Hij houwde er een grot uit in eene bijna ontoegankelijke rots en sloot den ingang, opdat hij minder afgetrokken zou worden in zijn inwendig en beschouwend leven. Hij was veertig of twee en veertig jaren oud, toen hij er zich vestigde, en bleef er tot

op den ouderdom van negentig jaren opgesloten, zonder deze aan iemand te openen, uitgezonderd het laatste jaar zijns levens, toen hij er Palladius binnen liet komen, van wien wij onze geschiedenis vernomen hebben. Welk verlangen hij ook had om alleen met God te leven, kon hij toch niet beletten, dat men van alle kanten naar hem toesnelde, zoodat hij verplicht was toe te staan, dat men niet ver van zijne cel een logement bouwde, om degenen, die hem kwamen bezoeken tegen de guurheid des weders te beveiligen en hun de gastvrijheid te verleenen, welke zoozeer door het Evangelie wordt aanbevolen. Maar hij sprak hen niet dan 'szaterdags en 'szondags en dan nog door het venster, dat diende om er het noodzakelijke langs te ontvangen, doch hij wilde nooit dulden dat eene vrouw zijne cel naderde. Het leven dat hij daar leidde was geheel hemelsch. Onophoudelijk was hij in het gebed en de beschouwing; zijn hart, geheel aan de aarde onthecht en vrij van alle aardse bekommelingen, verhief zich geheel vrij tot God, en God deelde zich aan zijne ziel mede naar mate zijner onthechting, en vervulde haar met een stroom van licht en genade. Aan die zuiverheid des harten schrijft Rufinus de genade der prophetie toe, gelijk Cassianus die aan zijne gehoorzaamheid toeschrijft; zij kan hem verleend geworden zijn tot loon voor beide, dewijl beide samenwerken, om eene ziel wonderlijk voor te bereiden tot een innig verkeer met God.

Zijne versterving was groot, volgens de gewoonte der kluizenaars van die gelukkige tijden. Hij at niets wat gebakken was, zelfs geen brood; maar alleen tegen den avond zeer weinig fruit. Hij nam die streng-

heid tot het einde zijns levens in acht; en hij was er zoo aan gewoon geworden door het lange gebruik, dat hij zijne levenswijze niet zou hebben kunnen veranderen, indien hij gewild had, wjl hij zijne maag zeer verzwakt had. Het is waarschijnlijk om dezelfde reden, dat hij weinig baard en haar had, daar de overgrootte zwakheid, waartoe hij zijn lichaam had gebracht, aan de natuur het voedsel benam, waardoor ze bij anderen onderhouden worden.

God die hem met buitengewone genade begunstigde, gelijk wij aanstonds zullen zien, hield hem niet van de bekoringen vrij, dewjl deze de toetssteen zijn, der groote heiligen. De duivelen stelden dikwijls alle pogingen in het werk om hem des nachts te verontrusten ten einde hem het bidden of slapen te beletten en de bespotting bij de kwelling voegend, die zij hem veroorzaakten, verschenen zij hem 's morgens onder zichtbare gedaanten en veinsden hem vergiffenis te vragen over het kwaad, dat zij hem des nachts gedaan hadden.

Deze booze geesten, altijd oplettend om bij de dienaren Gods met de minste gelegenheid tot verleiding voordeel te doen, behaalden eens een kleine overwinning op hem. Zij haalden hem eens over, zijne onthouding twee dagen te verlengen om daarna des te gemakkelijker zijn geest ter neer te slaan, als zijn lichaam, dat toch reeds door ouderdom en onthouding uitgemergeld was, bezwijken zou. De heilige die uit zucht tot boetvaardigheid gedreven was om alles te lijden, bemerkte het bedrog niet; en toen hij eindelijk zich aan tafel wilde zetten, verscheen de duivel hem onder de gedaante van een afschuwe-

lijken Ethiopiër die zich voor hem op de knieën wierp en hem spottend zeide: Vergeef mij als het u belieft, ik heb u tot die lange onthouding aangezet; bij die bekentenis kwam de heilige tot zich zelve, en ofschoon anders zeer bekwaam in het onderscheiden der geesten, begreep hij toch dat hij ditmaal verleid was geworden. Van Cassianus hebben wij dit vernomen. Deze vernam het van den abt Josephus in de conferentie welke hij met hem had over de noodzakelijkheid om voorzichtigheid te gebruiken; zijne woorden willende bevestigen door het voorbeeld van dien grooten man, die viel omdat hij ze in dat geval uit het oog verloren had. Doch dat diende slechts om dien grooten dienaar Gods grootere waakzaamheid te doen gebruiken, en die kleine nederlaag door de list des duivels werd ruimschoots vergoed door de overwinningen, welke hij in het vervolg op hem behaalde.

Reeds dertig jaren leefde hij aldus afgezonderd in zijne cel, strijdende tegen de helsche machten, in de beoefening van groote strengheden en zich dag en nacht onledig houdende met het gebed, zoodat hij om zoo te zeggen in den hemel leefde door de verhevenheid zijner beschouwing, toen hij van God de genade der voorzegging ontving, en zoo' overvloedig dat niets voor hem verborgen bleef, hetzij in de schuldboeken des gewetens, op den afstand der plaatsen of in de duisternis der toekomst. Velen kwamen tot hem zoowel uit verre landen als uit de omstreken. Hij verklaarde hun dingen als het noodig was, die zij voor allen verborgen waanden; en wanneer zij eene groote zonde gedaan hadden in het geheim, dan spoorde hij hen aan die te biechten, en boetvaardigheid te plegen.

Hij voorzag ook of de overstromingen des Nijls, waarvan de goede of slechte oogst afhing, overvloedig of middelmatig zouden zijn, en hij waarschuwde de menschen, als zij om hunne zonden door de gramschap Gods bedreigd werden, openbaarde hen de misdaden die Hem vertoornden, en vermaande de zondaars zijne rechtvaardige wraak te voorkomen, door berouw en verandering van leven. Dat waren slechts zijne minst gewichtige voorzeggingen. Onder die welke meer ruchtbaar werden, kan men die rekenen van de nederlaag der Ethiopiërs, toen zij op het grondgebied van het keizerrijk vielen langs *Sienna*, de eerste stad waar men aan komt in *Opper-Thebaïs*, als men hun land uitgaat. Zij hadden eerst de troepen die tegen hen afgezonden waren in de pan gehakt, vele verwoestingen aangericht en een rijken buit medegenomen. Het was te vreezen, dat zij hunne overwinningen nog verder zouden voortzetten, wijl huune macht veel sterker was, dan die der Romeinen, zoodat de generaal, die over deze laatsten het bevel voerde, geen beter hulpmiddel meende te vinden dan in den raad en het gebed van den heilige. Hij kwam hem dus raadplegen, en de dienaar Gods antwoordde hem, terwijl hij den dag aanduidde, waarop zijne voorzegging zou vervuld worden, dat hij zonder vrees tegen de vijanden op kon trekken, dat hij dien dag een volledige overwinning op hen zou behalen, dat hij zich van hunnen buit zou meester maken en alles terug zou krijgen wat zij medegenomen hadden.

De uitslag volgde de voorzegging; en daar deze officier hem kwam bedanken bij den terugkeer van zijnen veldtocht, voorzeide hij hem nog, dat hij een

grooten invloed zou krijgen bij den keizer; hetgeen letterlijk werd bewaarheid.

Een ander officier kwam hem bezoeken, op den dag dat zijne vrouw, die hij in gezegenden toestand had achtergelaten, van een zoon beviel; doch zij was in gevaar van sterven. De heilige zeide hem: »Zekerlijk zoudt gij den Heer bedanken, als gij wist, dat Hij u heden een zoon geschonken heeft. Zijne moeder is in gevaar; doch God zal haar bijstaan en gij zult haar genezen wederzien. Keer spoedig naar huis terug; gij zult zeven dagen na de geboorte van het kind daar aankomen. Noem hem Joannes. Voed hem bij u op tot zijn zevende jaar, zonder te dulden dat hij met heidenen omga; en daarna moet gij zijne opvoeding toevertrouwen aan een of ander kluzenaar om hem in eene heilige en hemelsche tucht op te leiden.»

Eene dienaar van Jesus Christus, Pemenia genaamd, die in *Thebaïs* woonde wenschte vuriglijk den dienaar Gods te zien; maar daar hij geen personen van haar geslacht wilde zien, zonderde hij haar op dezen regel niet uit en vergenoegde zich, haar door anderen te laten mededeelen, hetgeen hij haar mondelings zou gezegd hebben. Hij beval haar voornamelijk aan, niet naar *Alexandrië* te gaan; evenwel schepte zij zich òf uit onbedachtzaamheid òf wijl zij den raad des heiligen vergeten had, naar deze stad in. Toen zij onderweg beval haar schip bij *Nicië* aan te leggen en het scheepsvolk aan wal stapte, geraakte men in twist met een aantal mannen der plaats, die een hunner doodden, de anderen kwetsten een heiligen bisschop Dyonisius geheeten, zonder hem te kennen in den stroom wierpen, haar zelf in het water drongen

en onder de vreeselijkste bedreigingen noodzaakten dadelijk te vertrekken, wilden zij nog niet erger mishandeld worden.

Eindelijk de beroemdste voorzeggingen waren die, welke hij deed aan keizer Theodosius den Grooten, dien hij bij verschillende gelegenheden vooruit onderzochtte over de invallen der Barbaren in de provinciën, over den opstand der tirannen, over de middelen om hen te beteugelen en over andere gebeurtenissen zijner regeering. Deze vorst raadpleegde hem voornamelijk over twee vijanden, die hij te bestrijden had. De eene was de tiran Maximus, reeds overwinnaar der twee keizers Gracianus en Valentinianus, van welke hij den eerste in 383 gedood en den andere in 387 uit zijne staten verjaagd had. Joannes verzekerde hem van de overwinning, en dat hij ze zonder veel bloedvergieten zou behalen. Theodosius trok op zijn woord, hoewel met veel minder krijgsvolk voorwaarts, sloeg Maximus in twee gevechten in *Pannonië* en trok ongehinderd de Alpen over, vervolgde hem en haalde hem eindelijk te *Aquiléa* in, waar zijne soldaten hem het hoofd afhieuen. Toen vier jaar later Eugenius zich van het Oostersche rijk had meester gemaakt door behulp van Arbrogast, die den jongen Valentinianus had laten wurgen, besloot Theodosius tegen hem op te trekken, om den dood van dien prins te wreken. Eugenius, die het verwachtte, bereidde er zich naar heidensch gebruik op voor door de bijgeloovigheden der afgoderij en tooverkunst. Hij deed een man raadplegen die zich bezig hield met de toekomst door toovermiddelen te voorzeggen. De afgodendienaars van *Rome* droegen ook

talrijke offers op, doorzochten nieuwsgierig de ingewanden der slachtoffers en meenden gunstige voor- teekens te vinden. Maar Theodosius, door de gods- dienst verlicht, zocht de waarheid in zuivere bronnen. Hij zond zijn getrouwen dienaar Eutropius naar *Thebais* om den H. Joannes over te halen hem te komen bezoeken of van hem te vernemen of het de wil Gods was, dat hij den tiran voorkwam dan of hij moest wachten tot de tiran hem kwam aanvallen.

Eutropius volbracht als een ijverige dienaar zijne boodschap. Hij drong bij den heilige sterk aan, hem naar den keizer te vergezellen; doch hoewel hij hem niet kon overhalen zijne eenzaamheid te verlaten, vernam hij toch van hem, dat de keizer de overwinning zou behalen; dat zij bloediger zou zijn, als die op Maximus; dat hij den tiran zou ombrengen; dat hij hem niet lang zou overleven; dat hij in *Italië* zou sterven en het Oost-Romeinsche rijk dan zijn zoon zou overlaten. Dit alles werd letterlijk vervuld. Theodosius trok tegen Eugenius op en dacht eerst geslagen te worden, want hij verloor tien duizend Gothen op den eersten dag; doch den volgenden dag was de overwinning geheel aan zijne zijde en het was blijkbaar, dat hij ze slechts aan de gebeden des heiligen te danken had, wijl hij in zoo groot ge- vaar was geweest den strijd te verliezen. De veldslag werd geleverd in de vlakte van *Aquiléa*, den 6^{en} Sep- tember van het jaar 394. Theodosius overleefde deze overwinning slechts tot den 17 Januari van het volgende jaar en liet na zijnen dood het Oostersche rijk aan Arcadius en het Westersche aan Honorius zijne zonen na.

De gave der voorzegging die de H. Joannes van God ontvangen had, werd vergezeld door die van wonderen. Hij deed er soms zelfs bij zijne afwezigheid, vooral ten gunste van eenige vrouwen, dewijl hij niet duldde dat er eene zijne cel naderde. De vrouw eens senators was blind geworden, zij hield niet op haar man dringend te verzoeken, haar bij den heilige te brengen. De man, die wist dat de heilige het niet zou dulden, vond geen beter middel, dan hem te gaan smeecken ten minste voor haar te bidden. Hij deed het en zond haar daarenboven olie, die hij zelf gewijd had en toen de zieke daarmede hare oogen gewreven had, bekwam zij het gezicht terug. Hij bediende zich gewoonlijk van de H. Olie opdat men de genezing minder aan hem zou toeschrijven, dan wel aan de kracht der zegening. Zoo verborg hij uit ootmoedigheid de genade, die hem was geschonken. Hij schreef ook de uitwerkselen toe aan het geloof dergenen, welke zich tot hem wendden, verzekerde, dat hij niet verhoord werd om wille zijner verdiensten, maar alleen omdat God die gunsten aan die personen wilde verleenen.

Het vaste besluit dat hij genomen had, van tot geen enkele vrouw te spreken gaf aanleiding tot een vreemd wonder, waarvan de H. Augustinus met veel ophef spreekt.

Een bevelhebber, die krijgsvolk naar *Sienna* voerde, waarheen zijne vrouw hem volgde, begaf zich op verzoek van deze, naar de cel van den heilige om van hem te verkrijgen, dat hij haar zou toelaten ook zijn zegen te komen ontvangen, aangezien het groot verlangen dat zij gevoelde, haar tot deze onder-

neming, waarbij dikwijls haar leven in gevaar was geweest, had aangespoord. De H. Joannes antwoordde dat hij geen vrouw gezien had, sedert hij zich in zijne cel had opgesloten, en dat hetgeen hij vroeg in het geheel niet mogelijk was. De officier gaf zich niet over, hij drong er sterk op aan en verzekerde hem, dat indien haar die gunst geweigerd werd, zijne vrouw van verdriet sterven zou; doch door haar dezelve te verleen, zou hij haar zeer gelukkig maken. De heilige bewonderde zijn geloof en volharding, en daar hij hem in zijne echtgenoot de droefheid eener geheele weigering wilde sparen, zonder echter van zijn besluit af te zien, zeide hij: »Ga, uwe vrouw zal mij zien, zonder hier te komen, en zelfs zonder haar huis te verlaten.» Bij dat antwoord verwijderde zich de officier en overdacht bij zich zelven, wat toch de zin dier woorden zijn zou; voor zijne vrouw, aan wien hij het antwoord des heiligen mededeelde waren die woorden niet minder raadselachtig; doch toen zij des nachts ingeslapen was, verscheen de heilige haar in eenen droom, en hield deze redevoering tot haar: »O, vrouw! uw geloof is groot en verplicht mij om hier te komen om aan uw verzoek te voldoen. Ik waarschuw u evenwel niet te verlangen om het stoffelijk aangezicht van de dienaren Gods te zien, maar liever met de oogen des geestes hun leven en handelingen te beschouwen: (1) *want het vleesch dient tot niets, alleen de geest verlevendigt.* Wat mij aangaat, niet als rechtvaardige en propheet, zoals gij het meent heb ik gunsten van God verkregen, maar alleen uit kracht

(1) Joan 6.

van uw geloof heeft God mijn gebed verhoord en u de genezing verleend van al uwe lichamelijke kwalen. Gij en uw man zult dus van heden te beginnen, eene volmaakte gezondheid genieten, en geheel uw huis zal met zegeningen overladen worden; maar vergeet geen van beiden ooit de weldaden, die gij van Hem ontvangen hebt. Leeft altijd in Zijne vrees, begeert niet meer dan aan uw ambt verbonden is, en stelt u tevreden mij in een droom gezien te hebben, zonder verder meer te vragen." Bij haar ontwaken vertelde de vrouw aan haren man wat zij gezien en gehoord had, en beschreef hem zóó juist de trekken van het aangezicht des heiligen, de kleur en vorm van zijn kleed en al de andere bijzonderheden waardoor hij kenbaar was, dat hij niet meer kon twifelen of de heilige was haar in den slaap verschenen; dus vol verwondering keerde hij tot de grot van den H. Joannes terug, vertelde hem alles wat met zijne echtgenote was voorgevallen, en bedankte hem hartelijk, en na zijn zegen ontvangen te hebben, vervolgde hij geheel tevreden zijne reis. Thans moeten wij spreken van het bezoek dat Palladius en andere kluzenaars hem brachten, en van de bewonderenswaardige onderwijzingen, die zij bij die gelegenheid ontvingen. Palladius woonde in de woestijn van *Nitrië* met zijn meester Evagrius, Albinus, Ammon en drie anderen. Toen zij eens onder elkander spraken over de algemeene befaamdheid van den H. Joannes, betuigde Evagrius, dat hij een groote vreugde zou smaken, indien hij de verhevenheid zijner deugden eens mocht vernemen van iemand die bekwaam was, zijn geest en de wijze van bidden te onderscheiden.

Palladius zich sterk genoeg gevoelende, om de reis te ondernemen en alles zelf te onderzoeken — hij was toen nog maar zes en twintig jaar oud — vertrok zonder er iemand van te spreken en kwam eindelijk met veel moeite op den berg aan, waar de heilige woonde. Want behalve dat hij een weg van achttien dagreizen gedeeltelijk te voet en over water aflegde, werd hij ziek, daar het in den tijd van de Nijlsoverstroming was, wanneer de ziekten daar zeer algemeen zijn.

Bij zijne aankomst vond hij den toegang tot de cel des heiligen gesloten, en vernam dat die slechts 's zaterdags en 's zondags geopend werd. Hij wachtte zoolang tot het binnengaan toegestaan werd en zag den heilige aan het venster zitten, waardoor hij sprak tot degenen, die hem kwamen bezoeken. Toen de heilige hem zag naderen, groette hij hem en vroeg door een tolk van welk land hij kwam en waarom hij gekomen was, daar hij tot het gezelschap van Evagrius scheen te behooren.

Palladius antwoordde op al zijne vragen; doch terwijl zij zich zoo met elkander onderhielden, trad Alypius, de gouverneur der provincie binnen, en liep in allerijl naar den heilige. Deze verliet toen Palladius, die zich verwijderde om hen vrij te laten spreken. Dewijl hun gesprek lang duurde, begon Palladius dat wachten te vervelen, en gevoelens van ontevredenheid kwamen in zijn hart op, alsof de heilige hem niet met genoegzame onderscheiding behandeld had en uitzondering van personen maakte, zoodat hij van plan was voor goed weg te gaan.

De heilige wist op dat oogenblik wat er in de ziel van Palladius omging, en zond zijn tolk Theodorus

om hem te gaan zeggen, dat hij niet ongeduldig moest worden, dat hij weldra den gouverneur weg zou zenden. Die woorden deden Palladius in zich zelve keeren. Hij erkende, hoe de heilige door den hemel verlicht was, wyl hij zijne gedachten doorgrond had, en wachtte heel bedaard tot de gouverneur vertrokken was.

Toen riep hem de H. Joannes, en gaf hem een zachte vermaning over het oordeel dat hij gevelde had en over de inwendige ontevredenheid, waaraan hij zich had overgegeven; waarna hij hem zeide: »Weet gij niet, dat er geschreven staat, (1) dat niet de gezonden, maar de zieken een geneesheer noodig hebben? Ik kan tot u spreken als ik wil, en gij wederzijds tot mij en wanneer ik u niet zou kunnen troosten, er zijn toch nog andere vaders en broeders, die het zouden kunnen doen. Maar deze gouverneur verward in de strikken des duivels en geheel vol van de tijdelijke zaken, waarmede hij zich bezig houdt, was mij komen bezoeken om eenige heilzame raadgevingen te ontvangen, in de weinige oogenblikken die hij had om vrij adem te halen, even als een slaaf de heerschappij van een onverdragelijken en lastigen meester ontvlucht; waarom zou ik dan hem verlaten, om mij met u te komen onderhouden, die aanhoudend aan de zaligheid uwer ziel werkt?

Daarna smeekte Palladius om voor hem te bidden; maar de heilige grijsaard hem een zachten kaakslag gevend als aan zijn kind, ging voort hem met eene beminnelijke vroolijkheid toe te spreken: »Gij zult

(1) Matth.

niet vrij van moeilijkheden zijn en gij hebt reeds groote strijden onderstaan, daar de duivel u gaarne uwe eenzaamheid zou zien verlaten; doch de vrees om God te beleedigen heeft u uw vertrek doen instellen. De duivel plaagt u daarover en laat niet na, schijnbare redenen en voorwendsels van godsvrucht aan te voeren. Hij heeft u het verdriet voor oogen gesteld, en dat uwe terugkomst ook uwe broeders en uwe zuster aan zou zetten om de eenzaamheid te omhelzen. Maar ik kondig u eene goede tijding aan en verzeker u, dat beiden in veiligheid zijn, dewijl zij der wereld vaarwel gezegd hebben en uw vader nog wel zeven jaar zal leven. Blijf dus met een vast en standvastig geloof in de eenzaamheid, en denk er niet meer aan, om ter hunner liefde tot uw land terug te keeren, wijl er geschreven staat: (1) »*Hij, die na de hand aan den ploeg geslagen te hebben achterwaarts ziet is niet geschikt voor het rijk Gods.*» Deze woorden troostten en versterkten Palladius zeer; en daarop vroeg de heilige met een opgeruimd gelaat of hij niet verlangde bisschop te worden, hij zeide neen, wijl hij het reeds was. (Volgens de Grieksche étymologie beteekent dit woord opzichter). Van welke stad zijt gij dan bisschop, vroeg de heilige? Ik ben het hernam Palladius lachend, van de keuken, van de kas en van de tafel, want ik waak met veel zorg over al deze dingen; ziedaar mijn bisdom en het opzicht dat mijne zwakheid mij heeft doen kiezen. Houd op met schertsen, zeide de heilige, glimlachend; want gij zult eenmaal bisschop worden en veel arbeid verrichten en hartzeer moeten onderstaan. Doch wilt

(1) Luc. 9,

gij dat vermijden, verlaat dan uwe eenzaamheid niet want zoo lang gij er in blijft kan niemand u bisschop maken.”

Binnen weinige jaren ondervond hij de waarheid van die voorzegging; want na drie jaren door waterzucht bedreigd zijnde, stond hij toe dat men hem naar *Alexandrië* zond, van waar hij, op raad der geneesheeren naar *Palestina* en vervolgens naar *Bithynië* vertrok, waar hij bisschop gemaakt werd van *Helenopolis*. Vervolgens zag hij zich gewikkeld in de vervolging die de H. Joannes Chrysostumus leed, en werd elf maanden in een donkeren kerker opgesloten gehouden. Toen herinnerde hij zich, dat die groote Propheet hem de pijnen die hij leed voorzegd had.

Daar de Heilige hem wilde aanmoedigen om verduuldig te blijven in zijne eenzaamheid, zeide hij, dat hij reeds veertig jaar in de zijne was opgesloten zonder ooit eene vrouw gezien te hebben, noch eenig stuk geld, noch zelfs iemand te hebben zien eten.

Palladius keerde vervolgens naar *Nitrië* terug, waar hij aan Evagrius en aan de vijf anderen vertelde, wat hij gezien had van dien bewonderenswaardigen man, en boezemde hen door zijn verhaal een sterk verlangen in hem te gaan opzoeken, waaraan zij twee maanden later gevolg gaven. Zij verhaalden bij hunne terugkomst aan Palladius wat er gedurende hun bezoek gebeurd was; doch hij heeft het niet in zijne geschiedenis opgenomen. Weinig tijds na het bezoek van Evagrius, begaf zich Rufinus of gelijk anderen meenen, de H. Petronius, die door de pen van Rufinus spreekt, tot den heilige met zes anderen om bij hem

iets stichtends te zien. Zij werden zeer goed en met eene waarlijk christelijke liefde ontvangen.

Wijl het een gebruik was bij de kluzenaars een gebed te storten vóór hunne samenspraak, smeekten zij den heiligen grijsaard het te doen en hun zijnen zegen te geven.

Hij vroeg of er onder hen geen geestelijke was, waarop allen antwoordden: »Neen.» Daarna beschouwde hij ze allen aandachtig toen hij aan den jongste kwam, zeide hij met den vinger op hem wijzend: »Deze is diaken.» Hij was het werkelijk; maar had het slechts aan éénen van het gezelschap gezegd, in wien hij veel vertrouwen stelde; hij verborg uit ootmoedigheid zijn ambt om die heilige mannen niet in waardigheid te overtreffen, en stelde zich aan als de minste van hen.

Hij hield vol het te ontkennen; doch de H. Joannes nam hem bij de hand, kuste dezelve en zeide: »Wacht u mijn zoon de genade te miskennen, die gij van God ontvangen hebt, uit vrees, dat een goede zaak u niet in een slechte doe vallen en de ootmoedigheid ontaarde in leugentaal, want men moet nooit liegen, niet alleen niet met een slecht doel, maar ook niet onder voorwendsel van eene goede zaak, wijl de leugen nooit van God komt, maar uit een slechte beweegreden, zooals de Zaligmaker het ons leert. (1) De diaken door die zachte vermaning onderwezen, was niet halstarrig om de waarheid te bewimpelen en bekende ze door zijn stilzwijgen.

Nadat men gebeden had, verzocht een der broeders die aan een derdendaagsche koorts leed den heilige

(1) Matth. 5.

hem te genezen. Joannes antwoordde, dat hij de genezing vraagde van een ongemak, dat hem nuttig was, wyl de zielen door ziekten gezuiverd worden, even als men zich van zout bedient, om het lichaam te zuiveren. Hij liet echter niet na olie te zegenen waarmede de lijder zich wreef en de gezondheid weder bekwam, zoodat hij in staat was te voet naar de plaats waar zij moesten verblijven te vertrekken.

De heilige beval, dat zij volgens de christelijke gastvrijheid zouden behandeld worden en nadat zij een goed gebruik hadden gemaakt van het lichamelijk voedsel, dat hij hun gegeven had, kwamen zij tot hem terug om voedsel voor hunne ziel te ontvangen. Hij ontving hen weder met dezelfde toegenegenheid alsof zij zijne eigene kinderen waren. Hij verplichtte hen neder te zitten en vroeg van waar en met welk doel zij kwamen. Zij antwoordden, dat zij van *Jeruzalem* kwamen, om ooggetuigen te zijn van hetgeen zij van hem gehoord hadden, te meer, omdat hetgeen men met de oogen ziet dieper in den geest doordringt dan hetgeen men slechts weet door hooren zeggen. Toen hield hij eene lange redevoering, waarvan Rufinus volgens zijn zeggen maar een deel van verhaalt, doch die eene uitmuntende zedeles bevat en zeer belangrijke grondregels voor het geestelijk leven. Om er hier het juiste van weder te geven, kan men, hetgeen hij gezegd heeft in twee deelen splitsen te weten: wat de kluzenaars moeten vermijden en in zich verbeteren, en wat zij vooral moeten trachten te verkrijgen.

Wat het eerste aangaat, beval hij den kluzenaars aan, zich niet tevreden te stellen met den mond of uitwendig den duivel te verzaken, die de vorst der

wereld genoemd wordt, maar het ook inwendig en werkelijk te doen met zich van hunne ondeugden te verbeteren, hunne hartstochten aan boeien te leggen, hunne zinnen te versterven, hunne ongeregelde liefde te onderdrukken en zich meer en meer te zuiveren van hunne fouten en onvolmaaktheden.

Een der eerste ondeugden, die hij aanbeveelt uit te roeien, is de ijdelheid. Hij waarschuwde Rufinus en zijne medegezellen op hunne hoede te zijn, deze niet te laten binnensluipen, zelfs in het doel dat zij gehad hadden met hem te komen bezoeken, en zich niet boven de anderen te stellen, omdat zij gezien hadden, hetgeen anderen slechts hadden hooren zeggen.

Hij zegt, dat de ijdelheid zoo'n gevaarlijke ondeugd is, dat zij in staat is, de zielen die tot het hoogste toppunt van volmaaktheid gekomen zijn, te doen vallen; dat zij zoowel de pas beginnenden als de vergevorderden aanvalt: de eersten door hen te doen gelooven, dat zij uit hoofde van de boetvaardigheid en liefde werken, die zij geoeffend hebben, reeds volmaakt zijn, de anderen door hun een gedeelte van den vooruitgang dien zij gemaakt hebben, te doen toeschrijven aan God, hun eigen werkzaamheid en ijver, in plaats van aan God alleen de eer te geven. Van de ijdelheid gaat hij tot de andere ondeugden in het algemeen over, en vermaant de kluizenaars, die moedig te bestrijden. Het middel, dat hij aan de hand geeft om hierin te slagen, is zorgvuldig op geest en hart te waken, om te beletten, dat geen ijdele begeerten, geen ongeregeld verlangen er wortel schiete: want, behalve dat daaruit eene menigte verstrooiingen voortspruiten, die de ziel bezig houden onder het gebed, den geest

kluisteren en onze gedachten op duizenden onnuttige of schadelijke voorwerpen brengen, openen zij de deur der ziel voor den duivel, die er zich in vestigt alsof het zijn eigen huis was.

Hij toont vervolgens in weinige woorden den betreuenswaardigen toestand der ziel eens kluizenaars, waarin de duivel zijn rijk gevestigd heeft door de zonde. Hij kan nooit vrede en rust genieten. Hij is altijd ontroerd en ongerust. Nu eens laat hij zich medeslepen door een dwaze vreugde, en dan weer bezwaart hij zich door eene ijdele droefheid, zoodat hij in zich zelve een ongelukkigen gast heeft, dien hij toegang verleend heeft door zijne hartstochten in te volgen.

De heilige beklagde zich bij die gelegenheid over de begoocheling van eenige kluizenaars, die slechts in schijn de wereld verlaten hebben, daar zij zich niet toeleggen hunne ondeugden uit te roeien, noch hunne hartstochten te beteugelen. »Al hun zorg bestaat in eenige H. Vaders te bezoeken, om van hen stichtende redevoeringen te vernemen, die zij op hunne beurt weer met een geest van ijdelheid aan anderen vertellen, zich beroemende ze uit den mond van dezen of dien dienaar Gods gehoord te hebben; zoo doende stellen zij zich aan als leeraars door die verheven grondbeginselen na te bazelen, ja willen anderen onderwijzen, niet met hetgeen zij zelf beoefend maar wat zij gehoord of gezien hebben.»

Hij verwijt hun nog, dat hun hoogmoed hen aanzet zich tot den geestelijken staat te verheffen, en dat zij met eerezucht naar het priesterschap haken; niet dat de kluizenaars er door hun staat van uitgesloten

zijn, dewijl hij zegt, dat zij het niet met drift moeten najagen, noch het hardnekkig weigeren; maar het komt God toe, hen daartoe te roepen en zij moeten het zelf niet zoeken om hunne ijdelheid te bevredigen.

Om beter al de leelijkheid te doen gevoelen van de ziel eens kluizenaars, waarvan de duivel bezit genomen heeft, om zijne ondeugden en zonden, stelt de heilige er den gelukkigen staat tegenover van hem die, door zijne hartstochten te bestrijden, de deur zijns harten geopend heeft voor den H. Geest, en hij beschrijft dien in dezer voege: »Integendeel hij die zich waarlijk verzaakt heeft, dat wil zeggen, die de zonden uit zijn hart gebannen heeft en geen deur meer open laat waarlangs zij binnen kunnen komen, hij die zijne gramschap onderdrukt, die alle onge-regelde bewegingen intoomt, die de leugen vlucht, die den nijd verfoeit, die zich niet tevreden houdt met geen kwaad van anderen te spreken maar zich zelfs de vrijheid niet veroorlooft hen te beoordeelen, die den voorspoed en de kwellingen zijner broeders beschouwt als de zijne en die zich zoo in alle voorvallen gedraagt; die zeg ik, opent de deur zijns harten aan den H. Geest en wanneer die ingetreden is, ontwaart men slechts tevredenheid, vreugde, liefde, geduld, zachtmoedigheid, goedheid en al de andere vruchten die de Geest van vertroosting uitwerkt.

Wat het tweede deel betreft, dat wil zeggen wat de kluizenaar vooral moet trachten te verkrijgen, is zuiverheid des harten; en hij wil, dat hij er naar streve door te strijden tegen alle hartstochten en ondeugden, door alle pogingen aan te wenden om zijne ziel te zuiveren van de ongeregelde genegenheden,

door al de geestelijke oefeningen, die hij in zijn staat verricht.

Hij verzekert, dat die zuiverheid des harten hen wonderlijk wel tot de verhevenste beschouwing en uitstekendste genaden zal brengen.

Wat hij hierover zegt, verdient geheel verhaald te worden, omdat het in weinige woorden en zeer eenvoudig datgene bevat, wat de meesters van het geestelijk leven die later leefden, wijdoopiger hebben geschreven, van de verhevene beschouwing en van de gemeenschap der ziel met God en de gelukzalige geesten.

Indien wij ons voor God vertoonen, zegt hij, met een zuiver geweten, vrij van die gebreken en harts-tochten, waarvan ik reeds gesproken heb, dan kunnen wij God zien, gelijk Hij in dit leven gezien kan worden, en in het gebed de oogen van ons verstand tot hem verheffen om den Onzichtbare te beschouwen niet lichamelijk en met zinnelijke blikken, maar met de oogen des geestes en door de kennis des verstands; want niemand moet zich inbeelden Zijnen goddelijken oorsprong zooals die in zich zelve is te kunnen beschouwen, en zoo in zijn geest een beeld vormen dat gelijkenis heeft op een lichamelijk wezen.

Men moet zich nooit inbeelden, dat God eenigen vorm heeft, noch grenzen, die Hem beperken; maar dat men zich Hem voorstelle als een zuiveren geest, die zich kan doen gevoelen en onze ziel doorgronden, maar niet begrepen of beperkt, noch met woorden beschreven kan worden; daaruit volgt, dat wij Hem niet moeten naderen, dan met diepen eerbied en een zeer groote vrees, noch Hem moeten beschouwen met onze inwendige blikken, dan op zoo'n wijze dat onze

ziel begriipe, dat Hij oneindig verheven is boven allen glans, licht, luister en majesteit, zoodat zij niet bekwaam is Hem te begrijpen, zelfs wanneer zij geheel zuiver en vrij zou zijn van alle vlekken en van de bedorven begeerlijkheid.

Nadat de heilige zoo over de beschouwing gesproken heeft, gaat hij over tot de buitengewone genaden, welke God somtijds aan de ziel verleent, zooals daar zijn: de heilige gemeenzaamheid waarmede Hij haar vereert, de geheimen die Hij haar openbaart, de verschijning der gelukzalige geesten.

Hij, die God op dergelijke wijze kent, zal vervolgens andere kennissen opdoen en zelfs grootere geheimen, dewijl, hoe zuiverder zijne ziel zal worden, God haar des te meer Zijne geheimen zal ontdekken, wijl Hij hem dan zal beschouwen als zijn vriend, gelijk Hij degenen aanziet, van welke de Zaligmaker spreekt in het Evangelie: (1) »*Ik noem u niet mijne dienaren, maar mijne vrienden.*» En dus zal Hij hem gelijk aan een dierbaren vriend, alles geven wat hij vraagt. De engelen en al de gelukzalige geesten die in den hemel zijn, zullen hem ook liefhebben, als den vriend van God, hunnen meester. Zij zullen al zijne verlangens inwilligen en men zal van hem in waarheid kunnen zeggen: (2) *Dat noch leven, noch dood, noch engelen, noch vorstendommen, noch machten, noch eenig ander schepsel in staat zal zijn, hem van de liefde Gods te scheiden, die is in Jezus Christus.*

Men ziet in deze woorden van den heiligen duidelijk en grondig bepaald, wat de meesters van het geestelijk leven later uitgebreider hebben gezegd van

(1) Joan 15. (2) Rom. 8.

het bovennatuurlijk gebed en de buitengewone gratiën, waarmede God somtijds zijne getrouwe dienaars heeft begunstigd; zoodat degenen, die deze wonderbare gaven in de nieuwe heiligen durven tegenspreken, (alsof men er geen voorbeelden van vond in de ouden) doen zien, dat zij de akten van deze niet met aandacht gelezen, noch hunne leer genoeg bestudeerd hebben. Om op deze redevoering des heiligen terug te komen, ofschoon hij deze gaven en verheven gunsten zeer op prijs stelde, wist hij, dat daarin de beoefening der volmaaktheid niet bestaat; maar dat men zich voornamelijk moet beijveren, met hart en geest aan de liefde der wereld en van zich zelve af te sterven. Dit onderwerp was het begin van zijn onderhoud en hij kwam er nog op terug, om het Rufinus en zijne medegezellen beter aan het verstand te brengen, dat zij zich daarop met allen ijver moesten toeleggen. Hij bevestigt zijne leer door drie voorbeelden van verschillende kluzenaars, die tot bewijs strekken, hoe gevaarlijk de ondeugden zijn, vooral de hooftvaardigheid en de ijdele glorie; en dat de ootmoedigheid de hechte grondslag is, waarop men zijn geestelijk gebouw moet optrekken.

Het eerste voorbeeld is dat van een kluzenaar, die zeer streng geleefd had en zich niet voedde dan met hetgeen hij door handarbeid verdiende; dag en nacht bracht hij in het gebed door en muntte in allerlei deugden uit; maar te lichtzinnig zijne blikken op zijnen vooruitgang vestigend, vatte hij een gevoel van ijdelheid en vertrouwen in zijn eigen krachten op, en daarvan maakte de duivel gebruik, om hem de hatelijkste bekoringen voor te stellen en hem in

onzuiverheid te doen vallen, waarna die ongelukkige, in plaats van nederig door boetvaardigheid tot God zijne toevlucht te nemen, zich aan de wanhoop overgaf, de woestijn verliet en tot de wereld terugkeerde, waar hij een zoo losbandig leven leidde, dat hij zorgvuldig de gesprekken der goede lieden vermeed, uit vrees dat iemand door heilzame raadgevingen hem uit den afgrond zou trekken, waarin hij zich vrijwillig had nedergestort.

Het tweede voorbeeld, zeer verschillend van het eerste, is van een zondaar, wiens leven zoo gruwzaam was, dat hij voor den losbandigste der stad doorging. De barmhartigheid Gods wekte in hem het verlangen op om boetvaardigheid te doen, hij bekeerde zich, en ging in een spelonk wonen, waar hij de tallooze zonden die hij bedreven had, uitwischte door zijne strengheden en tranen. Toen de duivelen zulk eene gelukkige verandering in hem gewaar werden, deden zij hem een wreeden oorlog aan, niet alleen door zware bekoringen waarmede zij hem kwelden, maar nog door hem onmeedoogend te slaan, waardoor zij hem een onbeschrijfelijke pijn aandeden. Evenwel bleef hij standvastig en onwrikbaar in zijne goede voornemens, en wat hem voornamelijk redde, was zijne diepe ootmoedigheid en de levendige gevoelens van berouw, die hij altijd in zijne ziel onderhield. Daardoor geraakte hij tot zulk een verheven dengd, dat men hem door geheel het land als een engel beschouwde; iedereen zeide met verwondering, dat een zoo buitengewone verandering slechts kon uitgewerkt worden door de hand des Allerhoogsten. Zijn voorbeeld was zelfs zóó krachtig, dat hij aan vele

grootte zondaars tot voorbeeld van bekeering was, en anderen die na wel geleefd te hebben het ongeluk hadden gehad zich te laten verleiden en uit wanhoop niet meer uit hunne dwaling durfden opstaan, richtten zich van hunnen val op.

Wij zullen hier al de omstandigheden van het derde voorbeeld uitvoerig verhalen, omdat er zeer stichtende en nuttige leeringen in opgesloten zijn.

Een kluzenaar, die in de verwijderdste streek van deze woestijn woonde, had vele jaren doorgebracht in een zeer strenge levenswijze, zoodat toen hij oud begon te worden, zijne ziel versierd was met de uitmuntendste deugden en verheven tot den hoogsten trap van volmaaktheid, waartoe een kluzenaar komen kan. Zich uitsluitend bezig houdend met den dienst van God door het gebed en de lofzangen, die hij te Zijner eere zong, verdiende hij, dat God hem reeds in dit leven wilde beloonen voor zijne getrouwheid, door hem te ontlasten van de zorg voor zijn voedsel en hem door Zijne voorzienigheid het noodige te verschaffen. Elken dag vond hij op zijne tafel een brood van buitengewone witheid en van een alleraangenaamsten smaak. Zoo kon deze kluzenaar onbezorgd eten, om zich daarna weder bezig te houden met lofliederen te zingen of te bidden. God begunstigde hem daarenboven nog met openbaringen en ontsluitte voor hem de toekomst. Maar deze uitstekende gunsten boezemden hem eenige gevoelens van ijdelheid in, alsof hij die door zijne verdiensten verkregen had, wat hij alleen aan de goedheid Gods verschuldigd was. Langzamerhand begon hij te verslappen, evenwel zoo weinig, dat hij het zelf niet bemerkte, verviel daarna

in nalatigheid en was niet stipt meer in het zingen van lofliederen en trager om zich tot het gebed te begeven.

Door die lauwheid dwaalde zijn geest af in ijdele gedachten onder het zingen der psalmen, en zelfs eenige onbetamelijke gedachten slopen allengs in de geheimste plooien van zijn hart binnen. Hij liet echter niet na zich van al zijne oefeningen te kwijten; daardoor bleef hij uitwendig altijd dezelfde, terwijl het kwaad slechts van binnen woedde. In die gesteltenis trad hij eens na de vespers zijne spelonk binnen, vond het brood gelijk vroeger uit den hemel gezonden op de tafel liggen en at, zonder evenwel van zijne onachtzaamheid terug te komen, zonder zelfs na te denken over de noodlottige verandering die in hem plaats had.

Vervolgens voelde hij zich tot in het diepste zijns harten geprikkeld door de wellust, verteerd door de vlammen eener onzuivere liefde, en medegesleept door het verlangen om naar de wereld terug te keeren. Dien dag evenwel deed hij zich geweld aan, zong psalmen en bad als naar gewoonte en toen hij in zijne spelonk terugkeerde om zijn voedsel te gebruiken, vond hij wel brood op zijne tafel maar het was niet zoo wit als naar gewoonte.

Die verandering verwonderde en bedroefde hem. Hij begreep, dat dit wonder geschied was om hem voor zijne verslapping te straffen. Drie dagen daarna kwam de bekoring terug en wel zóó geweldig, dat toen zijne verbeelding hem een slecht voorwerp zeer levendig voor den geest stelde, hij waarlijk geloofde er in toegestemd te hebben. Hij liet evenwel niet

na psalmen te zingen en zijne gewone gebeden te doen, maar met verwarring en zijn geest vol onrust.

Toen hij na de vespers weder in zijne cel trad om te eten, vond hij er nog wel een brood, maar zeer vuil en droog en als afgeknaagd door muizen en honden. Op dat gezicht begon hij te zuchten en tranen te storten, die evenwel niet zoodanig uit het hart voortkwamen, noch overvloedig genoeg waren, om de vlammen van zulk een groote begeerlijkheid te blussen. Hij at echter, doch niet zooveel als hij verlangd zou hebben, noch met den zelfden smaak en zijne gedachte vermenigvuldigden en overvielen om zoo te zeggen zijne inbeelding als met een hagelbui van pijlen. Des nachts stond hij op en begaf zich op weg naar de stad, vast besloten den dienst Gods te verlaten.

Hij was nog ver van de stad verwijderd, toen de dag aanbrak ofschoon hij reeds een langen weg had afgelegd; door de hitte gekweld en van vermoeyenis uitgeput, keerde hij zich naar alle zijden, om te zien of er nergens een klooster was, waar hij zich kon gaan verfrissen; hij bemerkte eindelijk eene cel, waarin eenige kluzenaars woonden, en ging er heen om wat uit te rusten. Zoodra die dienaren Gods hem zagen aankomen, kwamen zij hem te gemoet en ontvingen hem als een engel, wieschen hem de voeten, noodigden hem tot het gebed uit, bereidden hem een goede tafel en kweten zich jegens hem van al de plichten der gastvrijheid, gelijk Jesus Christus het aanbeveelt. Toen hij gegeten en een weinig rust genoten had, smeekten zij hem als een zeer geleerde en verstandige vader eenige woorden van opwekking

tot hen te richten en hen voornamelijk te onderwijzen over de middelen om de strikken des duivels te vermijden en de slechte gedachten uit den geest te verdrijven. Daardoor zag hij zich genoopt, over al die dingen te spreken en hen daaromtrent te onderwijzen; doch terwijl hij tot hen sprak, kreeg hij berouw over den stap die hij voornemens was geweest te doen en in zich zelf keerend, zeide hij uit den grond des harten: »hoe durf ik dan aan anderen de middelen om zich te vrijwaren voor de listen des duivels leeren, terwijl ik mij zelf laat verleiden? en hoe wil ik anderen verbeteren, als ik eerst mij zelven niet bekeer? ga, ellendeling en begin te beoefenen wat gij onderwijst.»

Terwijl hij dit inwendig verwijt tot zich zelven deed, gevoelde hij levendiger dan ooit, het ongeluk waarin hij gevallen was door zich te laten bedriegen, zoo nam hij afscheid van deze goede kluizenaars; sloeg den weg in naar de woestijn, waar hij in zijne spelonk voor God nederviel en zich tot het gebed begevend uitriep: Ware de Heer mij niet te hulp gekomen, mijne ziel zou op het punt geweest zijn in den afgrond der hel neder te storten. Het scheelde weinig, of ik was in allerlei misdaden gevallen. Doch ik heb in mij vervuld zien worden wat de H. Schrift zegt: (1) *De broeder, die zijnen broeder bijstaat, zal verheven worden als een sterke stad: de broeder die zijnen broeder helpt zal zijn als een sterke vesting; zijne voornemens zullen even standvastig zijn als de harren der stadspoorten.*

Vervolgens ziende, dat hij door zijnen misslag het hemelsch brood, waarmede God hem vroeger begun-

(1) Prov. 27.

stigde verbeurd had, bracht hij het overige zijner levensdagen in smarten en tranen door, en begon opnieuw zijn brood in het zweet zijn aanschijns te eten. Hij sloot zich in deze spelonk op, deed een boetekleed aan, bestrooide zijn hoofd met assche, weende, zuchtte, en bad, tot dat een engel hem kwam boodschappen: »De Heer heeft uwe boetvaardigheid aangenomen, hij zal u nog genadig zijn; doch pas op, dat gij u niet meer laat bedriegen door de ijdelheid, en als de broeders, die gij onderwezen hebt, u komen bedanken en zegeningen toewenschen, weiger hen niet te ontvangen; maar eet met hen en zendt te samen uwe dankzeggingen tot God op.»

Nadat Johannes deze voorbeelden verteld had, zeide hij tot Rufinus en zijne medegezellen, dat zij deze gevolgtrekking moesten maken: Bedenk wel, dat niets ons zoozeer beveiligt tegen de gevaren van dit leven als de ootmoedigheid, en dat niets ons vreese-lijker kan doen vallen dan de hoogmoed. Hij voegde er bij, dat men op zijne hoede moet zijn, uit vrees dat de duivel ons ijdele of slechte gedachten inblaze; dat is een der redenen, waarom de kluzenaars gewoon zijn, als iemand hen komt bezoeken met het gebed te beginnen, om door de aanroeping van Gods naam de inbeelding des duivels te doen verdwijnen.

Zoo onderrichtte hij hen gedurende drie dagen door deze en dergelijke toespraken, waardoor zij zich zeer aangespoord gevoelden, en toen zij bij het afscheid zijnen zegen vroegen, zeide hij: »Gaaf in vrede, mijne kinderen, weet dat heden de tijding te Alexandrië aangekomen is van de overwinning, die de godsdienstige vorst Theodosius behaald heeft op

den tiran Eugenius, doch die groote keizer zal weldra eenen natuurlijken dood sterven.

Weinige dagen later vernamen zij, dat het werkelijk zoo gebeurd was, gelijk hij voorzegd had.

Wat hem betreft, hij stierf niet lang na het bezoek van Rufinus, die eenige dagen later van eenige broeders, die zich op reis bij hem vervoegden, vernam, dat die groote dienaar Gods gestorven was. Drie dagen achtereen had hij zonder zich aan iemand te vertoonen in het gebed doorgebracht, en aldus gaf hij biddend en in geknielde houding zijn geest aan God, waarschijnlijk in de maand September van het jaar onzes Heeren 391.

Hoofdstuk VI.

DE H. APOLLO.

Abt in Neder-Thebais.

Gimothaus, Patriarch van *Alexandrië*, die in het jaar 385 overleden is, had reeds het leven van den H. Apollo beschreven toen deze nog in leven was; dat werk is echter verloren gegaan: er blijft ons niets over, dan de breedvoerige verhalen van Rufinus en Palladius en eenige aanteekeningen van Sozomenus, waarvan wij ons hier zullen bedienen.

Men heeft ons niet gezegd, welk zijn vaderland was, noch in welk jaar hij geboren werd.

Men kan gissen, dat het omstreeks het jaar 321 was. Op den leeftijd van 15 jaren begaf hij zich naar de woestijn, onder het geleide of in gezelschap van zijn ouderen broeder. Deze leidde daar zulk een heilig leven, dat God na zijn dood aan onzen heilige toonde, dat hij in den hemel onder de Apostelen geplaatst was.

Hij trachtte zich erfgenaam te maken van de deugden zijns broeders, en maakte buitengewone vorderingen in het geestelijk leven. God bereidde hem aldus voor tot de groote werken, waartoe Hij hem tot zaligheid van velen zou roepen.

Nadat hij, zoo verhaalt Rufinus, veertig jaren in geestelijke oefeningen als kluizenaar had doorgebracht, hoorde hij eene stem uit den hemel die hem zeide, zich naar bewoonde streken te begeven, waar God Zich van hem bedienen wilde, om een volmaakt volk te vormen, gegrondvest in de deugd en ontvlamd van ijver voor alle goede werken. Het was hem niet onbewust, dat zij die boven anderen gesteld zijn, hetzij in de hoedanigheid van overste, hetzij om hunne buitengewone gaven en talenten, meer bloot staan aan de strikken der ijdelheid, daarom bad hij God, hem te versterken, tegen die gevaarlijke bekoring, uit vrees dat hij, door er zich over te beroemen de verdiensten zijner goede werken zou verliezen. Zijn gebed had dezelfde uitwerking als dat van Salomon toen deze God om wijsheid bad: dezelfde stem, die hem geboden had, zich te wijden aan de heiliging zijner broeders, zeide hem

nu, dat hij datgene wat achter hem stond, moest grijpen en in het zand begraven; Appollo gehoorzaamde op staanden voet, greep achter zich en vatte een kleinen, zwarten Ethiopiër, die uitriep: »Ik ben de duivel van hoovaardigheid." En de stem uit den hemel zeide weder: »Ga nu, want al wat gij God vragen zult, zal Hij u verleenen,

Apollo, aldus gewapend tegen zulk een fijne en gevaarlijke ondeugd, verliet de woestijn. en ging zich vestigen in de omstreken van *Hermopolis* in *Thebaïs*, op eene plaats, waar, volgens de overlevering het kindje Jesus, met zijne H. Moeder en den H. Joseph had gewoond toen zij naar *Egypte* gevlucht waren, om de vervolging van Herodes te ontwijken.

Een hol aan den voet van een berg was de plaats, die hij zich tot woning verkoos. Daar wachtte hij, zonder door een te vurigen ijver de inzichten der Voorzienigheid te willen vooruitloopen, in de eenzaamheid biddende, tot dat de Heer zijne belofte zou vervullen en hen, die zich onder zijn bestuur zouden stellen, tot hem zenden. Hij was gekleed in een rok van grof linnen, en droeg een doek om het hoofd en den hals. Hij at niets wat gekookt of gebraden was, zelfs geen brood, maar slechts rauwe kruiden, zoo als de aarde ze voortbrengt. Rufinus zegt, dat zijn voedsel meer hemelsch dan aardsch was, zoo groot was zijne onthouding. Hij bracht het grootste gedeelte van den dag en van den nacht in gebed door, en men kan vrij zonder overdrijving zeggen, dat zijn leven een voortdurend gebed was. Zoo bracht hij zijne dagen

door, geheel en al in God verslonden, tot dat de tijd gekomen was, waarop de Heer Zijne belofte vervullen wilde.

De gaaf van wonderen te doen, waarvan hij een ruim gebruik maakte, gevoegd bij zijne schitterende deugden, deden hem overal, ondanks zijn verlangen van onbekend te blijven, als een Propheet en Apostel aanzien, vervuld van den geest Gods. Daardoor kwam het, dat vele kluizenaars uit de naburige provinciën zich onder zijne leiding schaarden, hem verzoekende zich met de zorg hunner ziel te belasten en hen als een goed herder en vader te leiden.

Hij ontving hen allen met die liefde, welke men van zijne volmaakte deugd verwachten kon, moedigde hen zoo door vermaningen als voorbeelden aan, en toonde hun door zijne handelingen, wat hij hun door zijne woorden onderwees.

In dien tijd vernam hij, dat eenige officieren van Julianus den Afvallige, die zijn zetel te Antiochië gevestigd had, een kluizenaar uit de nabijheid hadden aangehouden, om hem te dwingen soldaat te worden. Zijne liefde kon hem niet zonder vertroosting laten, ofschoon hij wel zag, dat hij zich zelf aan hunne mishandelingen blootstelde; hij ging dan met nog andere kluizenaars naar de plaats, waar hij gevangen zat, en vermaande hem geen moed te verliezen en de gevaren te verachten, waarmede hij zich bedreigd zag, wjl het nu voor de Christenen de geschikte tijd was, om hunne getrouwheid te doen schitteren door hunne standvastigheid in de beproevingen.

Alzoo bezig zijn gevangen Broeder te versterken, vond hem de hoofdman; hij was zeer vertoornd dat men hem den toegang tot den gevangene verleend had, en hield ook hem met zijn medegezellen in den kerker gevangen, met het inzicht hen allen te dwingen in het leger dienst te nemen, en om hun alle hoop op ontsnappen te benemen, verdubbelde hij de wacht. Maar wat kon hij tegen hen, die God onder Zijne hoede genomen had? Te middernacht daalt een engel, omgeven van een schitterend licht neder en ontsluit de deur van den kerker; op dat gezicht waren de wachters dermate verschrikt, dat zij zich aan de voeten der dienaren Gods nederwierpen en hen smeekten te vertrekken, bewerende, dat zij zich liever aan den dood wilden blootstellen, dan hen na zulk een zichtbaar wonder nog langer gevangen te houden. Nog waren zij niet vertrokken, toen de hoofdman, gevolgd van eenige aanzienlijken in allerijl kwam toegelopen, om hen op vrije voeten te stellen, want eene aardbeving had zijn huis doen instorten, en zijne voornaamste dienaren onder het puin begraven. Zij keerden naar de woestijn terug, lofzangen zingend, ter eere van Hem, die hen op zulk een wonderbare wijze beschermd had.

Men kan zich het leven, dat zij in de woestijn leidden bijna niet voorstellen, zonder door Godsvrucht bewogen te worden. Toen Rufinus hen ging bezoeken, waren zij ten getalle van vijfhonderd, en woonden in verschillende kloosters aan den voet van den berg, waarop de Heilige zijne woning gevestigd had, en allen hadden onder zijne leiding en met denzelfden geest beziel, maar één hart en ééne ziel.

De Heilige bestuurde hen met zooveel waakzaamheid, ijver, zachtmoedigheid en volmaaktheid, dat er volgens het verhaal van zijn geschiedschrijver bijna geen onder hen waren, wien God niet de gaaf der mirakelen geschonken had; zoozeer hadden zij zich de hemelsche gunsten waardig gemaakt, door de deugden die zij onder de leiding van zulk een uitmuntenden vader hadden verworven.

Hunne kleederen waren wit als de zijne. Hij wilde dat men ze altijd rein zou houden; zoodat deze uiterlijke reinheid een afbeeldsel was van de innerlijke reinheid hunner zielen, en wanneer men hen zag, kon men zich gemakkelijk een hemelsch leger van engelen voorstellen. Onder hen waren ook verscheidene Ethiopiërs, die voor de anderen in vuiligheid en godsvrucht niet onderdeden.

Ofschoon hij zelf geen brood at, zoo als wij reeds verhaald hebben, stond hij toch aan zijne leerlingen het gebruik daarvan met rauwe of gezouten kruiden toe. Aanvankelijk liet hij ieder afzonderlijk eten, behalve des zondags; maar in het vervolg hadden zij eene gemeenschappelijke tafel. Hij wilde niet, dat men zonder groote noodzakelijkheid de vasten van woensdag en vrijdag zou breken, wijl des woensdags Judas het verfoeilijke plan gemaakt had den Verlosser te verraden, en des vrijdags onze goddelijke Meester aan het Kruis gestorven is. Indien op een van die dagen een vreemde kluizenaar kwam, te vermoed en uitgeput om te wachten tot drie uur, het gewone uur van den maaltijd, liet hij hem het noodige voordienen; doch indien deze verklaarde nog wel te kunnen wachten, drong hij er niet meer

op aan, wyl het een algemeene vasten was, ge-
grond op de overlevering.

God wilde eens op den Paaschdag hunne gewone gestrengheden verzachten, door een schitterend blijk Zijner Voorzienigheid. De Heilige had hen reeds sedert den vorigen dag verzameld om de gebruikelijke plechtigheden tot voorbereiding voor het Paaschfeest. En toen men alles voor den maaltijd had gereed gemaakt, zeide hij hun: »Indien wij geloof hebben, en wij waarlijk getrouwe dienaren van Jesus-Christus zijn, laat dan ieder van ons aan Hem vragen, of het Hem aangenaam is, dat wij op dit feest iets beters eten en drinken dan naar gewoonte” Zij antwoordden allen, dat zij zich niet waardig achtten zulk eene gunst te erlangen, en daar hij hen in ouderdom en verdiensten overtrof, moest hij zelf liever zoo iets aan God verzoeken.

Toen zette zich de Heilige, met de blijdschap op het aangezicht, in het gebed; en toen hij met het grootste vertrouwen zijn gebed gestort had en allen »Amen” geantwoord hadden, zag men mannen komen, die niemand van hen kende, en die zulk eene hoeveelheid levensmiddelen brachten, dat men nog nooit zulk een overvloed, noch zulk eene verscheidenheid van gerechten aanschouwd had. Er waren zelfs vruchten bij, die in heel *Egypte* niet bekend waren, druivetrossen van eene buitengewone grootte, noten, vijgen, granaatappelen, rijp vóór het jaargetijde. Verder was er nog melk en honig; dadelen waren er van meer dan gewone grootte, de brooden waren zeer wit en nog warm, ofschoon zij naar den vreemden vorm te oordeelen uit een ver-

wijderd land kwamen. Toen deze lieden al die dingen daar neergezet hadden, vertrokken zij in grooten haast, als menschen die nog dringende bezigheden te verrichten hadden, en deze heilige kluzenaars, lovende en dankende den Heer, die hun zoo vaderlijk verzorgde, genoten in deze dagen van heilige blijdschap, het vóedsel, dat hun van den Hemel geschonken was, en kwamen er zelfs tot Pinksteren mede toe.

De Heilige had van God de uitnemende genade ontvangen van met zijne woorden de harten te treffen, en zijne vermaningen hadden op zijne leerlingen de wonderlijkste uitwerking. Hij spoorde hen aan, zich te beijveren om elken dag in heiligheid toe te nemen, en kweekte bij hen een heiligen nadjver aan, om elkander te overtreffen in de beoefening der deugden.

Hij leerde, dat men zijne vorderingen in het geestelijk leven kan afmeten, naar de onthechting, die men in zijn hart gevoelt voor de dingen dezer wereld. Hij drong er op aan, vooral te wederstaan aan de inblazingen des duivels, zoodra men ze in zijn hart ontwaart, want, zeide hij, »door dit middel zult gij den kop van het serpent verpletten, en het lijf en de staart zullen dan van zelf krachteloos worden.» Hij waarschuwde hen, van wel op hunne hoede te zijn, indien God hun de gaaf der mirakelen schonk, en er geen gevoelens van ijdelheid of eigenliefde door optevatten; maar zeer voorzichtig deze gaaf te verbergen, uit vreeze dat God er hen van zou berooven en zij in laatlunkendheid of verblinding zouden vervallen.

Hij was een vijand van droefgeestigheid en duldde niet, dat een zijner religieusen er zich aan overgaf. Ook zag men er geen een op wien de vreugde, die uit een gerust geweten geboren wordt, niet op stichtende wijze uitblonk. En gebeurde het al eens, dat deze of gene bij geval minder tevreden scheen dan naar gewoonte, dan vroeg hij er hem terstond de reden van; ondervond deze eenige moeilijkheid het hem mede te deelen, dan zeide hij het hem zelf, bovennatuurlijk verlicht zijnde, om de geheimen des harten bloot te leggen, en hij noopte hem daardoor met meer vertrouwen zijn inwendige gesteltenis te openbaren.

Hij zeide aan iedereen: »Dat de heidenen zich bedroeven, dat de joden tranen storten, dat de goddeloozen zonder ophouden zuchten; maar laat de rechtvaardigen zich verheugen; want indien zij, die hun hart aan de aardsche goederen hechten, zich verblijden in het bezit der broze en vergankelijke dingen, waarom zouden wij dan niet met meer recht ons verheugen, in de hoop eens een eeuwig goed en een geluk zonder einde te bezitten? »Vermaant ons daartoe niet de Apostel als hij zegt: (1) »*Verheugt u zonder ophouden, bidt voortdurend en geeft dank aan God in alle dingen?*»

Hij wekte hen op, zeer dikwijls tot de H. Tafel te naderen, en zeide, dat een kluzenaer zoo veel mogelijk dagelijks aan de H. Geheimen moest deelnemen, uit vreeze van zich van God te verwijderen, indien hij zich van de H. Tafel verwijderd hield. Hij voegde daarbij, dat het zeer heilzaam is,

(1) 1 Thess. 5.

zich dikwijls het lijden van onzen Heer Jesus-Christus voor den geest te brengen, om daarin een volmaakt voorbeeld van geduld te betrachten.

Van alle zijden van den berg kwamen tegen drie uren des namiddags zijne leerlingen tot hem, om na het bidden der Nonen de H. Communie te ontvangen; daarna hielden zij een kleinen maaltijd en brachten het overige van den dag bij hem door, om zijne onderrichtingen te aanhooren; vervolgens begaven eenigen zich in de woestijn, om gedurende den nacht, de teksten, die zij uit de H. Schrift van buiten kenden, te overwegen; anderen brachten den nacht met den Heilige door, onder het zingen van Psalmen en lofzangen. Er waren er zelfs die, onmiddelijk na de H. Communie ontvangen te hebben heen gingen, zonder zich te bekommeren over eenig lichamelijk voedsel, tevreden zijnde met de hemelsche spijs, die zij ontvangen hadden, hetwelk zij verscheidene dagen achtereen deden: en wat menig-een verwonderen zal, zij waren altijd zóó opgeruimd, dat er geen vrolijker menschen waren dan zij.

Deze levendige vrolijkheid toonde van den eenen kant, hoe goed de Heilige zijne leerlingen voorbeleidde, om de H. Communie te ontvangen, en van den anderen kant, welke wonderbare vruchten dit H. Sacrament in hen voortbracht. Ook wijdde de Heilige al zijne aandacht aan het verbeteren hunner gebreken. Niet alleen vermaande hij hen met kracht en ijver, maar hij voegde daarbij de vurigheid zijner gebeden, en trok door dit middel groote zegeningen over hen af. Een van hen had hiervan de ondervinding opgedaan. Hij misdeed soms door ge-

brek aan ootmoed en zachtmoedigheid, en hij be-
treunde het ook deze deugden niet te bezitten. Door
het verlangen gedreven van ze te verkrijgen, kwam
hij zich eens voor de voeten van den Heilige wer-
pen en bezwoer hem, van God deze deugden voor
hem af te smeeken. Hij deed het, en zijn gebed
werd zoo goed verhoord, dat deze religieus als in
een anderen mensch veranderd werd; zoodat nadien
de broeders zijne zachtzinnigheid en zielskalmte niet
genoeg bewonderen konden, in elke gelegenheid,
waarin hij zich van te voren zou vergeten hebben.

De wijze waarop hij vreemdelingen ontving, is
een schitterend bewijs van zijne liefde en ootmoed.
Rufinus verhaalt dit als volgt: Wij waren hem eens
met ons drieën gaan bezoeken; toen wij nog tame-
lijk ver van zijne woning verwijderd waren, kwamen
ons eenigen zijner broeders; wien hij reeds een paar
dagen van te voren van onze komst verwittigd had,
te gemoet onder het zingen van Psalmen, zooals zij
gewoon waren, wanneer zij andere kluzenaars ont-
vingen; toen wij bij hen kwamen, bogen zij zich
ter aarde neder en gaven ons den kus des vredes.
Zij zeiden onder elkander: »Dat zijn de broeders,
wier aankomst onze Vader ons voorspeld heeft, toen
hij ons verzekerde, dat er na drie dagen drie broe-
ders uit *Jerusalem* komen zouden.» Daarna gingen
eenige kluzenaars voor ons uit, anderen volgden
ons, altijd onder het zingen van Psalmen. Toen de
Heilige ons hoorde, en wij niet ver meer van hem
verwijderd waren, kwam hij ons ook te gemoet,
nauwlijks had hij ons gezien of hij boog zich ins-
gelijks ter aarde, vervolgens gaf hij ons den vre-

deskus, en geleidde ons naar het klooster, waar hij, na de gebruikelijke gebeden gedaan te hebben, zelf onze voeten wiesch en niets naliet om ons de geleiden vermoeienissen van de reis te doen vergeten. Zoo handelde hij jegens allen die hem kwamen bezoeken."

In het onderhoud, dat Rufinus en zijne gezellen daarna met hem hadden, verhaalde hij, waarom hij aldus gewoon was de kluizenaars te ontvangen. Hij zeide, dat men zich voor hen ter aarde moet buigen om in hen den Persoon van Jesus-Christus te vereeren, die in Zijn H. Evangelie zegt: (1) »Gij hebt Mij ontvangen, toen Ik vreemdeling was;» (2) en dat Abraham ook aldus de reizigers ontving, die slechts menschen schenen, maar in welke hij den Heer beschouwde. Hij voegde er bij, dat men soms bij vreemde broeders moest aandringen eenige rust te nemen, al zouden zij die niet verlangen, en hij bevestigde dit met het voorbeeld van Loth, (3) die de engelen om zoo te zeggen, dwong om bij hem in te gaan.

Rufinus bleef met zijne gezellen eene week bij hem, gedurende welken tijd de Heilige hen onderhield over verschillende dingen, die tot het religieuse leven behooren en over de levenswijze der kluizenaars. Hij sprak hen vooral over het vluchten der ijdelheid, over de goede meening in het vasten en de werken van versterving, waarbij men vooral zorgen moet, ze voor anderen te verbergen, uit vreeze van door de achting die wij er door bij de menschen verwerven, het loon te verliezen, dat

(1) Matth. 25, 43. (2) Gen. 18. (3) Gen. 19.

God er voor geven zal. Hij keurde grootelijks het gedrag van eenige kluizenaars af, die lange haren droegen en gebruik maakten van kragen en andere zaken die slechts tot sieraad des lichaams dienen: »want, zeide hij,» zij kunnen het slechts doen, uit ijdelheid of om door de menschen geacht te worden.» (1)

Toen Rufinus en de overigen afscheid van hem namen, vergezelde hij hen tot op zekeren afstand en gaf hun nog deze les mede: »Boven alles, mijn liefste kinderen, leeft in groote eensgezindheid, en wacht u voor alle verdeeldheid.»

Vervolgens zich tot de Broeders van zijn klooster wendende, die daar tegenwoordig waren, vroegde hij wie hunner hen wilden vergezellen tot het naastbijgelegen klooster der vaders in de woestijn. Allen boden zich met groote bereidwilligheid aan, doch hij koos er slechts drie uit, die Grieksch en Egyptisch kenden, zoowel om hun tot tolk te verstrekken indien het noodig was, als om hen te stichten door godvruchtige gesprekken, en hij beval hun, hen niet te verlaten, vóór zij al de kloosters en vaders gezien hadden, die zij verlangden te bezoeken. Eindelijk gaf hij hun, bij het afscheid nemen zijnen zegen met de volgende woorden: »Ik bid den Heer Zijnen zegen van het hoogste van *Sion* over U uit

(1) Men houde in het oog, dat de H. Apollo van kluizenaars sprak, die geen verkeer met de wereld hadden. De stichters der nieuwere orden en Congregatiën, wier leden zich meer met werken der naastenliefde en dus met de menschen uit de wereld bezig houden, hebben met recht gemceed iets aan de menschelijke zwakheid te moeten inruimen.

te storten, en dat gij zien moogt de goederen van het eeuwige *Jerusalem*, al de dagen uws levens."

Dusdanig waren de liefde en de ijver van dezen H. Apollo jegens hen die hem kwamen bezoeken; en hij toonde evenveel goedheid zelfs voor de ongelovigen, die hij in groot aantal bekeerde, zoo door de wonderen, die hij verrichtte, als door de kracht zijner vermaningen en voorbeelden.

Op de eerste plaats moeten wij onder zijne wonderen vermelden, die mirakeleuze vermenigvuldiging van het brood, waarmede God menigmaal zijn geloof beloonde en de belofte vervulde, die Hij hem gedaan had, van hem alles te verleenen waarom hij bad.

De hongersnood heerschte in *Thebaïs*; de inwoners namen hunne toevlucht tot hem en voerden hunne vrouwen en kinderen met zich, opdat hij hen zegenen en voeden zoude. Hij deed edelmoedig den ganschen voorraad des kloosters onder hen uitdeelen, en behield sléchts drie korven brood, die bestemd waren voor den maaltijd der religieusen voor dien dag. Maar daar allen nog niet verzadigd waren en nog velen bij hem om voedsel aandrongen, deed hij spoedig die drie korven brengen, plaatste die te midden onder de arme lieden, verhief oogen en handen ten hemel en sprak met luider stemme: »Is de hand van God niet machtig genoeg om dit te vermenigvuldigen? De H. Geest verzekert ons, dat het brood in deze korven niet ontbreken zal, tot dat wij kunnen verzadigd worden van de opbrengst van den volgenden oogst."

Zijn geloof werd niet beschaamd gemaakt: God

vermenigvuldigde het brood zoo sterk, dat men gedurende vier maanden brood uit deze korven halen kon, zonder dat deze ooit ledig werden. Rufinus, die dit wonder van de leerlingen des Heiligen gehoord heeft, zegt dat hij het eens zelf heeft zien vernieuwen. Wij zagen, zoo verhaalt hij, korven vol brood brengen op tafels, waarop van te voren niets was; en nadat ieder zich verzadigd had, vulde men de korven weder met het overgeblevene, zóó dat de voorraad niet verminderd was."

De duivel, die den Heilige om deze wondergave benijdde, zeide hem eens, toen hij weer brood en olie door zijn gebed vermenigvuldigd had: »Zijt gij Elias, of een der Propheten of een Apostel, om zulke dingen te ondernemen? Maar hij beschaamde den boozen geest door dit antwoord vol geloof en vertrouwen in God: »Waarom zou ik dat niet durven? waren de Propheten en Apostelen geen menschen zoo wel als wij, en zijn wij niet hunne erfgenamen in hetzelfde geloof en in dezelfde genaden, die zij van God ontvangen hebben; is God, die bij hen tegenwoordig was, nu afwezig? Het zou goddeloos zijn, dat te zeggen, want wij weten dat Hij almachtig is, en wat Hij kan, kan Hij altoos. Waarom dan, booze geest, die weet dat Hij zoo goed is, zijt gij zoo slecht?"

Hij beschaamde hem een andermaal, door hem te verdrijven uit een bezetene. De booze geest, door den Heilige genoodzaakt den bezetene te verlaten, zeide dat hij zoude gehoorzamen, indien hij hem uitlegde wat in het Evangelie verstaan wordt, door bokken en schapen. Hij antwoordde: »God kent

Zijne schapen, en de bokken zijn zij, die slecht zijn, zoo als gij en ik." De duivel riep uit, dat hij geen ootmoedigheid kon verdragen en ging oogenblikkelijk uit het lichaam van den ongelukkigigen man.

Zijne macht over de helsche geesten schitterde nog wonderlijker uit, als hij zielen uit hunne slavernij redde. De volgende voorbeelden kunnen daarvan wel tot overtuigend bewijs verstrekken. Er waren in de nabijheid negen of tien vlekken, welke door heidenen bewoond werden, die met boosaardige halsstarrigheid aan hunne bijgeloovigheden gehecht bleven. Hun afgod stond midden in een prachtigen tempel, en hunne priesters waren gewoon dit beeld in tijd van droogte de dorpen rond te dragen, wanneer al het volk zich bij hen aansloot, om processiesgewijze door de velden te trekken. hier en daar als razenden loopende. De Heilige ontmoette hen eens bij hun dollen tocht; en van medelijden getroffen over hunne verblindheid, wierp hij zich op zijne knieën ter aarde, en bad onzen Heer Jesus-Christus, medelijden met die ellendigen te hebben, en hen te verlichten met het licht des geloofs.

Dit gebed sloeg hen met onbewegelijkheid, zoodat zij daar met hunnen afgod bleven staan, blootgesteld aan de stralen der zon, die in deze streken brandend zijn. Zij konden maar niet begrijpen, wat toch de oorzaak kon zijn van dit ongehoord toeval; doch hunne priesters zeiden, dat het aan niemand kon geweten worden, dan aan zekeren priester Apollo, die in deze woestijn woonde, en dat er geene hoop bestond, van deze onzichtbare boeien bevrijd te worden dan door zijne hulp.

Dat werd bevestigd door vele lieden, die op het gerucht van zulk een wonder waren toegestroomd, en eenigen verzekerden, dat zij werkelijk daar den Heilige hadden zien voorbijgaan. Men wilde desnietteenstaande beproeven, het beeld door ossen voort te trekken, eerst toen deze poging mislukte en men de dieren machteloos zag, zonden zij eenigen naar den Heilige, om hem te smeeken, medelijden met hen te hebben, zij beloofden hem, hunne bijgeloovigheid vaarwel te zeggen, en het geloof in Jesus Christus te omhelzen.

De Heilige, die niets anders beöogd had, dan hunne bekeering, kwam oogenblikkelijk en gaf hun door zijn gebed de vrijheid weder. Zij wierpen zich aan zijne voeten, beleden Jesus Christus, verbranden hunnen afgod en volgden hun bevrijder, die hen onderrichtte in de heilige Geheimen van onzen godsdienst, en hen opnam in den schoot der Kerk. Velen hunner omhelsden het religieuse leven en bleven bij hem.

Eenigen tijd later had hij den troost een beruchten roover te bekeeren, en den vrede te herstellen tusschen twee vlekken die met elkander in hevig geschil waren omtrent de grenzen van hun grondgebied. Op het eerste gerucht van hunne verdeeldheid, was hij toegesneld om hen met elkaar te verzoenen, doch hij vond de gemoederen zoo verbitterd, dat zij van geen overeenkomst hooren wilden, vooral eene der beide partijen, die aangevoerd werd, door een geslepen dief, den voornaamsten bewerker dezer tweespalt.

Toen de Heilige dit bemerkte, wendde hij zich

tot dezen en zeide hem met groote zachtmoedigheid: »Mijn broeder, indien gij dezen twist wilt laten varen en met mij wilt medewerken aan het herstel van den vrede, zal ik God voor U bidden, en Hij zal u uwe zonden vergeven! »Nauwelijks had hij dit gezegd, of de genade werkte in het hart van den zondaar, hij wierp zich aan de voeten van den Heilige, en bezwoer hem de belofte te volbrengen, die hij daar gedaan had; en terzelfdertijd zich naar hen keerende, die hem tot hun aanvoerder gekozen hadden, wist hij hen te bewegen rustig naar huis te gaan. Toen allen vertrokken waren, volgde hij den Heiligen naar het klooster, waar deze hem door zijne gebeden zulk een levendige droefheid verwierf, dat beiden van God de verzekering bekwamen, dat zijne zonden vergeven waren; hetwelk op deze wijze geschiedde. Beiden hadden denzelfden droom; het scheen hun toe, dat zij voor den troon van Jesus Christus verplaatst waren, en Hem in het gezelschap der engelen en heiligen aanbaden. Nu hoorden zij eene stem die hun zeide: »Ofschoon er niets gemeens is tusschen het licht en de duisternissen, noch eenige betrekking tusschen een geloovige en een ongeloovige, zal men U, Apollo, toch geven wat gij vraagt, de zaligheid van dezen zondaar.»

Deze man was zoo volmaakt veranderd, dat hij de bewondering van alle Broeders was, en zij zagen in dezen wolf die in een lam veranderd was, de waarheid van deze woorden van den propheet: (1) »*De wolven zullen weiden naast de lammeren, en leeuwen en ossen zullen te zamen grazen.*

(1) Isaias 11.

Geheel anders ging het met een andere, die den Heilige in eene dergelijke ontmoeting durfde wederstaan. Zoo zeer als de eerste door zijne bekeering de zoete uitwerkselen van Gods barmhartigheid ondervond, zoo zeer gevoelde deze laatste door zijne hardnekkigheid de goddelijke gerechtigheid, en diende hij tot een afschrikkend voorbeeld, om te bewijzen, dat men den man Gods niet ongestraft wederstand bood. Hij was het hoofd van een heidensch dorp, welks inwoners in geschil gekomen waren met een naburig christen dorp, en de wapenen hadden opgevat. De Heilige die toegesneld was om hen te bedaren, zag zijne pogingen slechts gestuit op dezen trotschen geweldenaar, die beweerde eerder te zullen sterven, dan eenige overeenkomst te willen treffen. »Uw wil zult gij hebben,» zeide hem Apollo, die er niet in slagen kon hem door zijne vermaningen tot zachter gevoelens te stemmen, »het zal slechts aan U alleen het leven kosten, en uw graf zal zijn, zoo als gij het verdient, niet in de aarde, maar in den buik der wilde dieren en roofvogels die uw lijk verslinden zullen.»

Deze woorden waren geen eenvoudige bedreigingen, maar een slag, die dezen schurk oogenblik trof. Hij stortte dood neer op de plaats zelf, zonder dat iemand anders getroffen werd; en hoewel men zijn lijk met aarde bedekt had, vond men het den volgenden dag ontgraven door de wilde dieren, die slechts eenige verscheurde ledematen achterlieten, waarop de gieren nog aasden. Eene voorspelling, zoo stipt tot in alle bijzonderheden vervuld, gevoegd bij nog zoo vele wonderen, die zij van den Heilige

gezien hadden, opende hunne oogen voor het licht des geloofs, en de geheele provincie omhelsde de leer des Evangelies.

Meer wordt er niet verhaald van den H. Apollo. Bollandus plaatst zijn dood in het jaar 394. Hij stierf gebukt onder het gewicht der jaren en beladen met de verdiensten zijner Apostolische werkzaamheden.

Het schijnt dat het klooster van den H. Apollo in *Thebaïs* beroemd was in de zesde eeuw en dat de regeltucht er goed was bewaard gebleven. Joannes Morch; die te dien tijde leefde haalt er in zijn boek »*De geestelijke weide*'' een paar voorbeelden aan. Er zijn meer kluizenaars die den naam van Apollo gedragen hebben; van hen zullen wij ter gelegener plaatse spreken.

Hoofdstuk VIII.

DE H. AMMON.

Kluizenaar in Neder-Thebaïs.

ij het leven van den heiligen Apollo zullen wij het weinige voegen, dat wij weten van den H. Ammon, een kluizenaar, die in de nabijheid van zijn klooster woonde, en tot wien de leerlingen van den Heilige Apollo, Rufinus en diens gezellen het eerst leidden.

Toen dan Rufinus en zijne makkers den H. Apollo verlaten hadden, begeleidden hunne vrome gidsen hen in de woestijn naar het zuiden. Toen zij een goed eind wegs afgelegd hadden, bemerkten zij in het zand het spoor van een zoo ontzaglijken draak, dat men zou gemeend hebben, dat er een dikke balk door het zand gesleept was. Zij waren er zeer door ontsteld en verzochten hunne gidsen een anderen weg in te slaan, uit vrees van dit verschrikkelijk monster te ontmoeten. (Misschien mogen wij hier denken aan een zeer groote krokodil, zoo als men er in *Egypte* en vooral in de nabijheid van den *Nijl* meermalen aantreft). De geleiders echter toonden niet de minste ontsteltenis en spoorden ook hen aan niet bevreesd te zijn; zelfs wilden zij het ondiër op zijn spoor volgen, om het voor hunne oogen te dooden, zoo als zij reeds vele slangen gedaan hadden; maar, wel verre van gerust gesteld te zijn, drongen Rufinus en zijne makkers er op aan, een anderen weg te nemen.

Een der leerlingen van den H. Apollo bleef echter bij zijn opzet om het beest op te sporen, en volgde het tot bij zijne spelonk, waarin het zich verborg. Nu riep hij zijne makkers om hun te doen zien, hoe hij het monster af zou maken. Een kluisenaar, die niet ver van daar woonde, kwam ook bij hen, en toen hij de reden van hun schrik vernomen had, maakte hij hun nog meer bevreesd en verhaalde, dat hij zelf het monster gezien had, maar dat het zoo vreeselijk was, dat hij den aanblik niet kon verdragen, te meer wijl hij nog nooit iets dergelijks gezien had; want het was niet minder dan 15 elleboogsmaten lang.

Hij liet den broeder die bij de grot gebleven was, terugkomen en geleidde hen allen naar zijne cel, waar hij hen met alle mogelijke liefde onthaalde. Nadat zij uitgerust waren, begonnen zij een godvruchtig gesprek, en de kluizenaar verhaalde hun, dat de cel waarin hij woonde, toebehoord had aan een heiligen man, Ammon geheeten, dien God door vele wonderen had vermaard gemaakt.

Slechts brood was zijn voedsel geweest, en zijne armoede had allen kluizenaars tot voorbeeld kunnen strekken; toch kon deze hem niet beveiligen tegen eenige deugnieten, die slechts van roof leefden en hem dikwijls het weinige kwamen ontstelen, dat hij bezat. Toen hij dan zag, dat zij hem gedurig lastig bleven vallen, kwam het hem in den zin, hun dat eens voor goed af te leeren. Eens ging hij in de woestijn en zag twee groote draken; hij beval hen, hem te volgen; plaatste ze aan weerszijden van zijne deur, en gebod hun daar de wacht te houden. Toen de dieven weer kwamen om te plunderen, werden zij zoodanig van schrik aangegrepen op het gezicht dezer verschrikkelijke dieren, dat hunne ledematen, als verstijfd, hun dienst weigerden, en zij daar roerloos moesten blijven staan.

De Heilige zag hen van uit zijne cel, en kwam terstond naar buiten om hen van hun schrik te doen bekomen. Hij berispte hen over hunne hardvochtigheid en zeide: »Gij ziet nu, dat gij wreeder zijt dan deze beesten, want zij gehoorzamen mij in den naam van God, terwijl gij niet de minste vrees toont voor zijne rechtvaardigheid, en onbeschaamd de rust van Zijne dienaren komt storen. Hij ver-

oorloofde hun binnen te komen in zijne cel, deed hen aan zijne tafel plaats nemen en gaf hun te eten; deze wonderlijke goedheid gevoegd bij zijne zachte berisping trof hen zóó zeer, dat zij zich bekeerden en waardige vruchten van boetvaardigheid voortbrachten.

Een vreeselijke draak verspreidde een schrik en ontsteltenis in den ganschen omtrek; vele menschen waren reeds door het monster verslonden, en nu namen de lieden hun toevlucht tot den Heilige om van dien geesel verlost te worden. Om meer kracht aan hunne bede bij te zetten, wilden zij zijn medelijden opwekken en brachten den zoon van een herder mede, die alleen op het gezicht van het dier in onmacht gevallen, en door diens verpestenden en vergiftigen adem als door den dood getroffen was. De Heilige genas eerst het kind; maar ofschoon hij het voornemen had het dier af te maken, wilde hij hun niets beloven.

Hij ging slechts naar de plaats, waar hij het zeker dacht te zullen vinden, en viel op zijne knieën neder om den Heer te bidden.

Weldra verscheen de draak, sissend en blazend, terwijl hij de lucht met een afgrijselijken stank verpeste en zulk een akelig gebrul uitstiet, dat zelfs de onverschrokkenste zou bevreesd geworden zijn; hij schoot op den heiligen toe, om hem te verslinden. Maar deze, zonder zich te ontstellen, sprak: »Dat Jesus Christus de zoon van God U doe sterven, Hij die den grooten draak moet dooden.»

Nauwelijks had hij deze bezwering uitgesproken, of het dier spuwde zijn venijn en tegelijk zijn leven uit en barstte in het midden open.

De omstanders werden door eene eerbiedige vrees bevangen, toen zij dit wonder zagen; zij bedekten het stinkend overschot van het monster dadelijk met zand en steenen, altijd terwijl de heilige nog daar ter plaatse was, want zoodanig was hun schrik, dat niemand het zou gewaagd hebben daar te blijven zonder den Heilige, ofschoon het ondier klaarlijk opgehouden had te leven.

Hoofdstuk IX.

DE HEILIGE ONUPHRIUS.

Kluizenaar van Neder-Thebaïs.

Wij mogen hier geene plaats weigeren aan den H. Onuphrius, wjl de Kerk er hem eene in haar Martelaarsboek geeft, hoewel er eenige feiten in zijn leven verhaald worden, die menigeen slechts met moeite zal kunnen gelooven. Paphnucius, een kluizenaar van *Egypte*, heeft zijn leven beschreven, en verzekert ons, dat hij hetgeen hij verhaalt, van den Heilige zelf vernomen heeft. Wij verhalen dan ook zijn leven zoo als het daar voor ons ligt.

Deze groote dienaar Gods was kloosterling eer hij kluizenaar werd, iets wat in die tijden volstrekt niet zeldzaam was. Het klooster, waar hij zijne oplei-

ding had ontvangen, telde nagenoeg honderd kloosterlingen, en was niet ver van *Hermopolis* in *Neder-Thebaïs* gelegen. Hij was nog tamelijk jong, toen hij daar aangenomen werd, en vond er alles, wat dienstig kan zijn, om een kloosterling tot de volmaaktheid van zijnen staat te vertreffen. De nauwgezette regeltucht en ondergeschiktheid waren er in hunne eerste kracht; ieder gedroeg er zich volgens de voorschriften van den Regel of volgens de bevelen van den Overste, die als de levende Regel beschouwd werd. Men bewaarde er zich in eene groote ingekeerdheid door de gedachte aan Gods tegenwoordigheid en door eene stilzwijgendheid, die slechts dan onderbroken werd, wanneer spreken beter was dan zwijgen. Allen beijverden zich om strijd in godsvrucht toe te nemen en God dag en nacht te loven; bezielde door een levendig geloof en eene brandende liefde.

De vergetelheid der wereld, het geduld, de zachtmoedigheid en de versterving schitterden onder hen met een wondervollen glans, en hunne eensgezindheid was zoo innig, dat zij met hun allen slechts één wil schenen te hebben, en dat, wat den eene behaagde, ook aangenaam aan allen was.

Uit de geschiedenis van den Heilige kan men opmaken, dat hij slechts weinige jaren onder hen doorbracht; want hoewel hij daar op zeer jeugdigen leeftijd binnentrad, laat zijn zeventigjarig verblijf in de woestijn niet toe, te veronderstellen dat hij vele jaren in dat klooster zou gewoond hebben.

Niet uit eigenzinnigheid of uit verlangen om het juk der gehoorzaamheid af te schudden, besloot hij

het gezelschap zijner broeders te verlaten, die hem zoo teederlijk beminden, maar hij had hen met grooten lof hooren spreken van de kluzenaars in de woestijn, die daar leefden als Elias en Joannes Baptista, die de aanvallen des duivels met onbezweken moed wederstonden, die om de liefde Gods in eene vrijwillige ontbering van allen menschelijken troost leefden, die zich zonder ophouden aan Jesus Christus slachtofferden door werken van boetvaardigheid en die slechts God tot steun hadden, in wien zij al hunne hoop en verwachting hadden gesteld.

Welverre van zich te verwonderen over zulk een leven, waarvoor de natuur terugschrikt, gevoelde hij zich door een inwendig verlangen gedreven om het te omhelzen, en na eenige ernstige overwegingen, om zich niet lichtzinnig tot dien stap te wagen, besloot hij het ten uitvoer te leggen. In de stilte van den nacht onttrok hij zich aan de teedere liefde zijner Broeders, die hem wellicht met te veel aandrang zouden terug gehouden hebben; en slechts met één brood en zooveel groenten als noodig was om er vier dagen sober van te leven, trok hij in zuidelijke richting over de bergen, die de Groote Oasis van *Neder-Thebaïs* scheiden.

Toen hij nagenoeg eene dagreize in deze onbewoonde streken had afgelegd, verscheen hem plotseling een groot licht, hetwelk hem zoodanig verblindde en ontstelde, dat hij reeds op het punt was naar zijn klooster terug te keeren; maar een hemelgeest verscheen hem te midden van dat licht — Zoo verhaalt Paphnucius — stelde hem gerust en moedigde hem aan zijnen weg te vervolgen; hij verge-

zelde hem zelfs en gaf hem onderweg uitmuntende lessen over den levensstaat dien hij ging omhelzen.

Hij bracht hem tot bij de grot van een ouden kluizenaar en vraagde geknield den zegen aan den heiligen grijsaard, die terstond naar buiten kwam, hem oprichtte, hem den kus van vrede gaf en hem onder de hartelijkste betuigingen van eene christelijke liefde in zijn cel leidde. Onuphrius bleef eenigen tijd bij hem wonen, hetzij om van hem het kluizenaarsleven te leeren; hetzij om zich door het voorbeeld van zijn nieuwen leermeester te gewinnen aan de strengheden van dezen levensstaat; daarna zond de grijsaard, die hem genoeg bevestigd zag om zijne leiding te kunnen missen, heen en verklaarde hem, dat het nu tijd was alleen te gaan wonen en dat hij hem op eene plaats wilde brengen. die de voorzienigheid voor hem bestemd had.

Zij gingen te zamen vier dagen achtereen; en op den vijfden dag kwamen zij aan een akelige woestijn, omringd van bergen, waar de heilige grijsaard hem een grot aanwees, zeggende, dat hier de plaats was, die God hem tot woonplaats beschikt had.

Hij hield hem nog eene maand gezelschap, om hem te helpen zich te gewinnen en zich nog meer te versterken en gaf hem voortdurend de heiligste lessen. Vervolgens beval hij hem den Heere aan, en keerde weder naar zijn vorig verblijf; hij liet evenwel niet na, hem elk jaar eens te komen bezoeken. Dat duurde evenwel niet lang, zoo het schijnt; want eens toen hij hem weer zijn jaarlijksch bezoek bracht, werd hij ziek en gaf zijnen geest in de armen van Onuphrius, uitgeput door den arbeid

en de jaren, en beladen met verdiensten. Onuphrius begroef hem daar in de woestijn. Thans beroofd van de vertroosting die hij van zijn geestelijken Vader ontving, had hij onbeschrijfelijk veel in deze woestijn te lijden, vooral zoo lang hij nog niet gehard was tegen den honger, den dorst en de ongemakken des weders, maar dit was nog weinig in vergelijking met hetgeen hij te lijden had van de verschillende bekoringen, waarmede de duivel hem overviel. Hij bekende aan den kluizenaar Paphnucius, dat hij somtijds dermate uitgeput was, dat hem nog slechts een zwakke levensadem overbleef, als of zijne ziel op het punt was geweest het lichaam te verlaten; maar hij troostte zich met de hoop op de eeuwige goederen, wetende dat God, die getrouw is in Zijne beloften, in den hemel een onmetelijken schat van glorie bereid heeft voor hen die Hem getrouw dienen.

Gedurende eenigen tijd voedde hij zich met wilde kruiden, die in de nabijheid zijner spelonk groeiden; naderhand voegde hij daarbij eenige dadelen die hij in de omstreken vond. De naakte grond diende hem tot legerstede, nu eens in eene grot, dan in het dal of op eenen berg alnaar de streek waar de nacht hem in het gebed overviel.

Toen zijne kleederen geheel versleten waren, had hij niets om zich te bedekken dan de haren, die even als bij de dieren op zijn lichaam groeiden, en een band van bladeren, waarmede hij zijne lendenen omgordde.

Zeventig jaren had hij aldus geleefd, zonder iemand anders te zien, dan den heiligen grijsaard, die hem in deze eenzaamheid geleid had, toen Paphnucius het geluk had hem te ontmoeten. Maar deze kloos-

terling, die niets van hem wist, was zoo verschrikt op het zien van eene zoo uitgeteerde en ruige gedaante, dat hij vreesde met een spook of met een onbekend wild dier te doen te hebben, en uit al zijne macht naar den berg liep, om zich in veiligheid te brengen; en nimmer zou hij het gewaagd hebben naar beneden te komen, indien Onuphrius, die zijne vrees begreep, hem niet gerust gesteld had, hem toeroepende, dat hij niet bevreesd zijn moest, wjl hij een mensch was zoo als de anderen.

Nu twijfelde Paphnucius, door deze woorden van zijn schrik bekomen, er niet meer aan, of de Voorzienigheid had hem tot zijne stichting een kluisenaar van eene buitengewone deugd doen vinden, zoo als hij zoo zeer verlangd had er eenen te ontmoeten in deze afgelegen wildernissen. Hij trad dan met hem in gesprek, en was zoo vrij hem zijn naam te vragen en hem te ondervragen over zijn armoe-dig leven, hem bezwerende niets voor hem te verbergen wat hem tot leering kon strekken.

De Heilige, wien de liefde deed spreken, zonder dat de eigenliefde er eenig deel in nam, beantwoordde met eenvoudigheid al zijne vragen. Hij verhaalde hem wijdloopig, wat wij in het kort verhaald hebben, en deelde hem mede, met welke gratiën God hem in Zijne barmhartigheid begunstigd had.

Het blijkt genoeg uit de uitstekende gunsten die God hem bewees, tot welk een hoogen trap van heiligheid hij gekomen was; want naarmate hij meer van menschelijken troost verstoken was, naarmate vervulde God hem met hemelschen troost, tot zoverre zelfs, dat hij hem na een zekeren tijd van be-

proeving elken zondag door een Engel voedsel en daarbij het Brood des Levens dat is, het aanbidde-lijk Lichaam van onzen Heer Jesus Christus liet brengen; zoodat hij, ontslagen van de zorg voor zijne lichamelijke noodwendigheden, en op wonderdadige wijze gevoed met het H. Sacrament des Altaars, zich om niets meer behoefde te bekomme- ren dan om aan God te behagen; geene andere be- zigheid had dan God te loven en te beminnen, geen ander verlangen dan Hem eeuwig te bezitten.

Tot dit einddoel deed hem zoowel de gebreke-lijkheid van den ouderdom naderen, als de leven- dige opwellingen en verzuchtingen van zijn hart; en God had hem Paphnucius gezonden, zooals Hij den H. Antonius tot Paulus den kluizenaar gevoerd had, opdat zulk een heilig en voorbeeldig leven voor de Christenen niet zou verloren zijn. Toen Paphnu- cius dan een nacht met hem in gebed en overwe- ging had doorgebracht, bemerkte hij den volgenden morgen een groote verandering op zijn gelaat; het waren de trekken en de kleur van een stervend mensch. Hij was bevreesd hem reeds zoo vroeg te moeten verliezen; maar de Heilige trooste hem, en bekende hem, dat hij aan het einde zijner loop- baan was. Hij gaf hem eenige onderrichtingen voor het heil zijner ziel, en daarna knielde hij op den grond, met een overvloedige storting van tra- nen en zeide eindelijk: Mijn God, ik beveel mijne ziel in Uwe handen. Op dit oogenblik was hij ge- huld in eene hemelsche klaarheid, en in dezelfde biddende houding gaf hij zijnen geest.

Paphnucius, die dit als ooggetuige verhaalt, ver-

zekert, dat de engelen zijn verscheiden uit deze wereld met hemelsche gezangen begeleidden. Wat hem betrof, hij was zoo getroffen en dermate buiten zich zelve vervoerd op het zien dezer wonderen, dat hij overvloedige tranen stortte, tranen van vreugde, van liefde en godsvrucht.

Gaarne had hij op die plaats willen blijven, en de grot van Onuphrius als erfgenaam betrekken, maar de heilige had hem reeds verwittigd, dat deze grot niet voor hem bestemd was; en inderdaad, nauwelijks had hij het stoffelijk overschot van den Heilige met aarde bedekt, of zij storte van zelf in, deze eerbiedwaardige woning.

Men gelooft dat Onuphrius den 12ⁿ Juni stierf; op welken dag de Kerk zijne gedachtenis vereert. Wat den tijd zijner geboorte betreft, men gist, dat hij geboren werd onder de regeering van Diocletianus; men gelooft nog, dat hij in den ouderdom van omtrent tachtig jaar onder de regeering van Keizer Valens stierf. Ziehier, hoe van hem gesproken wordt in het Menologium: »De gedachtenis »van onzen Vader, den H. Onuphrius Egyptenaar, »die in een klooster van Hermopolis in *Thebaïs* wone- »nende, van den propheet Elias en Joannes den »Voorlooper des Verlossers, hebbende hooren spre- »ken, uit zijn klooster trok om naar de woestijn »te gaan, waar hij in zestig jaar geen mensch ge- »zien hebbende, en een hemelsch leven geleid hebben- »de, stierf en in den hemel gekroond werd; de groote »Paphnucius begroef hem. Zijn feest wordt gevierd »den 12ⁿ Juni in het Oratorium van het klooster »van den H. Alypius.”

Hoofdstuk X.

HET KLOOSTER VAN DEN ABT ISIDORUS.

ij zouden reden hebben ontevreden te zijn over Rufinus en Palladius, dat zij in hun verhaal over het klooster van den Abt Isidorus zoo kort geweest zijn; indien het geen regel zonder uitzondering was geweest in dit heilig verblijf dat geen vreemdeling er binnen gelaten werd, dan om er te blijven tot aan zijnen dood. Zij hebben er ons dus slechts een flauwe schets van kunnen geven; maar wat zij er van verhalen is zoo stichtend, dat wij het hier nemen, als zijnde zeer geschikt om de godsvrucht van den lezer te voeden.

De Abt Isidorus, van wien hier sprake is, is niet dezelfde, zoo als eenige schrijvers ten onrechte en zonder eenigen grond beweren, als die welken de H. Hieronymus onder de Origenisten rekent. Hij was kluizenaar en priester te *Alexandrië*, en werd door Theophilus, den Patriarch dezer stad verbannen, zoo als wij het ter geschikter plaatse zullen verhalen.

Deze Isidorus, van wien wij spreken, was geheel en al bezig met het bestuur zijner leerlingen en had niets gemeen met die kluizeniers die van de ketterij van Origenes beschuldigd worden. Zijn klooster was een der voornaamste van *Neder-Thebaïs* zoowel om het getal der Religieusen, dat somtijds tot dui-

zend steeg, als om hunne bewonderenswaardige godsvrucht.

Het was zeer ruim, had uitgestrekte tuinen, water in overvloed, een groote hoeveelheid vruchtboomen en kruiden, kortom al wat tot voedsel en onderhoud der broeders dienen kon, en was geheel en al van muren omringd. Men bewaarde er eene nauwgezette regeltucht en vooral het altijddurend slot; want niemand werd hier binnengelaten, die niet voornemens was daar zijne levensdagen te eindigen.

Slechts twee onderlingen van eene beproefde deugd, die de Abt uitkoos, hadden verlof uit te gaan, om het werk dat de Religieusen gemaakt hadden, te gaan afleveren en nieuwe benoodigdheden voor den arbeid aan te schaffen. Men vertrouwde het bewaken der deur slechts aan een grijsaard toe, die zich het meest door deugd en voorzichtigheid onderscheiden had. Daartoe had hij zijne cel dicht bij de deur, waar men nog eene kamer gemaakt had, om de vreemdelingen te herbergen, die hij met ootmoedigheid en vriendelijkheid ontving. Niemand mocht hij verder in het klooster brengen, en hij stelde zich tevreden met de plichten der gastvrijheid, en hen te stichten door gesprekken een kluisenaar waardig.

Door deze wijze voorzorg had de Abt Isidorus van zijn klooster alles verwijderd, wat zijnen leerlingen herinneringen aan de wereld kon te binnen brengen; en door deze gelukkige vergetelheid, die ook niet door de zorg voor het tijdelijke gestoord werd, konden zij er zich met al de vrijheid huns harten op toeleggen God alleen te dienen, terwijl zij ook minder te strijden hadden met ijdele gedach-

ten, die door de afdwaling der zinnen ontstaan, en zich niet behoeften te bekommeren om de noodwendigheden des levens.

Het moet geen verwondering baren, dat bij dit alles geen dezer vurige kloosterlingen spijt had, zich in dit klooster opgesloten te hebben. De rust die zij genoten, en de deugden waarvan zij elkander zoo stichtende voorbeelden gaven, maakten er een woning des vredes van en een afbeeldsel van het hemelsch Jerusalem; en zij waren zoo tevreden nooit uit te gaan, dat slechts de gehoorzaamheid hen kon doen besluiten den post van zaakverzorger te aanvaarden, waaraan verbonden was het werk buiten het klooster te brengen.

Zoozeer zij in rust leefden in de schuilplaats, zoozeer smaakten zij er ook de kostbare voordeelen van, door de stilte die er heerschte, door het gemak waarmede zij zich van hunne godvruchtige oefeningen kweten, en bijzonder door hun omgang met God in het gebed en de overweging, waaraan zij een groot gedeelte van den dag wijdden. Eindelijk, zij beoefenden zoo volmaaktelijk alle religieuse deugden, dat God hen met de uitstekendste voorrechten begunstigde, zoo zelfs, zegt Rufinus, dat er geen een was, die niet de gave der mirakelen ontvangen had; maar wat nog wonderlijker is, volgens het verhaal van denzelfden geschiedschrijver stierf er geen enkele van ziekte, en wanneer iemands einde gekomen was, nam hij afscheid van zijne Broeders en ontsliep in vrede, met eene wonderlijke tevredenheid des harten. Rufinus en Palladius spreken van hetgeen wij verhaald hebben niet als ooggetuigen, maar

volgens zij gehoord hebben van den portier des kloosters; want zoo als wij gezegd hebben, het was aan niemand geoorloofd in het klooster te komen, dan om er voor altijd te blijven.

Hoofdstuk XI.

DE HEILIGE PAPHNUCIUS, ABT.

In het gebied van Heraclea in
Neder-Egypte en de N. Thais, boetvaardige
zondares.

Paphnucius, die volgens sommigen beweren van *Lidon* vandaan was, had zijn klooster gesticht aan de uiterste palen van het grondgebied Heraclea in *Neder-Thebaïs*, en had zich in deze streek door zijne deugden zeer vermaard gemaakt.

Men schrijft aan hem de bekeering van de vermaarde Thais toe, waarvan wij daarom het verhaal in zijn leven zullen plaatsen.

Hij was reeds gestorven toen Rufinus, omstreeks het jaar 390 zijn klooster kwam bezoeken, zoodat hij van hem niets verhaalt, dan wat hij weet van hen die hem gezien hadden. Het leven dat hij leidde, was zoo heilig, dat men hem eer als een engel dan

als een mensch aanzag. Hij werd begunstigd met het bezoek der gelukzalige geesten; en toen hij eens in het gebed zijnde, verlangde te weten, of hij vooruitgang gemaakt had in de deugd, zeide hem een van deze hemelbewoners, dat hij zich mocht vergelijken bij zekeren muzikant, die zijn brood verdiende met zingen en fluiten, en in een naburig stadje woonde.

Deze vergelijking verwonderde en vernederde hem. In het verlangen zich verder te onderrichten, haast hij zich den man te gaan bezoeken, die een beroep uitoefenende dat zoo weinig met volmaakte deugd in betrekking staat, toch door den hemel op gelijke lijn geplaatst werd met een kluizenaar. die zich geheel heeft bezig gehouden met de werken der boetvaardigheid en de beoefening der religieuze volmaaktheid.

Maar hoeveel grooter werd nog zijne verbazing, als hij, na dien man gevonden en over zijn geestelijk gedrag ondervraagd te hebben, tot antwoord kreeg: »Ik ben een groot zondaar en heb, voor ik mijn tegenwoordig beroep uitoefende, slechts van diefstal geleefd.»

Paphnucius drong bij hem aan, hem ten minste te zeggen, of hij in den tijd zijner rooverijën ook niet eenig goed werk gedaan had, waarop hij antwoordde, dat hij zich slechts twee goede daden herinnerde. De eerste was, dat toen zijne makkers eens eene aan God toegewijde maagd met zich gevoerd hadden, om haar geweld aan te doen, hij haar uit hunne handen gered en naar een afgelegene stadje bracht, zonder dat haar eenig kwaad was overkomen.

Later had hij eens eene vrouw geheel alleen in de woestijn gevonden, werwaarts zij gevlucht was, omdat hare schuldeischers, die haren man en hare kinderen in de gevangenis hadden doen zetten, ook haar zochten; hij was zoodanig door medelijden getroffen, dat hij haar in zijne spelonk leidde, haar deed bekomen van de uiterste zwakheid, waarin zij verkeerde, wjl zij in geen vier dagen meer gegeten had, en haar driehonderd zilverstukken aanbod om haren echtgenoot en kinderen op vrije voeten te doen stellen.

Paphnucius, die deze akten van liefde in een dief bewonderde, nam hieruit gelegenheid hem te vermanen voordeel te doen met de barmhartigheid Gods. »Inderdaad, zeide hij, ik heb nooit iets dergelijks gedaan en ik geloof toch, dat gij wel weet, dat de naam van Paphnucius genoeg bekend is onder de kluizenaars, ter oorzake van het vurig verlangen dat ik heb van mij te onderrichten, en mij te oefenen in heilig te leven, en God heeft mij veropenbaard, dat Hij u niet beneden mij stelt. Aldus, mijn broeder, daar gij ziet, dat gij bij de goddelijke majesteit niet de laagste plaats bekleedt, verwaarloos niet zorg te dragen voor uwe ziel.»

Deze woorden troffen den fluitspeler, en doordrongen zijn hart met dankbaarheid jegens de goddelijke barmhartigheid. Hij wierp op het oogenblik de fluiten weg, die hij in zijne handen had, vertrok met den heilige naar de woestijn, en volgde alles wat hij hem tot gedragslijn aanwees zoo stiptelijk op, dat hij, na drie jaren in de beoefening der religieuze deugden te hebben doorgebracht, zijn geest gaf, in 't midden der choren der zalige geesten.

Sedert het gelukkig uiteinde van dezen godvruchtigen boeteling, voelde hij zich door een heiligen najver aangespoord, om meer dan ooit vooruit te gaan op den weg der volmaaktheid, en om beter te weten, wat God van hem verlangde, bad hij een tweede maal, dat God hem zou laten weten, met wien hij zich thans gelijk mocht stellen; en hem werd geantwoord, dat hij gelijk stond met den aanzienlijksten bewoner der naastbijgelegen stad. Dadelijk begaf hij zich daarheen, en hij behoefde niet lang te zoeken, wijl de man hem te gemoet kwam, hem in zijn huis leidde, zijne voeten wiesch en hem hartelijk onthaalde. Gedurende den maaltijd trachtte Paphnucius te vernemen, welk een leven hij leidde; doch hij was meer genegen zijne gebreken te bekennen dan het goede te verhalen, dat hij verrichtte; zelfs zou Paphnucius niets van al zijne deugden vernomen hebben, indien hij hem niet had te verstaan gegeven, dat God zelf hem gezonden had, om uit zijn mond te vernemen, wat hij voor Zijnen dienst deed, en dat hij zich eene plaats verdiend had onder de kluizenaars. Voorzeker, zeide hem toen deze man, weet ik niet, wat goeds ik kan gedaan hebben; maar daar gij mij verzekert, dat God u iets veropenbaard heeft wat mij betreft, kan ik niets verbergen voor Hem wien alles bekend is. Ik zal u dan verhalen, hoe ik mij gedraag ten opzichte van hen, met wie ik mij bevind.

» Sedert dertig jaar leef ik met toestemming mijner echtgenooten in onthouding, nadat zij mij drie kinderen geschonken heeft. Nooit heb ik iemand de gastvrijheid geweigerd, en nooit heeft men mij van

de aankomst van een vreemdeling verwittigd, of ik ben hem te gemoet gegaan om hem te ontvangen. Nooit heb ik een gast van mij laten vertrekken, zonder in zijne reiskosten te voorzien als het noodig was. Geen arme heb ik veracht, en nooit ben ik in gebreke gebleven, hem in zijnen nood bij te staan. In rechtszaken heb ik zelfs mijn eigen zoon niet voorgetrokken, ten nadeele van den evenmensch. De vrucht van eens anders arbeid heeft mij niet verrijkt. Als ik vernam, dat eenigen twist met elkander hadden, heb ik getracht hen hun verschil te doen bijleggen. Ik heb gezorgd, dat niemand zich over mijne kinderen te beklagen had, en dat mijne kudden geen schade aan het eigendom van anderen veroorzaakten. Ik heb anderen toegelaten mijne akkers te bezaaien en slechts voor mij zelven gehouden, wat zij mij overlieten. Ik heb naar mijn best vermogen de zwakken tegen de willekeur der machtigen verdedigd. Ik heb getracht niemand te beledigen, en wanneer ik bij eenige rechtelijke zaak voorzitter was, heb ik mijn best gedaan beide partijen over een te brengen, liever dan er eene te veroordeelen. Ziedaar welke levenswijze ik door Gods barmhartigheid tot nu toe geleid heb."

Een zoo liefderijk gedrag bekoorde Pahnucius; hij kon zich niet onthouden hem met teederheid te omhelzen, en begrijpende, dat zulk een man een der schoonste sieraden der eenzaamheid worden kon, zeide hij hem, dat na dit alles hem nog slechts eene zaak overbleef; de algeheele verzaking aan de goederen dezer wereld, om het Kruis van Jesus te omhelzen en in het vervolg met nog meer volmaaktheid

het voetspoor van den goddelijken Meester te volgen.

Hij vond zijn hart terstond bereid dezen raad te volgen; aldus vertrokken zij zonder uitstel naar de woestijn, waar de Heilige hem de cel tot verblijfplaats aanwees, die de muzikant bewoond had. Hij gaf hem de noodige onderrichtingen, om hem te doen treden in de inzichten die de barmhartigheid Gods met hem had; en deze tweede leerling wandelde zoo getrouw in het voetspoor des eersten, dat hij in weinig tijds het gebouw zijner heiligheid voltrokken had, en de kroon van glorie in de eeuwigheid ging ontvangen, te midden van het lofgezang der engelen, zoo als God het aan den Heilige vertoonde.

Dit nieuwe voorbeeld spoorde Paphnucius nog al meer aan om spoedig vooruit te gaan in de volmaaktheid van zijnen staat. »Want, zeide hij bij zich zelve, indien zij die in de wereld leven, reeds zulke schitterende werken doen, hoe veel meer ben ik dan als kluizenaar verplicht mij te beijveren hen te overtreffen in de oefeningen van een boetvaardig leven!» Zoo vermeerderde hij nog zijne voorgaande strengheden en volhardde meer dan ooit in het gebed.

Voor de derde maal verlangde hij, dat God hem mocht doen weten, in welken staat zich nu zijne ziel bevond, en hij hoorde nogmaals de stem des hemels, die hem zeide, dat hij gelijk stond aan een koopman, die op weg was hem een bezoek te brengen, en dien hij zich nu haastte te gemoet te gaan.

Nauwlijks had Paphnucius hem gezien, of hij riep uit: »O aangename ziel in de oogen van God, waarom houdt gij u nog bezig met de zaken dezer

aarde, daar gij alleen bestemd zijt voor de hemelsche dingen? Laat hen wier hart aan de aarde gehecht is, aan de aarde denken zooveel zij willen; maar gij, word gij een koopman van het Rijk Gods, en volg getrouw Jesus Christus, die u roept om Hem alleen te dienen.”

Deze woorden hadden in dezen hetzelfde uitwetsel als in de beide vorigen. De koopman gelastte zijnen dienaren al wat hij bezat aan de armen uit te deelen, volgde den Heilige naar de cel waar de beide anderen achtereenvolgens geleefd hadden en gestorven waren in den vrede des Heeren, werd de navolger van hun heilig leven, en volbracht eveneens in korten tijd zijne loopbaan.

God bediende Zich aldus van Zijnen dienaar Paphnucius in de wonderlijke werken Zijner barmhartigheid, die evenzeer strekken tot geestelijk voordeel van dezen heiligen kluizenaar, als tot zaligheid der anderen. Maar men mag zeggen, dat de kostbaarste vrucht zijner zending en waarin de grootheid van Gods goedheid het meest uitblonk, was de bekeering van eene voorname vrouw, die een zeer schandelijk leven leidde, en die zich in de Kerk nog meer vermaard gemaakt heeft door hare boetvaardigheid, dan zij zich in de wereld onderscheiden had door haar welustig en zondig leven.

Aan Paphnucius wordt gemeenlijk de eer dezer bekeering toegeschreven en wij zullen hem die niet ontnemen, wijl er geen reden bestaat om te veronderstellen, dat zij het werk van een anderen Paphnucius zou geweest zijn; de plaats en de tijd waarin hij leefde, pleiten geheel en al in zijn voordeel.

Thaïs was de naam van deze verhevene boetelinge. Gaarne wilden wij de eerste jaren uit haar leven wegwisschen, indien de getrouwheid der geschiedenis het gedoogde; maar indien zij afschuw wekken, men zal ook de goedheid Gods zien schitteren in hare schielijke en edelmoedige bekeering, en groote zondaars zullen hierin een voorbeeld vinden hoe zij tot God kunnen wederkeeren, eene reden om op Zijne barmhartigheid te betrouwen en een toonbeeld hoe de goddelijke rechtvaardigheid te verzoenen.

Er wordt niet gezegd welk haar vaderland, noch welke stad het tooneel harer ongeregeldheden was; men weet slechts dat zij in *Egypte* woonde. Zij had het ongeluk geboren te worden van eene moeder, die even slecht was als zij het naderhand zelf werd; want welverre van te waken op hare onschuld, gaf zij haar lessen om ze te doen verliezen, en deze verleiding gevoegd bij eene lichamelijke schoonheid, die men een ware moordenares der zielen noemen kan, trok alle jonge losbandelingen van het land tot haar, en hun hartstocht was zoo hevig, dat om haar velen hunner elkander bloedig bestreden en anderen zich tot armoede brachten om haar geschenken aan te bieden.

De verergernis moet wel groot geweest zijn, daar het gerucht zich zelf in de woestijn verspreidde; doch dit gebeurde niet zonder de beschikking der Voorzienigheid, die den ijver van Paphnucius gebruikte, om dit verloren schaap in den stal van den goddelijken Herder der zielen terug te brengen.

Het middel waarvan deze dienaar Gods zich bediende om daarin te slagen, toont genoeg dat hem

van boven ingegeven was, wyl hij slaagde tegen de regels der gewone voorzichtigheid in. Paphnucius legde zijn kluzenaarspij af, stak zich in wereldlijk gewaad, voorzag zich van eene som gelds, en met een stoet als een ridder, kwam hij zich bij haar aanbieden, als om het getal harer aanbidder te vermeerderen.

In de ziel van Thaïs waren de grondbeginselen van den godsdienst nog niet ten eenenmale uitgedoofd. Zij geloofde in God en dat er nog een ander leven is, waar Hij de goeden beloont en de boozen straft; maar deze waarheden waren in hare ziel als verstikt door de liefde der vermaken en der rijkdommen, en haar geloof diende slechts om haar nog schuldiger te maken, daar zij het tot oneer verstrekte.

Juist van deze waarheden maakte Paphnucius gebruik, om haar tot berouw op te wekken. Hij vroeg haar eerst, hem op eene plaats te brengen waar niet slechts geen schepsel hen kon bespieden, maar waar zij ook verborgen waren voor het oog van God zelf; en toen zij hem antwoordde, dat dit onmogelijk was, daar God overal tegenwoordig is, nam hij daaruit gelegenheid haar voor oogen te stellen, hoe afschuwelijk het is, voor de oogen van God te zondigen, en welke vreeselijke rekening zij eens voor den rechterstoel van God zou te geven hebben, over het verlies van zooveel zielen, die zij door haar losbandig gedrag dagelijks in den afgrond der zonde sleepte.

Toen Thaïs op deze woorden bemerkte, dat hij, die tot haar sprak allerminst een losbandeling was,

terwijl God in het diepste van haar hart door Zijne genade werkte, wierp zij zich aan de voeten van Paphnucius, en zeide hem onder een vloed van tranen deze weinige woorden: »Vader, leg mij eene boete op, die gij wilt, want ik hoop dat God mij barmhartigheid bewijzen zal door uwe gebeden; ik verzoek u slechts drie uren tijds, waarna ik zal komen, waar gij wilt, en ik zal alles volbrengen, wat gij mij zult voorschrijven.»

Het gevraagde uitstel diende slechts om schitterender te bewijzen hoe oprecht hare bekeering was. Zij verzamelde al wat zij door haar zondig leven verkregen had, van meubelen en kostelijke voorwerpen, waarvan de waarde wel veertig ponden goud bedroeg; zij liet alles op de openbare markt opstapelen, stak alles in brand ten aanzien van het geheele volk, en hare stem verheffende om zich te doen verstaan door de medeplichtigen in hare misdaden, noodigde zij hen uit, haar in hare bekeering na te volgen.

Na dit offer begaf zij zich naar de plaats, waar Paphnucius haar wachtte; hij geleidde haar in een klooster van maagden, en sloot haar in eene afzonderlijke cel op en verzegelde de deur met lood, opdat niemand het zou wagen, zonder zijn verlof bij haar te gaan. Hij liet haar slechts een zeer klein venster om haar eten te kunnen geven, en beval nog, dat de zusters haar elken dag slechts een weinig brood en water zouden brengen.

Thais aldus opgesloten, zonder hare cel te kunnen verlaten, verzocht Paphnucius, toen hij wilde vertrekken, haar te zeggen op welke wijze zij moest

bidden. Hij antwoordde haar, dat zij niet waardig was Gods H. Naam uit te spreken, noch hare met misdaden bezoedelde handen tot den Hemel te verheffen; maar dat zij zich moest tevreden stellen, zich naar het Oosten te keeren, en dikwijls deze woorden te herhalen: »Gij die mij geschapen hebt, ontferm U mijner!» Zij onderwierp zich ootmoedig aan deze boete en volbracht die met groote getrouwheid.

Drie jaren daarna kreeg Paphnucius medelijden met haar. Hij ging den H. Antonius bezoeken, om van hem te vernemen of God haar hare schulden vergeven had. Hij zeide evenwel niet om welke reden hij hem kwam raadplegen, in de hoop dat God zelf het den Heilige zou doen weten; en toen de H. Antonius zijne leerlingen vergaderd had, beval hij hun den nacht afgezonderd in gebed door te brengen, om te zien of God aan iemand hunner zou veropenbaren, waarom Paphnucius hier aangekomen was.

En God veropenbaarde het aan den H. Paulus den Eenvoudige. Hij toonde hem in den hemel een prachtig bed, dat door drie maagden bewaard werd, en zeide hem, dat dit bed bestemd was voor Thaïs, de bekeerde zondares. Den volgenden dag gaf Paulus aan zijn eerbiedwaardigen vader Antonius rekening van dit visioen; en Paphnucius hierdoor verstaande dat God hare schulden had uitgewischt, begaf zich naar het klooster, waar hij haar opgesloten had, en deed de deur openen.

De heilige boetelinge betuigde hem, dat zij dáár haar leven verlangde te eindigen, maar even ge-

hoorzaam aan de bevelen van haar geestelijken Vader als onderworpen in de boetpleging, die hij haar had opgelegd, zeide zij hem slechts, dat wijl God haar de zonden had willen vergeven, zij sedert hare komst in de cel niets anders gedaan had, dan ze als een stapel voor de oogen van God te leggen, om op het gezicht daarvan, dezelve onophoudelijk te beweenen. »Juist daarom, antwoordde Paphnucius, en niet om de strengheid uwer boetvaardigheid heeft God u vergeven.»

Thaïs overleefde haar uittreden uit de cel niet lang. Vijftien dagen daarna werd hare ziel uit de gevangenis van haar lichaam verlost, en ging het geluk genieten, dat God haar bereid had. De Grieken vieren haar feest op den 8^a October.

Wat Paphnucius betreft, de geschiedenis verhaalt niet in welken ouderdom, noch in welk jaar hij stierf. Rufinis teekent slechts aan, dat, nadat hij volhard had in zijne strenge boetvaardigheid, een engel hem kwam uitnoodigen tot de eeuwige woning, waar de profeten en heiligen hem wachtten. De volgende dag na deze verschijning, voegt dezelfde geschiedschrijver er bij, was de laatste van zijn leven hier beneden. Op dien tijd waren eenige priesters hem komen bezoeken, en nu verhaalde hij hun de de drie voorbeelden, die wij medegedeeld hebben vóór de geschiedenis van de H. Thaïs, en zeide hun, dat men op deze wereld niemand moet verachten, welke ook zijn levensstaat zij; wijl er geen stand is, waarin men geen lieden aantreft, die hoewel in het verborgen, een zeer heilig leven leiden. Na nog eenige stichtende gesprekken gaf hij zacht zijne ziel

aan God en al de priesters en kluizenaars, die daar tegenwoordig waren, zagen dat de engelen zijne ziel in hun midden namen, onder het zingen van hemelsche gezangen.

Hoofdstuk XII.

DE H. MUCIUS OF PATERMUCIUS.

Boetvaardige en Abt in Neder-Thebaïs.

Alles was wonderlijk in Mucius. Zijn geheele leven was eene aaneenschakeling van wonderen en deugden. Ik weet zelfs niet, of hetgeen wij volgens het getuigenis van Rufinus van hem verhalen, bij de meesten onzer lezers geloof zal vinden, zoo wonderbaar is het; maar sedert Jesus Christus gezegd heeft, dat het geloof bekwaam is bergen te verzetten, moet niets ons meer verwonderen in Zijne heiligen.

Mucius paarde eerst de afschuwelijkste rooverij aan de afgoderij. Hij was een doortrapte dief, en schuldig aan allerlei schelmstukken, in zoo verre, dat hij zelfs de lijken in hunne graven beroofde, die zelfs door de heidenen geëerbiedigd werden.

God veranderde zijn hart bijna onder dezelfde omstandigheden, als waarin hij den Apostel der volkeren bekeerde, dat wil zeggen, op het oogenblik

zelf, dat hij zich aan nieuwe zonden wilde gaan plichtig maken. Hij was op zekeren nacht, door middel van ladders, op het dak van eene aan God gewijde maagd geklommen, om in de woning te breken en alles te stelen wat hij krijgen kon. Maar de Heer die over zijne dienstmaagd waakte, en hem zelf tot een zijner getrouwste dienaars wilde maken, liet hem niet toe zijn boos opzet te volvoeren.

Hij werkte tot diep in den nacht, zonder in zijne pogingen te slagen, en vermoeide zich dermate, dat hij van afgematheid op het dak in slaap viel.

In zijn slaap verscheen hem een eerbiedwaardig man, die hem zijn rooverijen en moorden verweet, en hem vermaande voortaan een even heilig leven te leiden, als hij zich tot nu toe door zijne wandaden onderscheiden had; vervolgens toonde hij hem eene talrijke schaar van kluzenaars, wier overste hij bestemd was te worden.

Bij zijn ontwaken vond hij zijne gemoedsgesteldheid zoo verschillend van zijne vorige, dat hij zich zelven om zoo te zeggen niet meer kende; en toen daarop de maagd wier huis hij had willen bestelen, bij hem kwam en hem vraagde, wat hij daar te doen had, was hij zoo onthutst dat hij niet wist wat te antwoorden; maar toen hij weer tot bezinnen gekomen was, bad hij haar hem de kerk der Christenen te wijzen.

De dienstmaagd des Heeren begreep, dat in hem iets buitengewoons was geschied. Zij beval hem haar te volgen, en leidde hem naar de kerk, waar zij hem aan de priesters voorstelde. Mucius bezwoer hen, dat zij hem onder het getal der geloovigen zouden

opnemen; maar hij was zoo berucht, dat zij vreesden, dat hij met een verkeerd inzicht tot dezen stap besloten was, en zij vertrouwden zijne verneering niet.

Zijne volharding overtuigde hen ten laatste van de oprechtheid zijner bedoeling. Zij begonnen hem te onderrichten, en gaven hem voor eerste les, deze woorden van den Psalm (1): *Zalig de man, die geen raad gehouden heeft met de goddeloozen*, etc. Mucius vond er veel in te overwegen; en na drie dagen met deze priesters te hebben doorgebracht, begaf hij zich in de woestijn, om er onverdeeld in al de bitterheid zijner ziel op zijn verleden wangedrag na te denken. Hij bleef er langen tijd, dag en nacht doorbrengende met bidden en weenen, terwijl hij bij zijn gebed een strenge onthouding voegde.

Daarbij bleven de bekoringen niet uit. De duivel wetende, hoe gretig hij altijd geweest was naar goud en zilver, wees hem groote schatten aan, die in den grond verborgen waren en welke daar, zoo als hij zeide door Pharao waren neergelegd. Maar Mucius, wiens hart volkomen door de genade veranderd was, antwoordde hem moedig: »Uw geld zij met U ten verderve, booze geest.»

Na deze eerste oefeningen van boetvaardigheid keerde hij naar de kerk terug, en de priesters ziende hoezeer hij met hunne eerste onderrichtingen zijn voordeel gedaan had, gaven hem nieuwe lessen tot verderen voortgang in het geestelijk leven. Zij verlangden hem in hun midden te houden, en drongen zelfs daartoe bij hem aan, maar hij stelde zich

(1) Psalm. 1.

tevreden, om niet tegen de gehoorzaamheid te misdoen, nog eene week in hun gezelschap door te brengen, en daarna zonderde hij zich volgens Gods ingeving, waaraan zij niet wilden wederstaan, geheel en al in de woestijn af.

Coprez, van wien wij weldra zullen spreken, zegt, dat hij het eerst deze woestijn bewoonde, hetwelk men moet verstaan van dat gedeelte, ten zuiden van *Hermopolis*, verder zuidwaarts dan het klooster van den H. Apollo. Het leven, dat hij daar leidde, was eene voortdurende beoefening der strengste werken van boetvaardigheid. Zeven jaren volhardde hij in dezen staat van zuivering, waarna God in Zijne oneindige barmhartigheid hem begon te begunstigen met zijne buitengewone genaden, die hem een man van wonderen maakten.

Hij kende bijna de geheele H. Schrift van buiten, en nuttigde geen ander voedsel, dan wat hem van den hemel gegeven werd; elken zondag vond hij na zijn gebed een brood, dat niet door een mensch daar gebracht was, en hetwelk hij at, onder dankbetuigingen aan God; het overige gedeelte van de week gebruikte hij geen voedsel meer, waaruit men zien kan, dat God hem van alle bekommering voor zijne tijdelijke behoeften ontheven had, opdat hij geen andere bezigheid hebben zou, dan het overwegen der goddelijke volmaaktheden.

Men zou mogen denken, dat een dermate door den hemel begunstigd man, vrij mocht optreden om anderen te onderrichten; hij haastte zich niet het te doen, maar wachtte tot dat God hem Zijn Wil zou doen kennen. Toen eerst vertoonde hij zich een

weinig en liet voor de menschen eenige stralen van heiligheid schitteren, die hij tot dan toe in de verborgenheid van zijne kluis had terug gehouden. Wel-dra had hij een groot aantal leerlingen. Eenige voegden zich bij hem in de woestijn, anderen volgden zijn lessen en raadgevingen op, zonder hunne woonplaatsen te verlaten. Aldus verdeelde Mucius zijne geestelijke zorgen tusschen de eenzaamheid en de omliggende dorpen, waar hij leerlingen gevormd had, die hij van tijd tot tijd ging bezoeken, om hen in hunnen eersten ijver te bewaren.

Hen, die hem naar de woestijn volgden, bekleedde hij met het kluzenaarsgewaad; ook Coprez behoorde tot dit getal. Dit kled bestond uit een onderkleed van grof linnen, eene kap, en een mantel van geitenhuid.

Hij had eene bijzondere godsvrucht om dooden te begraven en legde die zorgvuldig en met zuivere kleeren in hun laatste rustplaats. Een zijner leerlingen hem eens met dit godvruchtig werk bezig ziende, zeide hem, dat hij wel wenschte, dat zijn lichaam na zijn dood ook zoo goed bezorgd werd; »welnu, hernam de Heilige, ik zal u zoo goed toedekken, dat gij zelf zult zeggen, dat het goed is.

Niet lang daarna had hij gelegenheid zijne belofte na te komen. Deze leerling stierf; de Heilige behandelde zijn lichaam zoo als hij beloofd had en vroeg, toen alles klaar was, of het zóó goed was, »Ja, vader, zoo is het goed, antwoordde de doode, gij hebt uwe belofte volbracht.” Dit antwoord bracht alle omstanders in de grootste verbazing; maar Mucius, die de strikken der ijdelheid vreesde, trok onmiddelijk dieper in de woestijn.

De ijver voor de zaligheid zijner leerlingen, gaf hem bij eene andere ontmoeting de gelegenheid om een nog zonderlinger mirakel te doen. Hij had zijne woestijn verlaten, om de broeders te gaan bezoeken, die hij onder zijn leiding had. Onderweg deed God hem weten, dat een hunner weldra sterven zou en op zijn uiterste lag. Ondertusschen neigde de zonten ondergang, en hij vreesde door den nacht overvallen te worden, eer hij bij den zieke zijn kon, of dat deze wellicht reeds overleden zou zijn.

In dezen nood bad hij God, dat het mocht gelukken bij den zieke te zijn, eer de zon was ondergegaan: maar hoe zeer hij zich ook spoedde, de zieke stierf eer Mucius bij hem was. God had zijn gebed niet verhoord, om nog een grooter wonder te doen geschieden, dan hij gevraagd had.

Toen de Heilige zijn leerling levenloos vond, omhelsde hij hem teederlijk en zeide: »Wat wilt gij liever, mijn zoon, of ons verlaten om met Jesus Christus te zijn, of in dit sterfelijk lichaam blijven?» De doode kwam voor eenige oogenblikken tot het leven terug, hief het hoofd op en zeide: »Waarom roept gij mij uit de andere wereld terug, mijn Vader? Het is mij veel beter met Jesus Christus te zijn, en niets kan mij doen verlangen nog op deze aarde te blijven.»— Welnu, hernam Mucius, rust dan in vrede en bid voor mij. Te zelfder tijde liet de kluizenaar het hoofd nedervallen, en sliep zoo als te voren den slaap der rechtvaardigen.

Toen hij een zijner leerlingen ging bezoeken, vond hij dien zeer ziek, en daarbij zijn geweten in zeer verwarden toestand, zoo dat hij zeer bevreesd was

voor den dood. »Maar ik zie, zeide Mucius, hebt gij U niet wel voorbereid op dezen laatsten overtocht, en uw geweten verwijt U uwe lafheid in den dienst van God: hoe komt het toch, dat gij u niet voor zulk een gewichtige reis voorzien hebt?» — »Ik bid U, hernam de zieke, smeeke toch den Heer, dat Hij mij nog eenigen tijd levens schenke, om mij van mijne gebreken te beteren.» —

»Maar, hernam Mucius, gij vraagt tijd om boetvaardigheid te doen, nu gij aan het einde van uw levensbaan zijt! wat hebt gij dan tot nu toe gedaan? Wie heeft u belet de wonden uwer ziel te heelen? Doch gij waart daar ver van verwijderd, want in plaats van die te heelen, hebt gij haar nieuwe wonden toegebracht.»

De zieke hield aan, en bezwoer hem, dat hij toch van God het gevraagde uitstel zou afsmeeken.

Eindelijk zeide Mucius, dat God zijn leven nog eenigen tijd verlengen zou, indien hij vast besloten was zich te beteren; daarna begon de Heilige te bidden en zeide, toen hij opstond: »God schenkt u nog drie jaren te leven, op voorwaarde, dat gij dien tijd zult benuttigen om u te beteren en boetvaardigheid te plegen.» Vervolgens, nam hij hem bij de hand, trok hem van het bed af, en de leerling was zóó volkomen hersteld, dat hij hem terstond naar de woestijn volgde.

Toen de drie jaren om waren, voerde Mucius hem op dezelfde plaats terug van waar hij hem medegenomen had, maar zoo veranderd, dat men hem voor een engel zou gehouden hebben. Meest al de broeders waren daarop vergaderd, en de Heilige

hield eene toespraak, die den ganschen nacht duurde, over verschillende oefeningen van godsvrucht, en ook over de volkomen bekeering van zijn leerling; deze begon zachtjes in te sluimeren, en weldra sliep hij den slaap des doods. Men bad voor hem de gebeden der Kerk voor de Overledenen, waarna Mucius hem begroef, en zich weder naar de woestijn begaf.

Cassianus spreekt van een anderen Mucius, dien men niet moet verwarren, met dezen, wiens leven wij hier verhaald hebben. Wat hij van dien kluisenaar verhaalt is meer te bewonderen dan na te volgen; en men moet het beschouwen als een van die buitengewone voorbeelden, die men slechts in zoverre goedkeuren kan, als zij door Gods bijzondere ingeving geschied zijn, en gerechtvaardigd worden door hunne gevolgen.

Hij zegt dan, dat die Mucius een man was, die een eenig zoontje had, dat slechts acht jaren telde, toen de vader zich in een klooster van *Egypte* wilde begeven. Hij wachtte lang aan de deur, alvorens men hem binnen liet, en men maakte veel zwaarigheid om hem aan te nemen, wijl men in dat klooster zulke jonge kinderen niet opnam, ofschoon zulks in andere kloosters van *Egypte* wel het geval was, zoo als blijken zal als wij spreken over de Religiëuzen van het klooster van Tabenna.

Toen zij eindelijk aangenomen waren, deed de abt om de deugd van den vader te beproeven, of om hem van alle te natuurlijke liefde te zuiveren, hem van zijn kind scheiden, hetwelk aan de zorg van andere broeders werd toevertrouwd, opdat hij zich

met algeheele zelfverlochening uitsluitend op de religieuse volmaaktheid zou toeleggen. Hij beval zelfs, dat men het kind voor het uiterlijke, wat de kleding betrof, zou verwaarloozen, zoo dat het nooit bij zijn vader verscheen dan bedekt met lompen, en dikwijls kastijdde men het in zijn bijzijn, of namen den schijn aan het te mishandelen.

Men maakte het er zoo naar, dat een vader, die nog een greintje natuurlijke liefde bezat, tot in den grond zijns harten moest geraakt zijn, maar Mucius, verre van eenige droefheid of wrevel te toonen, leed met zachtmoedigheid deze wreede beproeving, en maakte er een aanhoudend offer van aan God.

Eindelijk beval de abt, om zich volkomen van zijne dengd te overtuigen, dat de vader het kind zou opnemen en het in den Nijl gaan verdrinken, daar men het niet langer meer in het klooster wilde dulden; terstond nam de vader, die alles aan de beschikking der Voorzienigheid overliet, zijn kind op, om het offer te gaan brengen, dat men van zijne gehoorzaamheid vorderde, in alle eenvoudigheid denkende, dat de overste gegronde redenen en wellicht eene ingeving van boven moest hebben, om hem zulk een buitengewoon bevel te geven.

Hij kwam inderdaad aan den stroom, maar eenige broeders, door den Abt met dat doel daar vooraf gezonden, verhinderden hem in het volvoeren van den opgelegden last; en de Abt vernam door openbaring, dat de gehoorzaamheid van Mucius gelijk stond met die van Abraham. Toen eenigen tijd later de Abt stierf, wees hij zijnen Religieusen Mu-

cus als opvolger in zijne bediening aan, daar hij hun geen beter overste geven kon, dan iemand, die zoo volmaakt gehoorzamen kon.

Dit is niet het eenige voorbeeld van zulk een buitengewone gehoorzaamheid, dat wij in de geschiedenis der Vaders van de woestijn vinden. Als wij de geschiedenis der kluzenaars van de woestijn der cellen, bij *Nitria* behandelen, zullen wij spreken over een kluzenaar, Motoïs genaamd, die ook als een voorbeeld van gehoorzaamheid kan aangehaald worden (1).

(1) De wereld laakt en belastert zulke beproevingen en bestempelt blinde gehoorzaamheid met den naam van stompzinnigheid. Er bestaat evenwel een groot onderscheid tusschen de beproevingen die God soms zijne uitgelezen dienaren laat doorstaan, en die welke de wereld van haar volgelingen, of laat ik liever zeggen, de duivel van zijn trawanten eischt. God beproeft nimmer zonder het hart door eene inwendige zalving te versterken, Hij eischt gewoonlijk niet dat men den beker tot den bodem ledige, of slaat Hij, Hij geneest ook.

De proeven of plagen des duivels daarentegen en der wereld zijn onverbiddelijk, wie daarover meer weten wil, leze in de werken van Pater Bresciani wat in de geheime genootschappen geschiedt, hoe iemand, alvorens opgenomen te worden in het geheime genootschap, het bevel ontving zijn vriend, van wiens persoon men zich op verraderlijke wijze had meester gemaakt, te vermoorden, een vriend, wien hij eer en vrijheid te danken had. De afschuwelijke moord werd volbracht. Zulk eene gehoorzaamheid eischen duivel en wereld.

B. A.

Hoofdstuk XIII.

COPREZ.

*Priester en Abt in Neder-Thebaïs, en
eenige andere Kluizenaars.*

Coprez had onder de leiding van Mucius zulke goede vorderingen in het religieuze leven gemaakt, dat hij daarna priester gewijd werd en op zijne beurt vele kluizenaars bestuurde. God had hem de gaaf der mirakelen geschonken, om zieken, blinden en kreupelen te genezen en den duivel uit de bezetenen te jagen. Maar in zijne nederigheid achtte hij zich ver beneden zijn gelukzaligen vader Mucius en de overige vaders, wier deugden hij vermelde.

Hij had het geluk vele heidenen, die in de omringende dorpen woonden, tot het ware geloof te brengen; en zijne liefde strekte zich ook uit tot hunne tijdelijke belangen. Daar hun land zeer onvruchtbaar was, zegende hij het zand; zij vermengden dat met hun zaad en bekwamen op deze wijze jaarlijks een overvloedigen oogst.

Hij bebouwde zelf ook een tuintje, en plantte daar palmboomen, verschillende ooftboomen en groenten in, om hen, die hem kwamen bezoeken, iets te kunnen aanbieden; een heiden waagde het eens groenten te stelen, maar toen hij die wilde koken, kon

hij dezelve niet gaar krijgen, nietegenstaande al zijn stoken. Toen hij dan zag, dat ze na langen tijd aan eene groote hitte blootgesteld te zijn geweest, er nog groen en frisch uitzagen, als of ze niet in kokend water geweest waren, gingen zijne oogen open, hij zag zijne verkeerdheden in, bracht de groenten aan den Heilige terug en werd christen.

Toen Coprez eens naar eene naburige stad gegaan was, vond hij daar een leeraar der Manicheën, die de inwoners tot zijne ketterij verleidde, en hij geraakte met hem in twist. De ketter, een uiterst geslepen en gevat mensch wist listig de moeilijkheden te ontduiken, toen hij geen kans zag die op te lossen. Maar Coprez, die hem kort en bondig wilde beschamen; zeide dat de vragen door een mirakel moesten beslist worden en deed den voorslag een groot vuur aan te maken, er samen in te gaan en alzoo de beslissing aan God over te laten, die gewis hem zou sparen, wiens geloof het ware was; Coprez, die op Gods ingeven dezen voorslag deed, kon verzekerd zijn van den goeden uitslag.

Al de omstanders, die daar in groot aantal vergaderd waren, gaven hun bijval aan dit voorstel. Het vuur werd ontstoken en Coprez nam den manicheër bij de hand, om er samen in te gaan. Maar deze verzette zich en beweerde dat de een er na den andere in moest gaan, en daar hij, Coprez, het voorstel zelf gedaan had, er ook zelf het eerst diende in te treden. Coprez, overtuigd van zijn goed recht, stemde terstond daarin toe, en na het teeken des H. Kruizes gemaakt en den Naam van Jesus Christus aangeropen te hebben, wierp hij zich onbe-

schroomd in het midden van het vuur, en bleef daar omtrent gedurende een half uur in, zonder eenig letsel te lijden; want de vlammen verspreidden zich in het rond en maakten boven zijn hoofd een soort van gewelf, zonder hem te raken, en al het volk, getuige van dit wonder, zegende onzen Heer met luider stemme.

Toen Coprez van den brandstapel trad, dwong men den manicheër er op zijne beurt op te stappen; maar hij kon daartoe niet besluiten, en nu wierp het vertoornde volk hem zijns ondanks daarop, en hoewel hij in een oogwenk er van afspiong, was hij niet te min met brandwonden overdekt. Het verontwaardigde volk jaagde hem onder luide uitjouwingen de stad uit, en schold hem voor een bedrieger, die verdiende levend verbrand te worden.

Coprez werd grijs in de woestijn, hij was in de tachtig jaar toen Rufinus hem kwam bezoeken, en van hem de geschiedenis vernam van Anuphius, Syrus, Isaïas, Paulus en Helenes, allen kluizenaars die vóór hem in de woestijn geleefd hadden.

Alvorens te verhalen wat Coprez van hen medegedeeld heeft, moeten wij nog in het voorbijgaan melding maken van twee andere Heiligen, insgelijks Paternucius en Coprez geheeten, van welke het romeinsch martelaarsboek spreekt, en welke wij niet moeten verwarren, met die wier geschiedenis wij thans gegeven hebben.

Van hen wordt verhaald, dat zij in eene woestijn van *Egypte* geleefd hadden; en onder Julianus den Afvallige den marteldood onderstonden; dat Coprez zich het eerst door eenige vleierende woorden

van dezen vorst liet verleiden, maar door de vermaningen van Paternucius weer opstond van zijnen val; dat men hen vervolgens te zamen in een gloeienden oven wierp, waar zij gezond en frisch weer nit kwamen; dat op het zien van dat wonder een soldaat, Alexander genaamd, zich bekeerde en met hen den marteldood onderging, doordien men hen alle drie het hoofd kloofde.

Anuphius, niet te verwarren met een anderen kluizenaar van dien naam, broeder van den heiligen Pemen en die tegen het einde der vierde eeuw in *Neder-Egypte* woonde, had de eer gehad den Naam van Jesus Christus te belijden, in de vervolging van Diocletianus. Sedert dien tijd, legde hij zich vooral toe op de bewaking van de bewegingen zijns harten en van zijne tong, opdat hem nimmer een woord zou ontsnappen, dat de waarheid kwetsen kon. In de woestijn leidde hij een meer hemelsch dan aardsch leven. De hemelsche geesten vereerden hem dikwijls met een bezoek; hij ontving licht en sterkte van den hemel, en zijn engelbewaarder kwam hem in moeilijke omstandigheden onderrichten.

Deze kluizenaars, Syrus, Isaïas en Paulus, aangelokt door den geur zijner deugden ontmoetten elkan- der eens op den oever van den Nijl en hadden alle drie het voornemen hem te gaan bezoeken. Alle drie waren mannen van een uiterst verstorven leven, van eene grondige dengd en door God met buitengewone genaden begunstigd. Om in de woestijn waar Anuphus woonde te komen, moesten zij de rivier overtrekken, doch er bevond zich geen vaartuig waarmede zij konden overgezet worden; zij wierpen

zich dan met het aangezicht ter aarde en baden den Heer er hun een te zenden. Op hetzelfde oogenblik werden zij verhoord: er kwam eene boot aangedreven, voorzien van al het noodige, en wat nog wonderlijker was, zij voeren tegen stroom op met zulk eene snelheid, dat zij op een uur tijds een grooteren weg aflegden, dan zij anders op drie dagen tijds hadden kunnen doen.

Toen zij voet aan wal gezet hadden, deed God aan Isaias weten, dat Hij het doel hunner reis en de geheimen hunner harten had bekend gemaakt aan zijn dienaar Anuphus, en dat deze hun reeds te ontmoet kwam: aan Paulus werd veropenbaard, dat Anuphus binnen drie dagen sterven zou.

Weldra zagen zij, dat hunne openbaring echt was. De Heilige kwam hen te ontmoet, toen zij zich naar zijn klooster begaven. Gedurende deze drie dagen onderhield hij hun over hetgeen het best in staat was hen te stichten, en toen gaf hij in hun bijzijn zacht zijnen-geest in de handen van zijnen Schepper.

De laatste, van wien Coprez aan Rufinus verhaalde, was Helenes, een kluizenaar. Hij was van kindsbeen af in een klooster geweest, en leefde daar in zulk eene heiligheid, dat hij toen reeds verdiende met de gaaf der mirakelen vereerd te worden.

Deze gaaf volgde hem in de woestijn, waarheen hij zich, niettegenstaande zijne jeugdige jaren onbeschroomd begaf. Hij was zijnen zinnen zoo afgestorven, dat hij het geringste verlangen, dat in zijn hart opkwam, onderdrukte. Eens gevoelde hij eene begeerte naar honig, en de booze geest, deed hem dien vinden, doch oogenblikkelijk verlaat hij deze

plaats en begeeft zich dieper in de woestijn, waar hij zich tot boete van zijn zinnelijk verlangen, een vasten van verscheidene weken oplegde, tot dat een engel hem verscheen, en hem kruiden en water aanbod, waarvan hij God dankende at.

Deze man van wonderen, was echter niet zoo zeer aan de woestijn gebonden, dat hij niet van tijd tot tijd de kloosters bezocht, zoo om de tijdelijke noodwendigheden der broeders, als om de godsvrucht levendig in hen te houden. Eens toen hij hun levensmiddelen bracht, was hij dermate van vermoeyenis uitgeput, dat hij niet verder meer kon gaan. Juist zag hij daar eenige wilde ezels voorbij loopen en hij riep hun toe: »In den Naam van onzen Heer Jesus Christus moet een van U komen, om mijn last te dragen.» Terstond nadert er een uit den troep met de gewilligheid van een huisdier. Helenes laadt hem den voorraad op den rug, gaat er ook bij op zitten en het dier bracht hem met haastigen tred naar de cellen der Broeders.

Eens op een zondag, kwam hij in een klooster, waar de Broeders zich beklaagden, dat zij dien dag geene H. Mis konden bijwonen, noch de andere kerkelijke plegtigheden verrichten, wijl de Priester, die aan gene zijde van den Nijl woonde, niet durfde komen, uit vrees voor een vervaarlijken krokodil, die daar de oevers onveilig maakte, en reeds eenige personen verslonden had. Hij wilde terstond den Priester halen, en toen hij aan den oever van den Nijl gekomen was verscheen het gedrocht, maar wel verre van hem kwaad te doen, liet het toe, dat de Heilige zich op zijn rug plaatste om zoo over de rivier

te steken. Zonder eenige vrees voor het dier, noch voor den stroom, bereikte hij werkelijk den anderen over en ging den Priester verzoeken, dadelijk met hem mede te gaan, doch deze durfde er niet toe besluiten het aanbod van den Heilige aan te nemen en zich op den rug des krokodils te plaatsen om op deze wijze overgezet te worden; toen keerde hij alleen terug, op dezelfde wijze waarop hij gekomen was; doch toen zeide hij tot het monster: »Het ware beter dat gij maar stierft, dan nog langer den dood te veroorzaken aan menschen, zoo als gij reeds gedaan hebt,» en het dier stierf terstond.

Hij keerde vervolgens naar het klooster terug, en verbleef daar drie dagen om de Broeders te onderichten; aan eenigen ontdekte hij de gebreken waaraan zij onderhevig waren, en anderen moedigde hij aan, om nog grooteren voortgang te maken in de deugden, die zij begonnen waren te beoefenen, waardoor de eersten doordrongen werden van levendige gevoelens van berouw, en de laatsten door een heiligen najver werden bezield, om vooruit te spoeden op den weg der volmaaktheid. Toen hij zou gaan vertrekken, verwittigde hij hen, dat vreemde broeders op komst waren en zij dus eenige groenten moesten bereiden; de verwachte broeders kwamen niet lang daarna.

Een jonge religieus verzocht Helenes hem mede te nemen naar de woestijn. De Heilige hield hem voor, welke moeilijkheden aan deze onderneming verbonden waren, vooral wegens den strijd die de kluzenaars aldaar tegen den boozen geest te voeren hebben. Maar toen deze Broeder bleef aandringen,

stond hij hem eindelijk toe hem te vergezellen, en wees hem tot woning een grot aan, niet ver van de zijne.

Des nachts zag hij zich van duivels omringd, die hem op alle wijzen kwelden en zich eindelijk aanstelden als of zij hem wilden aangrijpen, om hem te dooden. Op dit gezicht nam hij de vlucht naar de grot van Helenes. Deze beurde hem op, en gaf hem lessen over den moed, het geduld en vooral om het vertrouwen dat wij in Jesus Christus moeten stellen. Vervolgens bracht hij hem naar zijne grot terug en maakte rondom dezelve met zijn vinger eene voor in het zand, en verbood aan de duivels, in den Naam van Jesus Christus, deze grens ooit te overschrijden. Sedert dien tijd leefde de jonge kluizenaar er met rust.

Hoofdstuk XIV.

DIOSCORUS, EULOGIUS, APPELLES
EN JOANNES.

Kluizenaars in Neder-Egypte.

ij nemen deze vier kluizenaars te zamen, wjl de schrijvers van de »*Geschiedenis der Vaders in de woestijn*» ons slechts eenige trekken uit hun leven hebben opgeteekend.

Dioscorus was priester en overste in een klooster van nagenoeg honderd religieusen. Hij wjdde eene

bijzondere zorg aan de voorbereiding der Broeders tot het ontvangen der H. Communie en vestigde al zijne aandacht daarop, dat zij met een zuiver geweten tot de H. Tafel zouden naderen. Hij beval hun vooral aan, goed over hunne gedachte te waken en uit hunnen geest alle inbeeldingen te verwijderen, die den glans der zuiverheid zouden kunnen verduisteren. Hij wilde, dat zij hunne zinnen zouden versterven door vasten en gebed, en zeide dat zelfs de wellustelingen niet nalaten, wanneer zij ongesteld zijn, den raad der geneesheeren te volgen als zij hun de matigheid en onthouding voorschrijven, hoeveel te meer dan moeten religieusen zich daaraan onderwerpen om de gezondheid hunner ziel te bewaren!

Eulogius was ook Priester, en had van God de bijzondere genade ontvangen, van in de harten der anderen te kunnen lezen, en hun zielstoestand te kennen. Hij bediende zich van deze gave om te beletten dat iemand hunner tot de H. Tafel zou naderen zonder de noodige gesteltenis. Aan sommigen zeide hij: »Gij hebt deze of die zonde bedreven;» en aan anderen: »Gij hebt dit of dat verlangen, deze of die gedachte, dit gevoelen gehad waardoor gij aan God mishraagd hebt, ga niet alzo tot de H. Geheimen; maar zuiver u eerst van deze fouten, verwek er een waar berouw over en doe boetvaardigheid.»

Nog was er onder deze kluizenaars een Priester, Appelles geheeten. Vroeger was hij slotemaker geweest, en voor het gerief der Broeders zette hij in de woestijn het smidsbedrijf voort.

Op zekeren nacht, toen hij nog in zijne smidse

arbeidde, verscheen hem de duivel in de gedaante van een schoone vrouw, die hem werk kwam bestellen. Appelles doorzag de list des duivels, en zonder eenig antwoord te geven, nam hij met zijne handen een gloeiend ijzer van zijn vuurhaard, en wierp het den boozen geest naar den kop.

De duivel, beschaamd van zich ontdekt te zien, stiet een zoo luid gebrul uit, dat de Broeders in de naburige cellen het hoorden; en sedert dien tijd had Apelles de wonderlijke gave van met zijne handen gloeiend ijzer aan te raken en te bewerken, zonder zich te branden.

Joannes woonde in eene woestijn naast die van Apelles. Hij was een grijsaard, nog eerwaardiger door zijne deugden; dan doof zijn hoogen ouderdom. Zijne eerste proefnemingen op den weg der volmaaktheid, bestonden in werken van de strengste boetvaardigheid. Hij bleef jaren onbewegelijk op eene rots staan, nam geene rust, dan zooveel deze lastige houding hem toeliet, bad zonder ophouden, en at slechts des zondags. Er moet hem eene mirakuleuze kracht noodig geweest zijn, om zulk eene gestrengheid, die het vermogen der menschelijke natuur te boven gaat, uit te houden. Die kracht putte hij uit de H. Communie, die een priester hem elken zondag kwam brengen, en waardoor hij ook lichamelijk meer versterkt werd, dan door eenig ander stoffelijk voedsel.

De booze geest nam eens op een zondag de gedaante aan van dezen priester, en kwam bij hem, doch iets vroeger dan de priester gewoon was te komen, om hem het Allerheiligste Sacrament te bren-

gen; maar Joannes was te goed verlicht om zich in den strik te laten vangen. Vol verontwaardiging sprak hij: »O, vader der leugentaal, vijand van alle gerechtigheid! is het u niet genoeg de geloovigen te bedriegen; durft gij u nog mengen in deze heilige, en tevens zoo ontzaglijke geheimen!»

De duivel antwoorde: »Ik dacht u te verrassen, zoo als ik een uwer broeders gedaan heb, dien ik zoo goed bedrogen heb, dat hij er het hoofd bij verloren heeft, tot dat verscheidene heilige personen, hem met veel moeite en gebeden tot zijne zinnen gebracht hebben;» en toen hij dit gezegd had, verdween de booze geest.

Op deze verschijning van den vorst der duisternissen, volgde die van een Engel des lichts, waardoor de dienaar Gods zeer getroost werd; want deze hemelgeest genas zijne lippen, die door de guurheid en ongemakken des weders met zweren bedekt waren, en zijne voeten, die door de moeilijke houding waarin hij tot nu toe gestaan had, zoo vol wonden en klieven waren, dat er een bedorven bloed uitvloeide. De engel verzekerde hem nog, dat hij voortaan geen behoefte meer zou gevoelen aan een bederfelijk voedsel, maar dat God hem eene hemelsche spijs zou schenken, namelijk de gaven van wijsheid en verstand en die der heilige welsprekendheid. Verder beval hij hem zijne eenzame rots te verlaten, en de woestijn te doorloopen, om zijne Broeders te bezoeken en hen te stichten, door de woorden van zaligheid die God hem in den mond leggen zou. God voegde daar nog de kostbare gaaf bij, van de wijze van leven te kennen en den staat des gewetens van al de kluize-

naars, die in de naburige en zelfs afgelegen kloosters woonden.

Nu Joannes deze zending van den hemel ontvangen had, oefende hij die met zachtmoedigheid, nederigheid en een waarlijk apostolischen ijver uit.

In de week bezocht hij de kluizenaars in hunne verschillende cellen, sommigen vermanende zich van hunne gebreken te ontdoen, en anderen aanmoedigende om grooteren voortgang te maken in de deugd, volgens de verschillende gesteltenissen, waarin hij hen vond. Maar elken zondag begaf hij zich naar zijne gewone verblijfplaats, de rots, waar de priester hem de H. Communie kwam brengen. Bij deze herhaalde bezoeken, voegde hij brieven, welke hij nu eens aan de Oversten schreef, om hen te verwittigen welke ingeslopen misbruiken zij in hun klooster moesten uitroeien, en dan eens aan bijzondere personen, welke hij ten duidelijkste met hun inwendige gesteldheid en zelfs met hunne geheimste gedachten bekend maakte. Eindelijk, hij vermaande allen in het algemeen hun hart van alle geschapen dingen te onthechten, om zich enkel met hunne zaligheid bezig te houden: »Want zeide hij, de tijd is nu gekomen, om zich op die studie toe te leggen; het past niet, dat wij altijd kinderen blijven in de godsvrucht; wij moeten volwassen mannen worden, en trachten in alle deugden uit te munten.»

Ofschoon hij zich nu met de geestelijke leiding der Broeders bezig hield, verwaarloosde hij echter den handarbeid niet. Hij maakte van palmbladeren, bindriemen voor de paarden, zoo als ze in dat land gebruikt werden.

Men verhaalt dat eens een kreupel mensch, die te paard gestegen was, om den Heilige te gaan bezoeken, in de hoop van genezen te worden, terstond de gezondheid zijner ledematen bewam, toen hij den bindriem, door den Heilige vervaardigd, had aangeraakt. Hij deed zeer vele mirakelen; laat ons liever zeggen, zijn geheele leven was een voortdurend mirakel.

Hoofdstuk XV.

SALOMON, DOROTHEUS, DIOCLES,
CAPITO EN ELIAS.

Kluizenars van Neder-Thebaïs.

De stad Antinoës, waar de zetel was van den Bisschop van *Neder-Thebaïs*, is vermaard in de geschiedenis der kluizenars, zoo om de kloosters van godgewijde maagden, van welke wij in het vervolg zullen spreken, als om het groot aantal kluizenars die in de naburige woestijnen woonden. Palladius zegt, dat er niet minder dan twee duizend waren, die zich allen met ijver toegleden op de plichten van hunnen staat en van den arbeid hunner handen leefden: eenige woonden bij elkander, anderen hadden afzonderlijke cellen in de kloven der rotsen.

Die, wier namen boven dit hoofdstuk staan, waren bijzonder vermaard, onder de vurigste kluizenars.

De eerste muntte uit door zijne zachtaardigheid en gematigdheid. Hij bracht vijftig volle jaren in eene grot door, en leed met een wonderlijk geduld al de ongemakken aan zulk een ongerieflijk verblijf verbonden. Hij had de H. Schrift van buiten geleerd, en leefde van zijnen arbeid, om anderen niet tot last te strekken.

Dorotheus werd om de zuiverheid zijner zeden waardig geacht tot het Priesterschap verheven te worden. Hij oefende de priesterlijke bediening uit, ten behoeve en tot troost van andere kluizenaars, die even als hij in spelonken woonden. Zijne goedheid was bekend, en zijne onthechting evenaarde zijne goedaardigheid. De Heilige Melania, de Jonge, zond hem eens 500 kronen, eene aanzienlijke som gelds, met verzoek die aan de Broeders uit te deelen. Hij behield er slechts drie voor zijne eigene behoeften, en zond al het overige naar Diocles, opdat hij zich met de uitdeeling zou belasten, want voegde hij er bij, die is wijzer dan ik en weet beter dan ik, wie onderstand noodig hebben, wat mij betreft, ik heb hier genoeg aan.

Deze Diocles had in zijne jeugd de schoone kunsten beoefend, en vervolgens de wijsbegeerte. Maar toen hij zich op acht en twintig jarigen leeftijd door de genade getrokken gevoelde om zich enkel op de studie van den gekruisten Jesus Christus toe te leggen, zegde hij de wereldsche wetenschappen vaarwel, en werd kluizenaar. Hij woonde meer dan vijf en dertig jaren in eene spelonk, waar hij zich met het overdenken der eeuwige waarheden bezig hield. Hij was gewoon te zeggen, dat hij, die zich

niet op God toelegt, in den eenen of anderen harts-tocht vervalt en een duivel of een beest wordt: een beest, indien hij zich aan zingenot overgeeft en een duivel, indien hij zich door de gramschap laat overmeesteren; en toen men hem eens zeide, dat het onmogelijk is altijd met God bezig te zijn, antwoordde hij, dat de ziel altijd met God vereenigd is, indien zij zich bezig houdt met eene of andere godvruchtige overdenking of met eenig goed werk.

De grot van Capito was niet ver van die van Diocles, hij woonde er minstens vijftig jaren in, en gunde zich al dien tijd het genot niet eens aan de boorden van den Nijl te wandelen, die niet ver van daar stroomde. Hij haalde voor reden van deze groote versterving aan, dat hij den duivel nog niet geheel bedwongen had, en nog niet genoeg gevorderd was, om menschen te zien. Hij wilde de strengheid zijner boetvaardigheid in evenredigheid brengen met de ongeregeldheden van zijn voorgaand leven, want, eer hij kluizenaar werd, was hij dief geweest.

In die zelfde streek woonde nog een grijsaard, Elias genaamd, die, zoo zeide men, honderd en tien jaar oud was, toen Rufinus deze woestijn doorreisde. Hij woonde in een afgrijselijk oord, en tot overmaat van strengheid, had hij zich eene grot gekozen, die men slechts met de grootste moeite kon binnengaan. Een zeer smal en oneffen voetpad leidde er heen, en de ingang der rotskloof was zoo goed door struiken en doornen verborgen, dat men ze niet licht vinden kon. Hier woonde deze boetvaardige grijsaard, wiens ledematen door ouderdom en versterving afgemat beefden; slechts drie oncen brood en

drie olijven nuttigde hij des avonds. En dit was nog weelde in vergelijking met zijne vroegere jaren, wanneer hij soms eene week zonder eten doorbracht. God had hem de gave geschonken van alle soort van zieken te genezen. Toen Rufinus zijne rondreis in deze woestijn deed, had Elias daar reeds zeventig jaren doorgebracht. Geen der overige kluisenaars kon den juisten tijd zeggen, waarop Elias in de woestijn gekomen was.

Hoofdstuk XVI.

Kluisenaars van Oxirinquē.

De stad Oxirinquē, aldus genoemd naar zekeren visch, die vroeger door de heidensche bewoners aldaar vereerd werd, is beroemd geworden in de geschiedenis van het kloosterleven, wegens het groot aantal kluisenaars, die binnen hare muren of in den omtrek woonden. Zij lag aan den westelijken over van den Nijl en behoorde eerst tot *Neder-Thebais*; later kwam zij door eene nieuwe verdeeling bij de provincie *Arcadië* of *Midden-Egypte*.

Rufinus stelt ons dezelve voor, eerder als een enkel klooster, dan als eene stad door menschen van verschillende standen bewoond. Zij telde niet minder dan 10,000 kloosterbroeders en 20,000 maagden. De oude openbare gebouwen en de tempels, eertijds aan

valsche godheden gewijd, waren nu in kloosters her- schapen. Men zag er meer kloosters dan burger- huizen. Er was geen toren of hoek, die niet door kluzenaars bewoond werd; van alle zijden klonken dag en nacht lofzangen tot God, zoodat deze groote stad waarlijk een tempel was, der majesteit van God gewijd.

Behalve de bijzonder kloosterkapellen, had men er twaalf kerken van het volk. De bewoners waren er in hunne godsvrucht dermate op uit, de gastvrij- heid jegens arme reizigers en vreemdelingen uit te oefenen, dat zij wachters aan de poorten der stad plaatsten, om van de aankomst eens armen vreem- delings verwittigd te worden, en bood er zich een aan, dan was het een strijd, wie de eer zou hebben hem te herbergen. Vooral was dit het geval, wanneer het een kluzenaar of kloosterling gold. Zij kwamen hem te gemoet als of zij een engel mochten ont- vangen. Eenigen trokken hem bij den arm, ande- ren aan zijn mantel om hem mede te nemen.

Rufinus zegt, dat er in zijn tijd, in deze groote zeer bevolkte stad geen heiden of ketter was, en dat de Bisschop even gerust kon prediken op de markt- pleinen als in de kerken. Echter had zij eenigen tijd te voren gedeeld in de vervolging, die door Georgius in *Egypte* verwekt werd, toen hij door de Arianen op den bisschoppelijken zetel van Alexandrië geplaatst was, van welken zij den H. Athanasius verjaagd hadden.

Theodorus, toen Bisschop van *Oxiringue*, die niet verdiende eene zoo heilige kudde te besturen, had de zwakheid, de partij van den indringer te kiezen, en zich door hem op nieuw te laten benoemen.

Zijn afval veroorzaakte groote verwarringen in *Ovirinque*. Het gezondste gedeelte der geestelijkheid en van het volk scheidde zich van hem af, en werd bestuurd door Priesters en Diakens. Een kluizenaar, Paulus geheeten, schitterde in die gelegenheid vooral uit door zijnen ijver in de verdediging der Godheid van Jesus Christus en werkte machtig op het volk, zoo door zijn raad als door zijn voorbeeld, om getrouw te blijven aan het ware geloof.

De priester Marcellinus, die tot de secte der luciferisten behoorde, prijst dezen kluizenaar zeer. Hij zegt, dat hij als een andere H. Antonius verscheen, door zijne uitstekende heiligheid en innemendheid, en dat zijne gedachtenis in *Ovirinque* na zijn dood als die van een Heilige geëerd werd. Deze lof, hem door den mond van een scheurmaker gebracht, heeft doen vermoeden dat Paulus zelf ook tot de luciferisten behoorde. Dit wordt nu wel door andere schrijvers ontkend, die beweren, dat Marcelles in alles geloofd mag worden, wat zijn schisma niet betreft, doch het blijkt hieruit niet te min hoe weinig waarde lofspraak heeft, wanneer zij niet komt uit den mond des rechtvaardigen.

Onder de bisschoppen van *Ovirinque* was een zekere Affi, die toen hij nog kluizenaar was, groote gestrengheden op zich zelve oefende, maar bisschop geworden, den moed niet meer had ze voort te zetten. Dat bedroefde hem zeer, en zich voor God ter aarde werpende, vraagde hij, of Hij hem daarom aan zich zelve had overgelaten, wijl hij het Bisschopsambt aanvaard had. Maar God vertroostte hem, en deed hem verstaan, dat Hij zich niet van hem

verwijderd had, maar hem slechts die gevoelige hulp niet verleende als vroeger, wjl hij toen in de woestijn alleen was, terwijl hij nu als Bisschop omringd was van personen, die hem konden raden en bijstaan.

Zekere Bisschop Affi, misschien dezelfde, was eens toen hij nog kluizenaar was, diep in de *Oasis-woestijn* doorgedrongen, en vond er in eene slechte hut, een grijsaard, die hem onder het storten van vele tranen verhaalde, dat hij vroeger bisschop was geweest, maar na in de vervolging reeds groote folteringen onderstaan te hebben, ongelukkiglijk uit zwakheid het geloof verloochend had, en zich daarna in de woestijn had begeven, om door berouw en boetvaardigheid zijn afval te herstellen, en zich nu reeds negen en veertig jaren daar bevond, geen ander voedsel gebruikende dan de vrucht van den palmboom, die bij zijne cel stond. Hij stierf in de armen van Affi; deze begroef hem en besloot daar te blijven, doch God beschikte er anders over, want de palmboom, die de eenige bron van bestaan geweest was voor den overleden kluizenaar, verdorde plotseling, en zelfs de hut stortte in. Nu begreep Affi, dat God die plaats niet voor hem bestemd had, maar slechts voor den boetvaardigen kluizenaar, dien hij begraven had. Hoewel wij geen waarborgen genoeg hebben voor de echtheid dezer geschiedenis, was zij toch te stichtend om weggelaten te worden, te meer wjl er geen grondige redenen worden aangehaald, om er de waarheid van te betwijfelen.

De Grieken houden de gedachtenis van vier kluizenaars, allen geboren te *Oxiringue*; zij heeten Joannes, Heracleemon, Andreas en Theophilus. Men ver-

haalt, dat zij eens bij het hooren lezen der H. Schrift zoo getroffen werden, dat zij het godvruchtig voornemen opvatten, zich in de woestijn te begeven. Zij stelden zich onder de leiding van een heiligen grijsaard, die hen in het geestelijk leven onderrichtte, en toen na verloop van een jaar deze grijsaard stierf, betrok elk van hen eene afgezonderde grot, waar zij slechts vruchten en dan nog slechts twee maal in de week aten. Hun leven was zoo heilig mogelijk. Des zaterdags en 's zondags kwamen zij bij elkander in dezelfde grot om er gezamenlijk te bidden en het Allerheiligste Lichaam des Zaligmakers te ontvangen. Zij leefden omtrent zestig jaar.

Wij hebben reeds gezegd, dat er een groot aantal kloosters binnen de omgeving van *Ovirinque* waren, en dat verscheidene monniken er afgezonderd leefden. Er waren er niet minder buiten de stad; en Rufinus zegt, dat velen dezer heilige vaders door verschillende deugden uitblonken: eenigen door het uitdeelen van het woord des levens, anderen door werken van boetvaardigheid, sommigen door de gaaf der mirakelen.

Onder de Religieusen van buiten, heeft men bijzonder melding gemaakt van zekeren Theonas. Hij had zich een naam verworven door zijne kennis der Egyptische, Grieksche en Latijnsche letteren, maar verre van bij de menschen te willen schitteren, verborg hij zich in de woestijn, en bleef in zijne cel met niemand sprekende dan met God en Zijne Heiligen. Hij was dermate op de eenzaamheid gesteld, dat, wanneer hij zijne cel om dringende redenen verlaten moest, hij daarvoor het nachtelijk uur koos,

om niemand te ontmoeten, en zich soms deed vergezellen van wilde dieren, die hij voor hun dienst beloonde, met hun te laten drinken aan zijn put. Men zag dan ook zeer dikwijls in de nabijheid zijner cel het spoor van eene menigte buffels, geiten en wilde ezels. Zijne onthouding was zeer groot, en hij at niets wat gekookt was, de hardheid van zijne levenswijze maakte hem echter niet droefgeestig of norsch. In zijne oogen en op zijn aangezicht schitterden zooveel zoetheid, vrolijkheid en statigheid, dat hij een engel onder de menschen scheen.

Hij was in het gansche land bekend als een profeet en wonderdoener en genas allerhande zieken. Hij vertoonde zich echter maar zeer zelden en onderbrak er zijne stilzwijgendheid niet voor: gewoonlijk stak hij maar even de hand uit zijn raampje, legde die op het hoofd der zieken en gaf hun den zegen, waarna zij altijd volkomen genezen waren.

Eenige dieven waren eens op de gedachte gekomen, dat hij wel geld in zijne cel kon verborgen hebben, en hadden de vermetelheid zich des nachts naar zijne cel te begeven met het booze opzet alles mede te nemen, na hem vermoord te hebben. Vreeselijk werden zij in de uitvoering van hun plan verhinderd, door de kracht van zijn gebed; nauwelijks toch waren zij begonnen de deur met geweld open te breken, of zij gevoelden zich door eene onzichtbare kracht tegen de deur vastgehecht, zoo dat het hun onmogelijk was zich te verroeren.

Toen den volgenden morgen een aantal menschen, als naar gewoonte, daar voorbij kwamen, vonden zij de dieven in dien toestand, en daar zij gemak-

kelijk konden gissen , met welk doel zij aan de deur des Heiligen gekomen waren , maakten zij vol verontwaardiging het plan , hen op de plaats zelve , levend te verbranden. Door de liefde gedwongen , verbrak Theonas de stilzwijgendheid , om het leven te redden van hen , die een aanslag gemaakt hadden op het zijne. Hij beval hun die lieden ongehinderd te laten heengaan , want , zeide hij , anders zal de Heer mij de macht ontnemen uwe zieken te genezen. Dat hielp , en men liet hen vrij ; de roovers waren over dit alles zóó getroffen , dat zij hun misdadig leven vaarwel zeiden , en het kloosterleven omhelsden , om boetvaardigheid over hunne zonden te doen. Theonas stierf tegen het einde der vierde eeuw.

INHOUD.

	Bladz.
I Hoofdstuk. De H. Paphnucius. Leerling van den H. Antonius, belijder en Bisschop in Thebaïs.	3.
II Hoofdstuk. De H. Sisoës. Kluizenaar op den berg St. Antonius.	6.
III Hoofdstuk. De H. Apollonius. Kluizenaar in Thebaïs, diaken en martelaar.	20.
IV Hoofdstuk. De H. Joannes van Egypte. Propheet en kluizenaar in Neder-Thebaïs.	25.
V Hoofdstuk. De H. Apollo. Abt in Neder-Thebaïs.	56.
VI Hoofdstuk. De H. Ammon. Kluizenaar in Neder-Thebaïs.	75.
VII Hoofdstuk. De Heilige Onuphrius. Kluizenaar van Neder-Thebaïs.	79.
VIII Hoofdstuk. Het klooster van den Abt Isidorus.	87.

I N H O U D.

	Bladz.
IX Hoofdstuk. De Heilige Paphnucius, Abt. In het gebied van Heraclea in Neder-Egypte en de H. Thaïs, boetvaardige zondares.	90.
X Hoofdstuk. De H. Mucius of Pater Mucius. Boetvaardige en Abt in Neder-Thebaïs.	102.
XI Hoofdstuk. Coprez. Priester en Abt in Neder-Thebaïs, en eenige andere Kluizenaars.	112.
XII Hoofdstuk. Dioscorus, Eulogius, Appelles en Joannes. Kluizenaars in Neder-Egypte.	119.
XIII Hoofdstuk. Salomon, Dorotheïs, Diocles, Capito en Elias. Kluizenaars van Neder-Thebaïs.	124.
XIV Hoofdstuk. Kluizenaars van Oxiringue.	127.

